ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Διπλωματική Εργασία

«Καταχρηστική Εκμετάλλευση Συλλογικής Δεσπόζουσας Θέσης, Συμφωνίες και Εναρμονισμένες Πρακτικές των Επιχειρήσεων : Ανάλυση και Τρόποι Αντιμετώπισης τους.»

Επιβλέπων : Καθηγητής κ. ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΣ

Επιμέλεια Εργασίας: ΛΕΡΙΟΥ ΕΙΡΗΝΗ (ΑΜ:7109Μ009)

Αθήνα 2011

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ... 6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ... 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ

1.1 Τέλειος Ανταγωνισμός... 9

1.2 Μονοπώλιο... ... .12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

2.1 Η Πολιτική του Ανταγωνισμού

2.1.1 *Η σημασία της Πολιτικής του Ανταγωνισμού…. … … … …… …17*

2.1.2 *Η δημιουργία της Πολιτικής του Ανταγωνισμού… … … … … …19*

2.2 Η Συλλογική Δεσπόζουσα Θέση

2.2.1 Εφαρμογή του άρθρου 102: Η απαγόρευση της Καταχρηστικής Εκμετάλλευσης Δεσπόζουσας Θέσης…. … … … … … … … … … …20

2.2.1.1 Η Σχετική Αγορά… … … … …. … … … …… … … 23

2.2.1.2 Η Μονοπωλιακή Δύναμη…. … … … … … … ….. 25

2.2.1.3 Οι τύποι της καταχρηστικής συμπεριφοράς…. … … …27

2.2.2 Οι διαδικασίες αντιμετώπισης των αντί-ανταγωνιστικών καταστάσεων από τις αρχές του ανταγωνισμού…. …. …. …. … … …33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

3.1 Ολιγοπώλιο… … … … …. …. …. …. … … … … … … … … .. … … 35

3.2 Καρτέλ (Cartel)

3.2.1 Ορισμός και ανάλυση της παρουσίας των καρτέλ μέσα στην αγορά… ….. ….. … … … .. … .. … … …. …….. ……. ….. … … …38

3.2.2. Παράγοντες οι οποίοι διευκολύνουν τη δημιουργία των καρτέλ…. … … … ……. … … … … … …… … … … ……. …. .. 41

3.2.3 Παράγοντες διατήρησης των καρτέλ… … … … … … … … …..44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

4.1 Περιεχόμενο και εφαρμογή του άρθρου 101… … …. … … … … …. … 47

4.2 Εμπειρικές μελέτες, παραδείγματα και συμπεράσματα.. … … …. … … 50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

CASE STUDY

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

5.1 Ορισμός και ανάλυση των προγραμμάτων συμμόρφωσης… … … … 56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

CASE STUDY

SIEMENS

6.1 Ιστορική Αναδρομή.. … … … … … … … … … … … … … … … … … … … 62

6.2 Η Συμμόρφωση ως κομμάτι του DNA της Siemens.. .. … … … … … ….68

6.3 Η σημασία της Συμμόρφωσης στις Κοινωνίες και στις Αγορές… … … …71

6.4 Η ανάγκη της ορθής εφαρμογής της Συμμόρφωσης στις Αναδυόμενες Οικονομίες… … … …. …. …. …. …. …. … …. …. …. …. … … …. ….. ….. 74

6.5 Η Συλλογική Δράση… …… …. …. …. … … …. … … … … … … … …. ….76

6.6 Το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης της Siemens… … … … … …. … … … 83

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ… … … … … … … …. … … … … … … …. … …. …… …. 94

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ... …. …. … … … … … … … … … … … ……. …. … … …. 98

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ... … … … … … … … … … … … … … …. … … …. … … 107

"…People of the same trade seldom meet together, even for merriment and diversion, but the conversation ends in a conspiracy against the public, or in some contrivance to raise prices. It is possible indeed to prevent such meetings, by any law which either could be executed, or would be consistent with liberty and justice. But though the law cannot hinder people of the same trade from sometimes assembling together, it ought to do nothing to facilitate such assemblies much less to render them necessary."

-Adam Smith

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί τη διπλωματική μου εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Δημόσιας Διοίκησης, με ειδίκευση Οικονομικής Επιστήμης, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Καθηγητή κ. Γιώργο Πετράκο, του οποίου η επίβλεψη υπήρξε πάντοτε ακριβής και έγκαιρη και που χωρίς την πολύτιμη καθοδήγηση του δε θα ήταν εφικτή η υλοποίησης της εργασίας.

Επίσης νιώθω την ανάγκη και την επιθυμία να ευχαριστήσω την εταιρία Siemens Hellas που μου έδωσε τη δυνατότητα να πραγματοποιήσω ειδικές συνεντεύξεις προκειμένου να αντλήσω πληροφορίες, διευκολύνοντας την έρευνα μου. Θα ήθελα επιπλέον να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο της Siemens Hellas, κ. Πάνο Ξυνή, που στήριξε με κάθε τρόπο τη προσπάθεια μου για τη συλλογή, χρήσιμων για την διεξαγωγή της έρευνας, στοιχείων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι διττός και στοχεύει από τη μία στο να καταδείξει εκείνες τις πρακτικές των επιχειρήσεων οι οποίες περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό δρώντας ως ανασταλτικοί παράγοντες στη προώθηση της συνολικής κοινωνικής ευημερίας, και από την άλλη να αξιολογήσει τους τρόπους αντιμετώπισης αυτών των πρακτικών.

Η έρευνα αρχίζει με την εξέταση των ορισμών του τέλειου ανταγωνισμού και του μονοπωλίου. Η ανάγκη αυτή της διερεύνησης κρίνεται επιτακτική καθότι πρέπει να διευκρινιστούν τυχόν παρανοήσεις αλλά και συγχύσεις μεταξύ των εννοιών εκείνων που συνθέτουν τους δύο αυτούς, βασικούς για τη Πολιτική του Ανταγωνισμού, ορισμούς. Εστιάζοντας στα βασικά εκείνα συστατικά τα οποία παράγουν το μίγμα του ορισμού των μονοπωλίων, τίθενται οι βάσεις της κατανόησης της σημασίας της έννοιας της Συλλογικής Δεσπόζουσας Θέσης των επιχειρήσεων. Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται ακριβώς αυτή η προσπάθεια του καθορισμού των εννοιών εκείνων που πρωταγωνιστούν στους ορισμούς του τέλειου ανταγωνισμού και του μονοπωλίου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο διερευνάται η δυνατότητα του άρθρου 102 της Συνθήκης της Λισσαβόνας, να αντιμετωπίζει τις επικίνδυνες μονοπωλιακές πρακτικές. Αρχικά πραγματοποιείται μια συνοπτική περιγραφή της σημασίας της πολιτικής του ανταγωνισμού καθώς και μια σύντομη ιστορική αναδρομή. Μέσω της ενδελεχούς εξέτασης του περιεχομένου και της ερμηνείας του άρθρου 102, που παρατίθεται, αποσαφηνίζεται πλήρως ο εννοιολογικός προσδιορισμός της (Συλλογικής) Δεσπόζουσας Θέσης και διευκρινίζεται σε ποιες περιπτώσεις πραγματοποιείται η Καταχρηστική Εκμετάλλευση της (Συλλογικής) Δεσπόζουσας Θέσης, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 102. Ο σκοπός του κεφαλαίου αυτού επικεντρώνεται κυρίως, στην εξέταση των διαδικασιών που ακολουθεί η Επιτροπή, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 102 και να αντιμετωπιστούν με επιτυχία όλες οι επικίνδυνες μονοπωλιακές πολιτικές. Στα πλαίσια αυτά επιχειρείται επίσης μια κριτική επισκόπηση της πραγματικής περίπτωσης μιας εταιρίας η οποία κατηγορήθηκε για Καταχρηστική Εκμετάλλευση της Δεσπόζουσας Θέσης της.

Στο τρίτο κεφάλαιο λαμβάνει χώρα η διεξοδική ανάλυση των ολιγοπωλιακών αγορών προκειμένου να εκτιμηθεί το κατάλληλο περιβάλλον οργάνωσης και εδραίωσης των καρτέλ (cartels). Στη συνέχεια παρέχεται μια εμπεριστατωμένη ανάλυσης της ερμηνείας των καρτέλ, η οποία επιτρέπει να συναχθούν να βασικά χαρακτηριστικά των εννοιών των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών οι οποίες απαρτίζουν τα καρτέλ. Επίσης εξετάζονται λεπτομερώς οι παράγοντες εκείνοι οι οποίοι διευκολύνουν την οργάνωση των καρτέλ μέσα σε μια αγορά, καθώς και εκείνοι οι οποίοι συμβάλλουν σημαντικά στη διατήρηση των καρτέλ.

Το τέταρτο κεφάλαιο διαπραγματεύεται, το ζήτημα της απαγόρευσης των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών των επιχειρήσεων, υπό το πρίσμα του άρθρου 101 της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Ακολουθεί μια εκτενής αριθμητικά παράθεση, εμπειρικών μελετών και πραγματικών υποθέσεων καρτέλ, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η τακτική που ακολουθεί η Επιτροπή, στις περιπτώσεις των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών. Επιπλέον η αναλυτική καταγραφή των παραδειγμάτων καρτέλ συμβάλλει, στη καλύτερη κατανόηση των περιπτώσεων

εκείνων όπου συνδέονται με οφέλη και η Επιτροπή δεδομένου αυτών των οφελών χορηγεί απαλλαγές, καθώς επίσης και των περιπτώσεων εκείνων για τις οποίες η Επιτροπή παρέχει πλήρη ασυλία εξαιτίας της συνεργασίας των επιχειρήσεων στην έρευνα της. Το κεφάλαιο αυτό καταλήγει στην εμφάνιση της επιτακτικότατης ανάγκης να δοθεί περισσότερη έμφαση στη προληπτική παρά στη κατασταλτική αντιμετώπιση των αντί-ανταγωνιστικών πρακτικών των επιχειρήσεων.

Ωστόσο η παρούσα μελέτη δε περιορίζεται στην απλή καταγραφή της ανάλυσης και των τρόπων αντιμετώπισης των παράνομων πρακτικών των επιχειρήσεων, από τις αρχές του ανταγωνισμού, αλλά επεκτείνεται και σε μια εις βάθος έρευνα και επεξεργασία του προγράμματος συμμόρφωσης, το οποίο εφαρμόζει η εταιρία Siemens AG, ως μια ξεχωριστή δυνατότητα προληπτικής αντιμετώπισης των καρτέλ και των μονοπωλιακών πρακτικών σε επίπεδο επιχειρήσεων. Το case- study που ακολουθεί αναλαμβάνει το ρόλο της εξέτασης του προγράμματος συμμόρφωσης της Siemens AG. Στο κεφάλαιο πέντε στο οποίο έχει ενσωματωθεί το case- study δίνεται το γενικό στίγμα του ορισμού και των πλεονεκτημάτων των προγραμμάτων συμμόρφωσης που εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις.

Στο κεφάλαιο έξι, το οποίο αποτελεί τη συνέχεια του case-study, γίνεται μια σαφή αναφορά στη Siemens AG και στο πρόγραμμα συμμόρφωσης όπου εφαρμόζει. Αρχικά πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή της εταιρίας και στη συνέχεια αξιολογούνται οι βασικές αξίες τις οποίες εκείνη πρεσβεύει. Ακολουθεί μια εκτενής ανάλυση των πλεονεκτημάτων που φέρει το πρόγραμμα ηθικής το οποίο εφαρμόζει η εταιρία. Επίσης το κεφάλαιο αυτό διαπραγματεύεται το ζήτημα της σπουδαιότητας της εφαρμογής του προγράμματος κατά την επέκταση της εταιρίας σε νέες αγορές, μέσω των αποτελεσμάτων συγκεκριμένων δεικτών μέτρησης, και εξετάζεται η έννοια και η σημασία της εφαρμογής της "Συλλογικής Δράσης" στη προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού μέσα στις αγορές. Έπειτα αναλύονται λεπτομερώς όλες οι πτυχές του προγράμματος συμμόρφωσης που εφαρμόζεται από Siemens AG.

Στις συμπερασματικές παρατηρήσεις που έπονται αμέσως μετά, πραγματοποιείται μια συνολική εκτίμηση της ανάλυσης και της αντιμετώπισης των επικίνδυνων μονοπωλιακών πρακτικών και των καρτέλ. Καθώς η παρούσα μελέτη οδεύει προς το τέλος της πραγματοποιείται μια επισκόπηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος συμμόρφωσης και ηθικής της Siemens AG. Η μελέτη λοιπόν κλείνει μέσα σε ένα κλίμα αισιοδοξίας, καθότι τα προγράμματα συμμόρφωσης συμβάλλουν καθοριστικά στη μείωση της εμφάνισης των αντί-ανταγωνιστικών καταστάσεων μέσα σε μια αγορά, ενώ το πρόγραμμα συμμόρφωσης και ηθικής της Siemens κρίνεται εξαιρετικά αποτελεσματικό, και το παράδειγμα αυτό κρίνεται ως ελπιδοφόρο για το μέλλον των αγορών και των κοινωνιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ

1.1 Ο τέλειος ανταγωνισμός.

Στη τέλεια ανταγωνιστική αγορά συναντάμε πολλούς καταναλωτές και πολλές μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες παράγουν ομοιογενές προϊόν, ενώ όλες οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές γνωρίζουν την τιμή όλων των άλλων επιχειρήσεων, γιατί υπάρχει τέλεια πληροφόρηση.[1] Στον τέλειο ανταγωνισμό οι επιχειρήσεις δεν έχουν δύναμη στην αγορά, και δέχονται την τιμή της αγοράς ως εξωγενή παράμετρο την οποία δεν μπορούν να επηρεάσουν. Η τιμή στο ανταγωνιστικό επίπεδο θεωρείτε ότι ισούται με το οριακό κόστος κι επομένως το κέρδος της επιχείρησης είναι μηδενικό. Μια επιχείρηση δε μπορεί να αυξήσει τη τιμή πάνω από τη τιμή αγοράς χωρίς να χάσει μέρος των πελατών της και αντίστοιχα οι καταναλωτές δε μπορούν να βρουν καμία επιχείρηση πρόθυμη να τους πωλήσει ένα προϊόν κάτω από τη τιμή αγοράς. Επιπλέον οι επιχειρήσεις έχουν μακροχρόνια πρόσβαση με τους ίδιους όρους σε όλες τις τεχνολογίες ενώ υπάρχει ελεύθερη είσοδος νέων επιχειρήσεων στην αγορά και έξοδος από αυτή, ως συνέπεια της τέλειας κινητικότητας των συντελεστών παραγωγής.[2]

Σε αυτή τη μορφή αγοράς μεγιστοποιείται η κατανεμητική αποτελεσματικότητα καθώς επίσης και η παραγωγική αποτελεσματικότητα. Το συνολικό πλεόνασμα που δημιουργεί η παραγωγή ενός αγαθού μετράει την κατανεμητική αποτελεσματικότητα και την παραγωγική αποτελεσματικότητα. Το συνολικό πλεόνασμα ορίζεται ως το άθροισμα του πλεονάσματος καταναλωτή και του πλεονάσματος παραγωγού στην αγορά. Το πλεόνασμα καταναλωτή είναι, η διαφορά της τιμής επιφύλαξης του

[1] Stephen Martin, Industrial Organization, A European Perspective, Εκδόσεις Oxford University Press, New York 2001, (Σελ. 10)
[2] Miltiades Chacholiades, Μικροοικονομική Ι, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990, (Σελ 369-370)

καταναλωτή, δηλαδή της μέγιστης τιμής που είναι διατεθειμένος να πληρώσει προκειμένου ν' αποκτήσει ένα αγαθό, και της αγοραίας τιμής του αγαθού. Το πλεόνασμα παραγωγού είναι η διαφορά της αγοραίας τιμής του αγαθού και της ελάχιστης τιμής, στην οποία θα πουλούσε μία επιπλέον μονάδα αυτού του αγαθού, δηλαδή του οριακού κόστους που έχει για το αγαθό αυτό. Έτσι η κατανεμητική αποτελεσματικότητα η οποία μετράται από το συνολικό πλεόνασμα ουσιαστικά ορίζει το κατά πόσο οι πόροι της οικονομίας κατανέμονται αποτελεσματικά και με το ελάχιστο δυνατό κόστος στη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Ενώ η παραγωγική αποτελεσματικότητα δείχνει πόσο κοντά είναι το πραγματικό κόστος παραγωγής στο χαμηλότερο δυνατό κόστος.[3] Άρα στη τέλεια ανταγωνιστική αγορά ο ανταγωνισμός μεγιστοποιεί την ευημερία για οποιαδήποτε κατανομή του εισοδήματος, ενώ οποιαδήποτε απόκλιση από τον ανταγωνισμό περιορίζει την ευημερία αυτή. Ως ευημερία ορίζεται το άθροισμα του πλεονάσματος του καταναλωτή και του πλεονάσματος του παραγωγού το οποίο μεγιστοποιείται.

Η περίπτωση της τέλειας ανταγωνιστικής αγοράς είναι αποτελεσματική κατά Pareto, υπό την έννοια ότι κανείς δε μπορεί να βελτιώσει τη θέση του χωρίς να ζημιώσει τη θέση κάποιου άλλου.[4] Μια τέτοια κατάσταση της οικονομίας ονομάζεται άριστη κατά Pareto. Η αριστοποίηση κατά Pareto αποτελεί ένα κριτήριο οικονομικής αποτελεσματικότητας και συνδέεται με την ευημερία.[5] Συγκεκριμένα αναφορικά με τη παραγωγή δεν είναι δυνατόν να υπάρξει καμία κατανομή των παραγωγικών πόρων μεταξύ των επιχειρήσεων (πρώτες ύλες, μηχανήματα, κ.α.) η οποία θα αυξήσει τη παραγωγή ενός προϊόντος χωρίς να μειωθεί η παραγωγή κάποιου άλλου προϊόντος. Επιπλέον δεν υπάρχει καμία κατανομή αγαθών μεταξύ των καταναλωτών η οποία θα ωφελήσει έναν καταναλωτή χωρίς να θέσει σε δυσμενέστερη θέση κάποιον άλλον. [6] Επομένως στη περίπτωση του τέλειου ανταγωνισμού η κατανομή της παραγωγής και η κατανομή της κατανάλωσης αποτελούν κατανομές αποτελεσματικές κατά Pareto.

[3] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική, Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2004, (Σελ.33)
[4] Hal Varian, Μικροοικονομική Μια Σύγχρονη Προσέγγιση, Τόμος Ά , Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1992, (Σελ.33)
[5] Miltiades Chacholiades, Μικροοικονομική ΙΙ, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990 (Σελ. 171)
[6] Dennis W. Carlton - Jeffry M. Perloff, Modern Industrial Organization, Fourth Edition, Εκδόσεις Pearson International Edition- Addison Wesley, United States of America 2005, (Σελ.69-70)

Είναι άξιο αναφοράς το γεγονός ότι οι κυβερνητικές παρεμβάσεις στις ανταγωνιστικές αγορές με φόρους ή περιορισμούς εισόδου και εξόδου μειώνουν την αποτελεσματικότητα τέτοιων αγορών. Ωστόσο αυτές είναι απαραίτητες για τη ρύθμιση ορισμένων περιπτώσεων όπως σε αυτές των ρυπογόνων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων καθώς η βέλτιστη κυβερνητική πολιτική μειώνει τη ρύπανση του περιβάλλοντος.

Αν και ο τέλειος ανταγωνισμός συναντάται πραγματικά σπάνια στο πραγματικό κόσμο υπάρχουν σημαντικές αγορές των οποίων η δομή πλησιάζει σε αυτή του τέλειου ανταγωνισμού όπως είναι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Όμως η σημασία και η χρησιμότητα του υποδείγματος του τέλειου ανταγωνισμού είναι ότι λειτουργεί ως σημείο αναφοράς και μέτρο σύγκρισης για τη δομή των μη τέλειων ανταγωνιστικών αγορών.

1.2 Μονοπώλιο.

Μια αγορά χαρακτηρίζεται ως μονοπωλιακή όταν υπάρχει αυστηρά ένας μοναδικός πωλητής κάποιου προϊόντος δηλαδή μια επιχείρηση με 100% μεριδίου αγοράς. Η ύπαρξη μονοπωλίου απαιτεί ότι δε θα υπάρχουν άλλες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις στην αγορά οι οποίες να παράγουν το ίδιο προϊόν ή στενά υποκατάστατα του. Αυτό σημαίνει ότι ο μονοπωλητής έχει σημαντική δύναμη στην αγορά κι επιπλέον αποφασίζει μόνος του για τη πολιτική που θα ακολουθήσει στις τιμές και στη παραγωγή χωρίς να δεχθεί καμιά απολύτως αντίδραση για τις ενέργειες του[7]. Η σημαντικότερη διαφορά μιας επιχείρησης σε μια τέλεια ανταγωνιστική αγορά από μια μονοπωλιακή επιχείρηση είναι ότι η πρώτη αποτελεί ουσιαστικά έναν κτήτορα τιμών ενώ ένα μονοπώλιο λειτουργεί ως λήπτης αποφάσεων για το καθορισμό των τιμών[8]. Ωστόσο σπάνια συναντώνται στο πραγματικό κόσμο "καθαρά" μονοπώλια. Μια επιχείρηση η οποία πλησιάζει πολύ τη μορφή του μονοπωλίου είναι η Microsoft της οποίας το λειτουργικό σύστημα των Windows χρησιμοποιείται από το 80% των ηλεκτρονικών υπολογιστών όλου του κόσμου.

Η δημιουργία ενός μονοπωλίου ενδεχομένως να οφείλεται στην ύπαρξη έντονων οικονομιών κλίμακας, δηλαδή όταν υπάρχουν πλεονεκτήματα κόστους-παραγωγής. Στη περίπτωση αυτή ονομάζεται «φυσικό μονοπώλιο». Σε αυτή τη κατηγορία μονοπωλίων περιλαμβάνονται σχεδόν όλες οι δημόσιες επιχειρήσεις για τη παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, υδροδότησης κ.α. Ωστόσο ένα μονοπώλιο μπορεί επίσης να δημιουργηθεί από την ύπαρξη εμποδίων εισόδου των ανταγωνιστών στη συγκεκριμένη αγορά. Αυτό είναι εφικτό όταν ένας μονοπωλητής είναι σε θέση να ελέγχει τη προσφορά πρώτων υλών, ή όταν έχει αποκτήσει κάποιο δίπλωμα

---

[7] Miltiades Chacholiades, Μικροοικονομική Ι, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990, (Σελ 371)

[8] Μια επιχείρηση στον τέλειο ανταγωνισμό, εάν πουλήσει μια μονάδα ενός αγαθού λιγότερη ή περισσότερη, οι αλλαγές που θα πραγματοποιηθούν στα έσοδα της θα εξαρτηθούν από τη τιμή πώλησης του αγαθού. Ενώ σε μια μονοπωλιακή επιχείρηση, εάν πουλήσει μια μονάδα λιγότερη ή περισσότερη ενός συγκεκριμένου αγαθού, οι αλλαγές που θα συντελεστούν στο εισόδημα της θα εξαρτηθούν από τα οριακά της έσοδα τα οποία είναι χαμηλότερα από τη τιμή πώλησης του αγαθού. Αυτό φέρει ως αποτέλεσμα τη δυνατότητα ενός μονοπωλίου το οποίο παράγει μια δεδομένη ποσότητα αγαθού, να αυξήσει τη παραγωγή προκειμένου να αυξηθούν τα κέρδη του στη περίπτωση που τα οριακά έσοδα του είναι μεγαλύτερα από το οριακό κόστος του. Επίσης στη περίπτωση που το μονοπώλιο παράγει μια συγκεκριμένη ποσότητα κατά την οποία το οριακό κόστος του είναι μεγαλύτερο από τα οριακά έσοδα του, ο μονοπωλητής έχει τη δυνατότητα να περιορίσει τη παραγωγή του προκειμένου να αυξηθούν τα κέρδη του. Ενώ η μεγιστοποίηση των κερδών του συντελείται όταν τα οριακά έσοδα του ισούνται με το οριακό του κόστος. Βλέπε επίσης Stephen Martin, Industrial Organization, A European Perspective, Εκδόσεις Oxford University Press, New York 2001, (Σελ. 17)
Παρόμοια ο Luis Cabral υποστηρίζει ότι αν και υποθέτουμε συνήθως ότι ο μονοπωλητής ορίζει τη τιμή και οι καταναλωτές επιλέγουν τη ποσότητα είναι το ίδιο να εξετάσουμε την υπόθεση ότι ο μονοπωλητής επιλέγει πρώτα την άριστη ποσότητα που θέλει να αγοράσουν οι καταναλωτές και έπειτα ορίζει την αντίστοιχη τιμή. Βλέπε σχετικά Luis M. Cabral, Introduction to Industrial Organization, The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology Cambridge 2000, (Σελ 69-70)

ευρεσιτεχνίας για τη παραγωγή κάποιου προϊόντος ή υπηρεσίας μέσα από επενδύσεις σε Ε&Α.[9]

Μια επιχείρηση η οποία κατέχει πολύ υψηλό μερίδιο αγοράς και περιγράφεται από όλα τα παραπάνω συνιστά ένα μονοπώλιο. Συχνά η μονοπωλιακή επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να πωλεί το προϊόν της σε τιμές που υπερβαίνουν το οριακό κόστος παραγωγής και αυτό ονομάζεται «Μονοπωλιακή Δύναμη» ή αλλιώς «Δύναμη της Επιχείρησης στην Αγορά». Ωστόσο ένας μονοπωλητής με αρκετά μεγάλο μερίδιο αγοράς δε σημαίνει ότι έχει απαραίτητα Μονοπωλιακή Δύναμη. Είναι πολύ σημαντικό να γίνεται διαχωρισμός μεταξύ του μονοπωλιακού μεριδίου αγοράς και της Μονοπωλιακής Δύναμης ώστε να αποφεύγεται η ταύτιση των δύο εννοιών. Συχνά συναντάται στη βιβλιογραφία η αυθαίρετη παραδοχή ότι η τιμή του μονοπωλητή θα υπερβαίνει κατ' ανάγκην το οριακό κόστος, δημιουργώντας έτσι κέρδος το οποίο δε θα ήταν εφικτό εάν η τιμή που έθετε ήταν ίση με το ανταγωνιστικό επίπεδο τιμών, αποκτώντας έτσι Μονοπωλιακή Δύναμη. Αυτό όμως δε μπορεί να γίνει αποδεκτό χωρίς περαιτέρω διερεύνηση. Καθώς ένα μονοπώλιο είναι δυνατό να κατέχει υψηλό μερίδιο αγοράς χωρίς να έχει οπωσδήποτε Μονοπωλιακή Δύναμη. [10] Η διαφοροποίηση μεταξύ του μονοπωλιακού μεριδίου αγοράς και της Μονοπωλιακής Δύναμης είναι ιδιαίτερης σημασίας για τις αρχές του ανταγωνισμού καθώς η απόκτηση Μονοπωλιακής Δύναμης (και όχι η κατοχή υψηλών μεριδίων αγοράς) θεωρείται παράνομη και πρέπει να τιμωρείται καθώς οδηγεί σε απώλεια κοινωνικής ευημερίας.[11]

Επιπλέον ένας άλλος σημαντικός διαχωρισμός ο οποίος θα πρέπει να γίνεται είναι μεταξύ της έννοιας της Μονοπωλιακής Δύναμης και της Δύναμης στη Αγορά. Οι δύο έννοιες συχνά χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν την ίδια κατάσταση. Δηλαδή αναφέρονται σε μια μονοπωλιακή επιχείρηση η οποία θέτει επικερδώς τη τιμή της πάνω από το οριακό κόστος παραγωγής και τότε λέμε ότι η επιχείρηση αυτή έχει είτε Μονοπωλιακή Δύναμη είτε Δύναμη στην Αγορά εννοώντας το ίδιο ακριβώς πράγμα..

---

[9] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική, Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2004, (Σελ. 49-50)

[10] Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η Microsoft, η οποία είναι αδιαμφισβήτητο ότι κατέχει ένα πολύ υψηλό μερίδιο αγοράς λειτουργικών συστημάτων περίπου δηλαδή το 80% παγκοσμίως. Όμως μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η Microsoft έχει Μονοπωλιακή Δύναμη; Ένας τέτοιος ισχυρισμός θα ήταν τελείως αβάσιμος στη σφαίρα της λογικής. Καθώς η Microsoft δε μπορεί να χρεώσει μονοπωλιακή τιμή, διότι εάν έκανε κάτι τέτοιο κι αύξανε για παράδειγμα τη τιμή στα Windows του 2010 οι χρήστες θα χρησιμοποιούσαν τα Windows του 2007 ή του 2003 καθυστερώντας την αναβάθμιση μέχρι να μειωθούν οι τιμές. Επίσης αντιμετωπίζει ανταγωνισμό από πειρατικό λογισμικό και πιθανούς νεοεισερχόμενους στην αγορά λειτουργικών συστημάτων. Άρα η Microsoft αποτελεί ένα μονοπώλιο με υψηλό μερίδιο αγοράς που όμως δε κατέχει Μονοπωλιακή Δύναμη. Βλέπε Luis M. Cabral, Introduction to Industrial Organization, The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology Cambridge 2000, (Σελ 72-75)

[11] Το άρθρο 82 Συνθ ΕΚ δεν απαγορεύει την απόκτηση μιας ισχυρής δεσπόζουσας θέσης στην αγορά εννοώντας ενδεχομένως την απόκτηση υψηλού μεριδίου αγοράς, αλλά απαγορεύει τη καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης αναφερόμενο πιθανώς στην απόκτηση Μονοπωλιακής Δύναμης. Η άποψη αυτή διατυπώθηκε από το Luis Cabral.Παρακάτω στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε ότι αυτό δεν ισχύει ακριβώς αλλά η απόκτηση μιας δεσπόζουσας θέσης στην αγορά αφορά στην απόκτηση Μονοπωλιακής Δύναμης, ενώ η καταχρηστική εκμετάλλευση της σε πρακτικές καταχρηστικής συμπεριφοράς.

Ωστόσο υπάρχει η περίπτωση μια μονοπωλιακή επιχείρηση να θέσει τη τιμή πάνω από το οριακό επίπεδο χωρίς όμως να πραγματοποιεί απαραίτητα κέρδος μεγαλύτερο από αυτό που θα πραγματοποιούσε στο ανταγωνιστικό επίπεδο. Αυτό μπορεί να συμβαίνει εξαιτίας ενός σταθερού καθορισμένου κόστους το οποίο αναγκάζει το μονοπώλιο να έχει μηδενικό κέρδος (δηλαδή κέρδος ίσο με το ανταγωνιστικό επίπεδο) ακόμα κι αν αυξήσει τη τιμή πάνω από το οριακό κόστος παραγωγής. Η έννοια της Δύναμης στην Αγορά στη πραγματικότητα όμως αντιστοιχεί ακριβώς στη περίπτωση όπου ένα μονοπώλιο το οποίο θέτει τιμή υψηλότερη από το οριακό κόστος πραγματοποιεί το ίδιο κέρδος με το ανταγωνιστικό επίπεδο. Ενώ η έννοια της Μονοπωλιακής Δύναμης στη πραγματικότητα αναφέρεται στη περίπτωση του μονοπωλίου το οποίο απολαμβάνει μεγαλύτερο κέρδος από εκείνο του ανταγωνιστικού επιπέδου όταν θέσει τιμή υψηλότερη από το οριακό κόστος παραγωγής. Επομένως θα πρέπει να αποφεύγεται η ταύτιση αλλά και η σύγχυση μεταξύ της έννοιας της Δύναμης στην Αγορά και της Μονοπωλιακής Δύναμης.[12]

Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι όταν μια μονοπωλιακή επιχείρηση μειώνει τη παραγωγή και αυξάνει τη τιμή πάνω από το οριακό κόστος τότε η κοινωνία υφίσταται μια «μη αντισταθμιζόμενη απώλεια». Η Δύναμη στην Αγορά που μπορεί να έχει ένα μονοπώλιο προκαλεί απώλεια της κοινωνικής ευημερίας εξαιτίας της αύξησης της τιμής η οποία ονομάζεται « αναποτελεσματική κατανομή των πόρων» και τυγχάνει να είναι υψηλότερη όταν η Δύναμη στην Αγορά συμπίπτει με Μονοπωλιακή Δύναμη. Το επιχείρημα είναι απλό: όταν οι τιμές είναι μεγαλύτερες από τα οριακά κόστη αυτό συνεπάγεται υψηλότερο παραγωγικό πλεόνασμα, αλλά όχι αρκετά υψηλό ώστε να αντισταθμίζει το χαμηλότερο καταναλωτικό πλεόνασμα που προκαλείται από τις υψηλότερες τιμές.[13] [14] Ωστόσο η απώλεια ευημερίας εμφανίζεται όχι μόνο για τη μονοπωλιακή τιμή αλλά για οποιαδήποτε άλλη τιμή πάνω από το οριακό κόστος και συνιστά έτσι μια «μη αντισταθμιζόμενη απώλεια». Η διαφορά μεταξύ της μονοπωλιακής τιμής και του οριακού κόστους είναι παρόμοια με τη διαφορά που προκαλείται με τη φορολόγηση ενός προϊόντος σε μια ανταγωνιστική αγορά. Οι δύο αυτές περιπτώσεις συνδέονται με ανακατανομή του πλούτου. Συγκεκριμένα τα μονοπωλιακά κέρδη μπορούν να θεωρηθούν ως μια μεταφορά του εισοδήματος από τους καταναλωτές προς τη μονοπωλιακή επιχείρηση[15] ενώ τα φορολογικά έσοδα ως

[12]Dennis W. Carlton - Jeffry M. Perloff, Modern Industrial Organization, Fourth Edition, Εκδόσεις Pearson International Edition- Addison Wesley, United States of America 2005, (Σελ. 93)

[13] Massimo Motta, Competition Policy, Theory and Practice, Cambridge University Press, United States of America 2004,(Σελ 42-43)

[14] Πλεόνασμα καταναλωτή: Ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της *τιμής επιφύλαξης*, (η οποία αποτελεί τη μέγιστη τιμή που είναι διατεθειμένος να πληρώσει ένα καταναλωτής για να αποκτήσει μια μονάδα ενός συγκεκριμένου αγαθού) και της *αγοραίας τιμής* (η οποία είναι η τιμή που πραγματικά πληρώνει ένας καταναλωτής για την απόκτηση μιας μονάδας ενός συγκεκριμένου προϊόντος).
Άρα: Πλεόνασμα του καταναλωτή = Τιμή επιφύλαξης – Αγοραία τιμή.
Πλεόνασμα παραγωγού: Ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της *αγοραίας τιμής* και του *οριακού κόστους* (το κόστος παραγωγής για τη παραγωγή μιας επιπλέον μονάδας προϊόντος).
Άρα : Πλεόνασμα παραγωγού = Αγοραία Τιμή – Οριακό κόστος.

[15] Υπάρχει και μια αντίθετη άποψη κατά την οποία η μεταφορά εισοδήματος από τους καταναλωτές στους μονοπωλητές όταν όλοι είναι μέλη της ίδιας κοινωνίας και όταν το εισόδημα όλων των μελών είναι το ίδιο, δε σημαίνει απώλεια ευημερίας όσον αφορά τουλάχιστον μέσα στην ίδια κοινωνία,

μια μετατόπιση του εισοδήματος από τους καταναλωτές προς τη κυβέρνηση. Όταν όμως το μονοπώλιο μειώνει τη παραγωγή του περιορίζεται η αποδοτικότητα της αγοράς και κατά συνέπεια περιορίζεται η κοινωνική ευημερία.

Αλλά εκτός από την «αναποτελεσματική κατανομή των πόρων» η οποία προκαλείται όταν ένα μονοπώλιο απολαμβάνει Δύναμη στην Αγορά και χρεώνει μια υψηλότερη τιμή από την ανταγωνιστική τιμή, εμφανίζεται και μια δεύτερη κατηγορία απώλειας της κοινωνικής ευημερίας η οποία ονομάζεται «παραγωγική αναποτελεσματικότητα». Η «παραγωγική αναποτελεσματικότητα» έγκειται στο γεγονός ότι καθώς τα μονοπώλια είναι προστατευμένα από τον ανταγωνισμό δεν έχουν κίνητρα να καινοτομήσουν ή να αναπτύξουν αποτελεσματικές τεχνικές παραγωγής επενδύοντας σε Ε&Α. Τα εμπειρικά αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι στη περίπτωση των μονοπωλίων όντως είναι δυνατό να υπάρξουν «παραγωγικές αναποτελεσματικότητες» οι οποίες είναι πιο ισχυρές σε ένταση και διάρκεια από την «αναποτελεσματική κατανομή των πόρων».[16] Ουσιαστικά δηλαδή ένας μονοπωλητής δεν υιοθετεί την αποδοτικότερη τεχνολογία η οποία είναι διαθέσιμη.

Ωστόσο υπάρχει κι ο αντίποδας στο παραπάνω ισχυρισμό καθώς η προοπτική της πραγματοποίησης κερδών και της απόλαυσης της απόκτησης μιας μελλοντικής Μονοπωλιακής Δύναμης αποτελούν ισχυρά κίνητρα σε έναν μονοπωλητή για καινοτομίες και την υιοθέτηση νέων βελτιωμένων τεχνικών παραγωγής μέσα από επενδύσεις σε Ε&Α.[17] Ουσιαστικά η προοπτική της απόκτησης ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας από μια επιχείρηση, καθιστώντας την ως μια μονοπωλιακή επιχείρηση προστατευμένη από τον ανταγωνισμό, ικανή να αποκτήσει Μονοπωλιακή Δύναμη και να πραγματοποιήσει υψηλά κέρδη, την ωθεί στη καινοτομία και σε αποτελεσματικότερες παραγωγικές τεχνικές. Επομένως δε θα πρέπει να παραβλέπονται τα οφέλη που μπορεί να προσφέρει ένα μονοπώλιο σε μια αγορά τα οποία συνδέονται με την ανάπτυξη νέων καινοτομιών και αποδοτικότερων τεχνολογιών, ενισχύοντας τη κοινωνική ευημερία.[18]

δηλαδή δε συνεπάγεται απώλεια της κοινωνικής ευημερίας. Εξάλλου πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες, η εταιρική ιδιοκτησία και τα κέρδη συχνά ευρέως διανέμονται μεταξύ μιας μεγάλης ομάδας μετόχων, καθένας από τους οποίους έχει μόνο ένα μικρό μερίδιο ιδιοκτησίας. Βλέπε σχετικά Berle A. Adolf – Gardiner C. Means, The Modern Corporation and Private Property, Transaction Publishers, London 1968.

[16] Harberger A.C 1954, Monopoly and Resource Allocation, American Economic Review, 44: 77-87.

[17] Massimo Motta , ‘‘Competition Policy, Theory and Practice’’, Cambridge University Press, United States of America 2004, (Σελ 57)

[18] Γενικά κυριαρχεί η άποψη ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο ανταγωνισμός σε μια αγορά, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα δημιουργίας νέων καινοτομιών. Η άποψη αυτή δεν είναι κατ’ ανάγκην κακή, αλλά δε λαμβάνει σοβαρά υπόψη ότι τα κίνητρα των επιχειρήσεων για να καινοτομήσουν δε καθορίζονται μόνο από την ύπαρξη του ανταγωνισμού αλλά και από τη προοπτική των αποτελεσμάτων σε Ε&Α. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο κατά τη παρέμβαση των αρχών του ανταγωνισμού οι οποίες φαίνεται να μην ενδιαφέρονται για τα μονοπώλια καθ’ εαυτό, αλλά μάλλον μόνο για τα μονοπώλια εκείνα τα οποία στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό μέσα σε μια αγορά.

Συχνά συναντάται η άποψη ότι τα υψηλά κέρδη συνδέονται αναγκαστικά με μονοπώλια ή τα φυσιολογικά κέρδη με ανταγωνιστικές αγορές. Αυτή η άποψη αν και εμπεριέχει μια δόση αλήθειας ωστόσο δεν είναι απόλυτα ορθή. Η αμφισβήτηση της άποψης αυτής έγκειται στο γεγονός ότι επιχειρήσεις με υψηλά κέρδη οι οποίες δεν περιορίζουν τη παραγωγή δε συνιστούν απαραίτητα μονοπώλια. Ένα τέτοιο απλοϊκό παράδειγμα μπορεί να είναι οι παίκτες μιας παγκοσμίως αναγνωρισμένης ποδοσφαιρικής ομάδας οι οποίοι απολαμβάνουν πολύ υψηλές αμοιβές χωρίς όμως να περιορίζουν τη παραγωγή τους και χωρίς βεβαίως οι παίκτες αυτοί να θεωρούνται μονοπώλια. Από την άλλη πλευρά ένα μονοπώλιο μπορεί βραχυχρόνια να πραγματοποιεί αρνητικά κέρδη ακριβώς όπως μπορεί και μια ανταγωνιστική επιχείρηση. Μακροχρόνια εάν εξακολουθούν να έχουν αρνητικά κέρδη τότε θα διακόψουν τη λειτουργία τους.[19] Πιο συγκεκριμένα, μακροχρόνια η ανταγωνιστική επιχείρηση πραγματοποιεί μηδενικό κέρδος, ενώ το μονοπώλιο πραγματοποιεί είτε θετικό είτε μηδενικό κέρδος. Βραχυχρόνια όμως και τα μονοπώλια και οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις μπορεί να έχουν κέρδη ή ζημίες. Επομένως όλες οι επιχειρήσεις που έχουν υψηλά κέρδη δεν είναι μονοπώλια και όλα τα μονοπώλια δεν έχουν κέρδη. Η μόνη διαφορά είναι ότι μακροχρόνια ένα μονοπώλιο μπορεί να πραγματοποιήσει θετικά κέρδη ενώ αυτό είναι αδύνατο για μια ανταγωνιστική επιχείρηση.

[19] Βλέπε παράδειγμα κατά το οποίο η επιτροπή επέτρεψε τη διατήρηση μονοπωλίου στηριζόμενη στο γεγονός αυτό το οποίο αφορά τα κέρδη μιας μονοπωλιακής επιχείρησης : Raf Casert, EU Commission Allows Murdoch's News Corp. To Forge 'Quasi-Monopoly' in Italian Pay TV , Associated Press, April 2 2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

2.1 Η Πολιτική του Ανταγωνισμού.

2.1.1 Η σημασία της Πολιτικής του Ανταγωνισμού.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας είναι ο ελεύθερος ανταγωνισμός, ο οποίος δημιουργεί κίνητρα για τη βελτίωση των προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών και ευνοϊκούς όρους απόκτησης τους στους καταναλωτές. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός των επιχειρήσεων αποτελεί αναμφίβολα έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για οικονομική πρόοδο αφού μπορεί να εξασφαλίζει στους καταναλωτές και καλύτερες τιμές και μεγαλύτερες επιλογές προϊόντων.

Για να εξασφαλιστούν υγιείς συνθήκες ανταγωνισμού το κράτος λαμβάνει αναγκαία μέτρα προκειμένου να προστατεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Επομένως απαγορεύεται ο αθέμιτος ανταγωνισμός δηλαδή ο ανταγωνισμός που αντίκειται στα «χρηστά ήθη» [20] . Σε πολλές ανταγωνιστικές καταστάσεις μπορεί να υπάρξει κατάχρηση της ελευθερίας του ανταγωνισμού. Η ελευθερία του ανταγωνισμού λοιπόν, τελειώνει εκεί που αρχίζει η κατάχρησή του. Επομένως η απαγόρευση του αθέμιτου ανταγωνισμού αποτελεί κατοχύρωση της ελευθερίας του ανταγωνισμού.

Η σημασία της πολιτικής του ανταγωνισμού στην προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι πολύ μεγάλη και αυτό είναι ορατό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η δημιουργία μιας κοινής αγοράς προϋποθέτει για την εύρυθμη λειτουργία της τη διασφάλιση ενός καθεστώτος ελεύθερου ανταγωνισμού στα πλαίσια των κανόνων μιας ελεύθερης αγοράς. Όπως σημειώνει η επιτροπή στην πρώτη έκθεση της για την κοινοτική πολιτική επί του ανταγωνισμού: «Ο ανταγωνισμός είναι το καλύτερο

[20] Ευρυδίκη Μπέσιλα – Βήκα, Ο ελεύθερος ανταγωνισμός και οι περιορισμοί του, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1998 (Σελ.43-46)

κίνητρο οικονομικής δραστηριότητας, αφού εγγυάται τη μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία για κάθε επιχειρηματική δράση». Όμως ο ανεξέλεγκτος ανταγωνισμός οδηγεί σε μονοπωλιακές καταστάσεις και αυτό δεν είναι θεμιτό. Οπότε και στην Ευρωπαϊκή Ένωση συναντάται ένα σύνολο κανόνων πολιτικής ανταγωνισμού που σκοπό του έχει την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Ο ορισμός της πολιτικής του ανταγωνισμού σύμφωνα με το Motta (2004) περιγράφεται ως εξής: Το σύνολο των πολιτικών και των νόμων που εξασφαλίζουν ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά δε θα περιοριστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μειωθεί η κοινωνική ευημερία, συνιστούν τη πολιτική του ανταγωνισμού.[21]

Επομένως ένας γενικευμένος ορισμός ως το απόσταγμα των όσων παρατέθηκαν παραπάνω θα μπορούσε να είναι ο εξής: Η πολιτική του ανταγωνισμού περιλαμβάνει το σύνολο των κανόνων και των πολιτικών που εφαρμόζονται από τις αρχές του ανταγωνισμού προκειμένου να προστατεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός από τις πρακτικές εκείνες οι οποίες οδηγούν σε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας, νοθεύοντας τελικά τον ανταγωνισμό και περιορίζοντας τη κοινωνική ευημερία.

[21] Massimo Motta , ‘‘Competition Policy, Theory and Practice’’, Cambridge University Press, United States of America 2004, (Σελ.30)

2.1.2 Η δημιουργία της Πολιτικής του Ανταγωνισμού.

Η αρχή της δημιουργίας της πολιτικής του ανταγωνισμού συναντάται στις Η.Π.Α προς το τέλος του 19ου αιώνα. Η επανάσταση στο χώρο των μεταφορών και της επικοινωνίας με τη κατασκευή σιδηροδρόμων και γραμμών τηλέγραφου βοήθησε στο σχηματισμό μιας μεγάλης ενιαίας αγοράς δίνοντας ισχυρά κίνητρα στις επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας. Επιπλέον η περίοδος εκείνη χαρακτηρίστηκε από ασταθείς και χαμηλές τιμές. Προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν οι εταιρίες σε αυτή την αστάθεια που επικρατούσε στην αγορά, κατέφυγαν σε μεταξύ τους συμφωνίες προκειμένου να διατηρήσουν υψηλά τις τιμές, οργανώνοντας καρτέλ στην αγορά. Σύντομα τα παράπονα των καταναλωτών, των παραγωγών και των μικρών επιχειρήσεων, συνεχώς πλήθαιναν εξαιτίας των αρνητικών προς αυτών των ομάδων συνεπειών των καρτέλ. Η επιβολή του νόμου Sherman το 1897, αν και στην αρχή τουλάχιστον δεν υπήρξε αυστηρός, αποτελεί τη πρώτη μορφή της πολιτικής του ανταγωνισμού.[22]

Στον ευρωπαϊκό χώρο ωστόσο όπου επικρατούσε η αρχή της ελευθερίας του ανταγωνισμού, διατηρούταν μια θετική στάση απέναντι στα καρτέλ στο βαθμό βέβαια που αυτά δεν οδηγούσαν σε ακραίες περιπτώσεις. Μια πρώτη κίνηση ενάντια στα καρτέλ εμφανίστηκε στη Γερμανία το 1923 με έναν νόμο που κατατέθηκε κυρίως ως μια αντίδραση στον υπερπληθωρισμό. Ενώ το 1951 με τη Συνθήκη του Παρισιού η οποία υπαγορεύει την ίδρυση της (ΕΚΑΧ), απαγορεύτηκαν οι εμπορικοί περιορισμοί καθώς επίσης και άλλες περιοριστικές πρακτικές. Προφανώς το παράδειγμα της επιτυχίας της αμερικανικής οικονομίας η οποία εφάρμοζε κανόνες της πολιτικής του ανταγωνισμού, οδήγησε τότε τους ιδρυτές της Συνθήκης να ακολουθήσουν τον ίδιο δρόμο. Αργότερα βέβαια στη Συνθήκη της Ρώμης στις 25 Μαρτίου το 1957 με την οποία συστάθηκε η Κοινή Αγορά κρίνεται απαραίτητη η διασφάλιση του ανόθευτου ανταγωνισμού.[23]

Οι στόχοι της δημιουργίας της πολιτικής του ανταγωνισμού είναι πολλοί. Ανάμεσα τους διακρίνονται η προώθηση της ευημερίας η οποία δίνεται από το συνολικό πλεόνασμα το οποίο προκύπτει από το άθροισμα του καταναλωτικού πλεονάσματος και του πλεονάσματος του παραγωγού. Η υπεράσπιση των μικρότερων επιχειρήσεων. Η προώθηση της ολοκλήρωσης της αγοράς. Η οικονομική ελευθερία. Η καταπολέμηση του πληθωρισμού και η δικαιοσύνη προς τους πελάτες με την αποτροπή της χρέωσης υψηλών τιμών.

[22] Posner R.A, "Antitrust Law", University of Chicago Press, Chicago 2001, (Κεφ. 2).
[23] Michelle Cini & Lee McGowan, " Competition Policy in the European Union", The European Union Series, General Editors: Neill Nugent, William E. Paterson, Vincent Wright, ST. MARTIN'S PRESS, United States of America 1998, (Σελ. 15-36).

2.2 Η Συλλογική Δεσπόζουσα θέση.

2.2.1 Εφαρμογή του άρθρου 102: Η απαγόρευση της Καταχρηστικής Εκμετάλλευσης Δεσπόζουσας Θέσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 102 της Συνθήκης της Λισσαβόνας, η οποία υπογράφτηκε το 2007 και τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2009, (πρώην άρθρο 82 της Συνθήκης της Ρώμης), απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση της Δεσπόζουσας Θέσης όταν αναφέρεται σε μια επιχείρηση, καθώς και η καταχρηστική εκμετάλλευση της Συλλογικής Δεσπόζουσας Θέσης όταν αναφέρεται σε πολλές επιχειρήσεις.

Συγκεκριμένα το άρθρο 102 αναφέρει τα εξής:

" Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύετε κατά το μέτρο που μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματος της.

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

- ***στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δίκαιων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,***
- ***στο περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών,***
- ***στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,***
- ***στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών."*** :[24] [25]

[24] Ευρωπαϊκή Ένωση, Συλλογή Συνθηκών, Τόμος Ι, Μέρος Ι, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 2000,(Σελ.146-147)

[25] Το άρθρο 102 στη πρωτότυπη μορφή του δίδεται ως εξής:
"Any abuse by one or more undertakings of a dominant position within the internal market or in a substantial part of it shall be prohibited as incompatible with the internal market in so far as it may affect trade between Member States.

Είναι απολύτως εμφανές ότι το άρθρο 102 δεν απαγορεύει την ύπαρξη της (Συλλογικής) Δεσπόζουσας Θέσης αλλά απαγορεύει ρητά τη καταχρηστική εκμετάλλευση της (Συλλογικής) Δεσπόζουσας Θέσης. [26] Η ερμηνεία του άρθρου φαίνεται μάλλον προβληματική εξαιτίας του θολού αυτού διαχωρισμού και από την άποψη αυτή η μονοπωλιακή πολιτική αποτελεί ίσως τον πιο αδύναμο κρίκο της πολιτικής του ανταγωνισμού. [27] Εν τούτοις το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει προσδώσει έναν ορισμό της Δεσπόζουσας Θέσης. Σύμφωνα με αυτόν, επρόκειτο για μια θέση οικονομικής ισχύος που έχει μια επιχείρηση, η οποία της επιτρέπει να περιορίσει τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά, ενώ διαμορφώνει τη συμπεριφορά της ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες της και τους καταναλωτές. [28] Ωστόσο ο ορισμός αυτός φαίνεται να είναι κάπως ασαφής.

Η επιστημονική κοινότητα φαίνεται να έχει συμφωνήσει σε μια γενική παραδοχή η οποία ισχύει παντού σήμερα, κατά την οποία η έννοια της δεσπόζουσας θέσης είναι αυτό που η οικονομική επιστήμη αποκαλεί Μονοπωλιακή Δύναμη τη οποία μπορεί να έχει μια επιχείρηση μέσα σε μια σχετική αγορά. [29] Ενώ η κατάχρηση της αναφέρεται στις περιπτώσεις: της επιθετικής τιμολόγησης, της συμπίεσης του περιθωρίου κέρδους, των εκπτώσεων και επιστροφών πίστεως, των συνδεδεμένων πωλήσεων, της άρνησης πώλησης, της υπερβολικής τιμολόγησης και της άνισης

Such abuse may, in particular, consist in:

- *directly or indirectly imposing unfair purchase or selling prices or other unfair trading conditions;*
- *limiting production, markets or technical development to the prejudice of consumers;*
- *applying dissimilar conditions to equivalent transactions with other trading parties, thereby placing them at a competitive disadvantage;*
- *making the conclusion of contracts subject to acceptance by the others parties of supplementary obligations which, by the nature or according to commercial usage, have no connection with the subject of such contracts."*

Βλέπε σχετικά με τη πρωτότυπη διατύπωση του άρθρου 102: European Union, Consolidated treaties chapter of fundamental rights, Luxembourg : Publications Office of the European Union, Printed in Belgium, March 2010, (Σελ. 89)

[26] Ο Luis Cabral σε μια προσπάθεια του να ερμηνεύσει αυτόν τον διαχωρισμό είχε προτείνει ότι η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης προφανώς αναφέρεται στη κατοχή μεγάλου μεριδίου αγοράς, ενώ η κατάχρηση της, στην απόκτηση σημαντικής μονοπωλιακής δύναμης. Αν και είχε πέσει σχετικά κοντά ωστόσο ο ισχυρισμός αυτός είναι εντελώς αβάσιμος.
Βλέπε σχετικά : Luis M. Cabral, "Introduction to Industrial Organization", The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology Cambridge 2000, (Σελ. 73)

[27] Jacobs D. & J. Stewart-Clark, "Competition Law in the European Community", London: Kogan Page, London 1990, (Σελ. 37-38)

[28] Ο ορισμός αυτός ο οποίος χρησιμοποιείται έως σήμερα δόθηκε για πρώτη φορά από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης βιταμινών Hoffman-La Roche. Βλέπε σχετικά: Υπόθεση 85/76, Hoffman – La Roche & Co. AG v. EC Commission [1979], ECR 461.

[29] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική, Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2004, (Σελ.349-350)

τιμολόγησης.[30] Βεβαίως εάν σε μια αγορά παραπάνω από μια επιχειρήσεις συντονίσουν τις ενέργειες τους και συμπεριφέρονται ως μια επιχείρηση με Μονοπωλιακή Δύναμη τότε γίνεται λόγος για Συλλογική Δεσπόζουσα Θέση. Επιπλέον είναι απολύτως δυνατό, ακόμα κι αν κάθε μια επιχείρηση ξεχωριστά δεν έχει Δεσπόζουσα Θέση, ωστόσο όλες μαζί να λειτουργούν έτσι ώστε να κατέχουν μια σημαντική Δεσπόζουσα Θέση στην αγορά.[31]

Θεωρητικά η διαδικασία λήψης αποφάσεων της επιτροπής χωρίζεται σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει την ανίχνευση της ύπαρξης Δεσπόζουσας Θέσης μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων στη σχετική αγορά, ενώ το δεύτερο στάδιο άφορα την αξιολόγηση της ύπαρξης καταχρηστικής συμπεριφοράς. Παρόλα αυτά στη πράξη τα στάδια αυτά είναι ανάποδα, υπό την έννοια ότι η Επιτροπή πρώτα αποφασίζει εάν υπάρχει καταχρηστική συμπεριφορά κι έπειτα αναλύει την ύπαρξη Δεσπόζουσας Θέσης μιας ή παραπάνω επιχειρήσεων μέσα στην αγορά. Εν τούτοις στη προσπάθεια της η Επιτροπή να αποφασίσει την ύπαρξη Δεσπόζουσας θέσης πρώτα καθορίζει τη σχετική Αγορά κι έπειτα την ύπαρξη Μονοπωλιακής Δύναμης μέσα σε αυτή τη σχετική αγορά.

[30] Roger Clarke & Eleanor J. Morgan, "New Developments in UK and EU Competition Policy", Εκδόσεις MPG Books LTD, Great Britain 2006, (Σελ. 22-26).
[31] Βλέπε παράδειγμα: Υπόθεση 393/ 92, Almelo 77 v. EC Commission [1994], ECR I-1477.

2.2.1.1 Η Σχετική Αγορά.

Στην ανάλυση της σχετικής αγοράς υπάρχουν τρεις διαστάσεις που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη:

- Η σχετική αγορά προϊόντων.
- Η σχετική γεωγραφική αγορά
- Η χρονική διάσταση στο καθορισμό της σχετικής αγοράς.

Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το προϊόν που αφορά την υπό εξέταση υπόθεση καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατα είτε από πλευράς ζήτησης είτε από πλευράς προσφοράς.[32] [33] Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει τη περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στη προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών στην οποία ισχύουν όμοιοι όροι ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές περιοχές επειδή ισχύουν διαφορετικοί όροι ανταγωνισμού.

Η χρονική διάσταση από τη μια πλευρά αφορά στη διαθεσιμότητα των υποκατάστατων προϊόντων η οποία εμποδίζει τις υπό εξέταση επιχειρήσεις να αυξήσουν τη τιμή τους για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Ενώ η χρονική διάσταση από την άλλη πλευρά είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς μπορούν να συντελεστούν αλλαγές στη δομή μιας αγοράς με τη πάροδο του χρόνου. Έτσι μια αγορά η οποία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη τέλειου ανταγωνισμού σε μια δεδομένη χρονική περίοδο μπορεί αργότερα να μην υπάρχουν καθόλου ανταγωνιστές μέσα σε αυτή αλλά να λειτουργεί μόνο μια επιχείρηση. Φαίνεται λοιπόν ότι η σημασία της χρονικής διάστασης όσον αφορά το καθορισμό της σχετικής αγοράς είναι διττή.

Επομένως στον υπολογισμό της σχετικής αγοράς λαμβάνεται υπόψη η υποκαταστασιμότητα των προϊόντων που αφορούν την υπόθεση καθώς επίσης τα γεωγραφικά όρια και ο χρονικός ορίζοντας. Ο προσδιορισμός της σχετικής αγοράς από την Επιτροπή δεν είναι πάντα εύκολος, αλλά είναι απαραίτητος για την απόδειξη της ύπαρξης Δεσπόζουσας Θέσης μιας επιχείρησης. Η οριοθέτηση της σχετικής

[32] Το βασικό κριτήριο καθορισμού της σχετικής αγοράς είναι ο βαθμός κατά τον οποίο το προϊόν σε μια αγορά διαφοροποιείται συγκριτικά με τις υπόλοιπες αγορές. Βλέπε σχετικά: Fitzpatrick E. "Articles 85 & 86: Control of Restrictive Practices and Abuses of Dominants Position", Butterworth-Heinemann, Oxford 1995, (Σελ. 56).

[33] Μια μέθοδος η οποία χρησιμοποιείται ευρύτατα για το καθορισμό της σχετικής αγοράς και που αφορά την υποκατάσταση από πλευράς ζήτησης είναι το «Τεστ του Υποθετικού Μονοπωλίου» ή αλλιώς το "**SSNIP TEST**".Το τεστ αυτό εξετάζει την ύπαρξη μιας ξεχωριστής αγοράς για ένα προϊόν, εάν υπάρχει ένας και μόνο ένας προμηθευτής ο οποίος μπορεί να αυξήσει επικερδώς μόνιμα τη τιμή του κατά 5%-10%, εξαιτίας του ότι οι καταναλωτές δυσκολεύονται να βρουν σχετικά καλά υποκατάστατα και επειδή άλλοι προμηθευτές αδυνατούν να αρχίσουν να διαθέτουν το ίδιο προϊόν στο σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα του ενός έτους. Το τεστ του υποθετικού μονοπωλίου έχει χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα. Βλέπε σχετικά: Simon Bishop & Mike Walker, " The Economics of EC Competition Law: Concepts, Application and Measurement", Εκδόσεις Sweet & Maxwell Ltd, London 2002, (Σελ. 85-90)

αγοράς είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά την αξιολόγηση της ύπαρξης Δεσπόζουσας Θέσης.[34] Μετά το καθορισμό της σχετικής αγοράς η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει την απόκτηση Μονοπωλιακής Δύναμης μιας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων μέσα στη σχετική αγορά προκειμένου να είναι σε θέση να αποφανθεί για την ύπαρξη Δεσπόζουσας Θέσης.

[34] Η έκβαση της υπόθεσης "United Brands" εξαρτήθηκε αποκλειστικά από το καθορισμό της σχετικής αγοράς. Βλέπε: Υπόθεση 27/76 United Brands Company and United Brands Continental BV v. EC Commission [1978] CMLR 426.

2.2.1.2 Η Μονοπωλιακή Δύναμη.

Σε συμφωνία με νομολογία της Ευρωπαϊκής ένωσης η Μονοπωλιακή Δύναμη μιας επιχείρησης εκφράζεται ως η δύναμη να εμποδίζει μέσα στην αγορά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό.[35] Βασιζόμενη σε αυτή την άποψη, υπάρχουν μερικοί ιδιαίτερα ενδιαφέροντες τρόποι που χρησιμοποιεί η Επιτροπή προκειμένου να συνάψει τα συμπεράσματα της. Η εξέταση του μεριδίου της αγοράς αποτελεί τον πιο σημαντικό, πρακτικό και διαδεδομένο τρόπο.

Έτσι μια επιχείρηση θεωρείται ότι έχει Μονοπωλιακή Δύναμη και άρα σύμφωνα με όσα παρατέθηκαν παραπάνω Δεσπόζουσα Θέση μέσα σε μια σχετική αγορά,[36] όταν κατέχει για σημαντικά χρονικά διαστήματα μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο από 50%. Φυσικά στην έκβαση του αποτελέσματος θα πρέπει να λαμβάνεται επίσης σοβαρά υπόψη και το μέγεθος των μεριδίων των υπόλοιπων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων μέσα στη σχετική αγορά όπως επίσης και η φύση των δομών της συγκεκριμένης αγοράς.[37]Σύμφωνα με αυτό ένα μερίδιο μεγαλύτερο του 50% όταν οι ανταγωνιστές στην αγορά είναι ελάχιστοι δε σημαίνει την ύπαρξη Μονοπωλιακής Δύναμης. Ενώ ένα μερίδιο μικρότερο του 50% όταν η αγορά είναι κατακερματισμένη σε πληθώρα ανταγωνιστών μπορεί να αποτελεί ηχηρή ένδειξη ύπαρξης Μονοπωλιακής Δύναμης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη πλειοψηφία των περιπτώσεων το μερίδιο της αγοράς δεν αρκεί από μόνο του για να καθοριστεί η Μονοπωλιακή Δύναμη αλλά πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν και άλλοι παράγοντες. Συγκεκριμένα η Επιτροπή θα πρέπει να

[35] Η άποψη αυτή καθορίστηκε για πρώτη φορά στην υπόθεση "Sirena" από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Βλέπε: Υπόθεση 40/70 Sirena Sri v Eda v. EC Commission [1971] ECR 49.

[36] Σε προηγούμενη ενότητα έχει παρατεθεί ότι η έννοια της δεσπόζουσας θέσης του άρθρου 102 είναι αυτό που η οικονομική επιστήμη αποκαλεί Μονοπωλιακή Δύναμη την οποία μπορεί να έχει μια επιχείρηση μέσα σε μια σχετική αγορά. Η ανάλυση της έννοιας και του προσδιορισμού της Μονοπωλιακής δύναμης σε αυτήν την ενότητα, γίνεται λοιπόν αποκλειστικά για να προσδιοριστεί πότε μια επιχείρηση έχει Δεσπόζουσα Θέση, εξαιτίας αυτής της σύνδεσης και της ταύτισης των δύο εννοιών. Επομένως σε ότι αναφέρεται εδώ για την έννοια της Μονοπωλιακής Δύναμη εξαιτίας της παραπάνω παραδοχής αντανακλάται η έννοια της Δεσπόζουσας Θέσης του άρθρου 102, προκειμένου να αποσαφηνιστεί πλήρως το περιεχόμενο του άρθρου. Στην ενότητα επομένως αυτή γίνεται μια προσπάθεια να απαντηθεί το ερώτημα του πότε μια επιχείρηση έχει Δεσπόζουσα Θέση, μέσα από την απάντηση στο ερώτημα του πότε μια επιχείρηση έχει Μονοπωλιακή Δύναμη. Φυσικά το άρθρο δεν απαγορεύει την ύπαρξη αυτής της Δεσπόζουσας Θέσης αλλά όπως έχει αναφερθεί απαγορεύει τη καταχρηστική συμπεριφορά αυτής η οποία θα αναλυθεί στην επόμενη ενότητα.

[37] Εξαιρετικά κρίσιμος στη φάση της εξέτασης της Μονοπωλιακής Δύναμης είναι ο παράγοντας του ποσοστού συμμετοχής των υπόλοιπων επιχειρήσεων μέσα στη συγκεκριμένη σχετική αγορά. Σύμφωνα με αυτό εάν ο αριθμός του συνόλου των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων είναι μικρός, τότε ένα μερίδιο αγοράς της εξεταζόμενης επιχειρήσεως της τάξεως του 60% με 70% δεν αποτελεί επαρκή ένδειξη δεσπόζουσας θέσης. Παρόλο δηλαδή που το μερίδιο της ενδιαφερόμενης επιχείρησης ξεπερνάει το 50% όταν είναι λίγοι οι ανταγωνιστές μέσα σε μια αγορά δεν αποτελεί απόδειξη ύπαρξης Μονοπωλιακής Δύναμης και άρα Δεσπόζουσα Θέσης. Στην αντίπερα όχθη όταν υπάρχουν πολλοί ανταγωνιστές στην υπόλοιπη αγορά, τότε ένα μερίδιο αγοράς της εξεταζόμενης εταιρίας της τάξεως του 35% με 45% πρέπει να θεωρείται ισχυρή ένδειξη ύπαρξης Μονοπωλιακής Δύναμης και άρα Δεσπόζουσας Θέσης. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση "United Brands Company & United Brands Continental BV" κατά την οποία παρόλο που το μερίδιο της αγοράς της συγκεκριμένης επιχείρησης ήταν 40% με 45%, ωστόσο υπήρχε τεράστιος αριθμός ανταγωνιστών με μερίδια φυσικά κατά πολύ μικρότερα του 40% εξαιτίας του συνωστισμού που επικρατούσε στην αγορά, και έτσι θεωρήθηκε ότι η συγκεκριμένη εταιρία κατείχε μια σημαντική Δεσπόζουσα Θέση, παρόλο που το μερίδιο της ήταν μικρότερο του 50%.

εξετάσει επιπλέον τη δομή και τη λειτουργία της σχετικής αγοράς, τη διαθεσιμότητα του κεφαλαίου, και τη πρόσβαση στη τεχνολογία. Μία από τις σημαντικότερες ερωτήσεις που υποβάλλει η επιτροπή είναι εάν υπάρχουν εμπόδια εισόδου στην αγορά.[38] Εάν δεν υπάρχουν εμπόδια τότε η αγορά κρίνεται ως ανοικτή στους νεοεισερχόμενους. Αντιθέτως η ένδειξη ύπαρξης εμποδίων στην είσοδο της αγοράς παρέχει τα εμφανή στοιχεία των χαρακτηριστικών μιας προστατευόμενης αγοράς. Σε μια τέτοια κλειστή αγορά η μοναδική επιχείρηση του μονοπωλητή μπορεί να θέτει επικερδώς τη τιμή του προϊόντος που πωλεί πάνω από το οριακό κόστος, χωρίς να δέχεται καμία απειλή από άλλους ανταγωνιστές εφόσον βεβαίως δεν υπάρχουν.

Επομένως εφόσον η Επιτροπή καθορίσει τη σχετική αγορά βάσει του μεριδίου αγοράς ή πιθανών εμποδίων εισόδου στην αγορά καθώς και άλλων παραγόντων αποφανθεί ότι μια επιχείρηση έχει Δεσπόζουσα Θέση, τότε πρέπει να προχωρήσει στο δεύτερο στάδιο των διαδικασιών το οποίο είναι η εξέταση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της Δεσπόζουσας Θέσης. Οι τύποι της καταχρηστικής συμπεριφοράς περιγράφονται σε κάποιο βαθμό στο άρθρο 102 και αναλύονται παρακάτω.

[38] Η ανάλυση των εμποδίων εισόδου εξετάζει τη βραχυχρόνια (με σημαντικές αναπόκτητες επενδύσεις) δυνατότητα αύξησης της προσφοράς υποκατάστατων προϊόντων προς αυτά που παράγει η εξεταζόμενη επιχείρηση από πιθανούς ανταγωνιστές. Αντιθέτως η υποκατάσταση από πλευράς προσφοράς εξετάζει τη δυνατότητα αύξησης της προσφοράς από ανταγωνιστές βραχυχρόνια χωρίς την ανάγκη σημαντικών αναπόκτητων επενδύσεων. Επίσης η ανάλυση της υποκατάστασης από πλευράς προσφοράς πραγματοποιείται στο στάδιο ορισμού της σχετικής αγοράς άλλα και στον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς, ενώ η ανάλυση των εμποδίων εισόδου γίνεται αφότου έχει οριοθετηθεί η σχετική αγορά και έχουν καθοριστεί τα μερίδια προκειμένου να εξεταστεί η μακροχρόνια Μονοπωλιακή Δύναμη. Βλέπε: Padilla Atilano Jorge, "The role of supply-side substitution in the definition of the relevant market in merger control", A Report for DG4 Enterprise A/4, European Commission, Madrid, June 2001,(Σελ. 19-20)

2.2.1.3 Οι τύποι της καταχρηστικής συμπεριφοράς.

Οι περιπτώσεις της καταχρηστικής συμπεριφοράς προσδιορίζονται ως εξής:

1ον Επιθετική Τιμολόγηση:

Η επιθετική τιμολόγηση είναι μια πρακτική κατά την οποία μια επιχείρηση θέτει πολύ χαμηλές τιμές κάτω του κόστους με αποτέλεσμα να υφίσταται και η ίδια βραχυχρόνια ζημιές προκειμένου να αποδυναμωθούν οι ανταγωνιστές της και να αναζητήσουν σύντομα την έξοδο από την αγορά, προκειμένου μακροχρόνια να είναι σε θέση να θέτει πολύ υψηλές τιμές. Η επιχείρηση η οποία προσφεύγει σε αυτή τη τακτική μπορεί να αποφασίσει η ίδια να υπόκειται σε σημαντικές ζημιές για ένα χρονικό διάστημα, αλλά προσδοκά ότι μακροχρόνια θα ανταμειφθεί και όχι μόνο θα καλύψει αυτές τις ζημιές αλλά θα έχει και επιπλέον κέρδη, εφόσον εάν μείνει μόνη της στην αγορά θα μπορεί να θέτει πολύ υψηλά τις τιμές.[39]

Έχουν υποστηριχθεί διάφοροι τρόποι αναγνώρισης της επιθετικής τιμολόγησης.[40]Οι Arreeda & Turner το 1975 είχαν προτείνει ότι η τιμολόγηση κάτω από το βραχυχρόνιο οριακό κόστος θα πρέπει να θεωρείται ως επιθετική. Ο Posner το 1976 είχε προτείνει τιμή αναφοράς το μακροχρόνιο οριακό κόστος, ενώ αργότερα αναθεώρησαν εξαιτίας της πρακτικής δυσκολίας της αρχικής τους πρόταση και επιχειρηματολόγησαν υπέρ της χρήσης του μέσου μεταβλητού κόστους.. Ο Williamson το 1977 εν μέρει συμφωνεί με το Posner, αλλά προσθέτει επιπλέον ότι η κυρίαρχη επιχείρηση δε θα αυξήσει τη παραγωγή της μετά την είσοδο μιας νέας επιχείρησης στην αγορά για το διάστημα του ενός έτους. Ο Baumol το 1979 υποστήριξε ότι θα πρέπει να θεωρείται παράνομη μια αύξηση στη τιμή μετά την έξοδο μιας νέας επιχείρησης από την αγορά. Η προσέγγιση που φαίνεται να υιοθετεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είναι η τελική πρόταση των Arreeda & Turner.[41]

---

[39] Μία περίπτωση καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης εξαιτίας της επιθετικής συμπεριφοράς αποτελεί η υπόθεση της "AKZO". Η εν λόγω εταιρία κατηγορήθηκε για μια σειρά αιφνίδιων μειώσεων των τιμών προκειμένου να καταφέρει να εκτοπίσει από τη σχετική αγορά έναν νεοεισερχόμενο ανταγωνιστή. Βλέπε σχετικά: Υπόθεση 62/86, AKZO Chemie BV v. Commission [1991], ECRI-3359. Επιπλέον μια άλλη σημαντική περίπτωση καταχρηστικής συμπεριφοράς λόγω της εφαρμογής της επιθετικής τιμολόγησης αποτελεί η υπόθεση της "Tetra Pak".Ορισμένες φορές η έναρξη μιας έρευνας σχετικά με την απόδειξη ύπαρξης καταχρηστικής συμπεριφοράς της Δεσπόζουσας Θέσης, είναι αρκετή για να πείσει τις κατηγορούμενες εταιρίες να συμμορφωθούν αλλάζοντας τη συμπεριφορά για την οποία κατηγορούνται. Η συμμόρφωση αυτή όμως δεν αρκεί για να προστατευτεί η εν λόγω επιχείρηση από πρόστιμα που καλύπτουν τη περίοδο πριν τη συμμόρφωση της. Αυτό φαίνεται να ίσχυσε και στη περίπτωση της "Tetra Pak". Βλέπε σχετικά: Υπόθεση 339/94, Tetra Pak International SA v. Commission [1990-4] CMLR 47

[40] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος, «Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική», Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2004, (Σελ.397-398)

[41] Στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται αντί-ανταγωνιστική η συμπεριφορά μιας επιχείρησης όταν μειώσει τις τιμές κάτω από το μέσο μεταβλητό κόστος ακόμα κι αν δε σκοπεύει να προβεί σε μελλοντική επανάκτηση των ζημιών της. Αντιθέτως στις Ηνωμένες Πολιτείες η ανάλυση της επανάκτησης των ζημιών μέσα από τη μελλοντική αύξηση των τιμών αποτελεί θεμελιώδες τμήμα των υποθέσεων επιθετικής τιμολόγησης. Έτσι στην υπόθεση της "Tetra Pac" το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απέρριψε τους ισχυρισμούς της εταιρίας ότι φαινόταν πως δεν υπήρχε λογική μελλοντικής επανάκτησης των ζημιών της μέσω αύξησης των τιμών. Η στάση αυτή είναι άδικη και θα έπρεπε να

2ον Συμπίεση Περιθωρίου Κέρδους.

Η πρακτική αυτή βρίσκει εφαρμογή στη περίπτωση της κάθετης ολοκλήρωσης. Η κάθετη ολοκλήρωση σημαίνει ότι μια επιχείρηση έχει αναλάβει περισσότερα από ένα στάδια της κάθετης αλυσίδας της παραγωγικής διαδικασίας. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι όταν μια επιχείρηση η οποία παράγει και πωλεί ένα συγκεκριμένο τελικό προϊόν ταυτόχρονα παράγει και προμηθεύει τις υπόλοιπες επιχειρήσεις με τη βασική πρώτη ύλη που συμμετέχει στη παραγωγή του τελικού προϊόντος. Για τη κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση, οι υπόλοιπες επιχειρήσεις στο πάνω μέρος της αγοράς είναι πελάτες της ενώ στο κάτω μέρος είναι ανταγωνιστές της.

Εάν μια κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση είναι κυρίαρχη σχετικά με τη παραγωγή της βασική πρώτης ύλης, δηλαδή είναι κυρίαρχη στη πάνω αγορά, μπορεί να αυξήσει αρκετά τη τιμή πώλησης της βασικής πρώτης ύλης του τελικού προϊόντος, προκειμένου να μειώσει το περιθώριο κέρδους των υπόλοιπων επιχειρήσεων που παράγουν και πωλούν το ίδιο τελικό προϊόν με αυτή. Δηλαδή έχει τη δυνατότητα με αυτό τον τρόπο να μειώσει το περιθώριο κέρδους των ανταγωνιστών της στη κάτω αγορά.[42]

3ον Εκπτώσεις κι Επιστροφές Πίστης – Μία κριτική επισκόπηση της περίπτωσης της Nestle Hellas

Υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις εκπτώσεων που όταν παρέχονται από μια κυρίαρχη επιχείρηση προκαλούν ανησυχία. Συνήθως μια μονοπωλιακή επιχείρηση καταφεύγει σε κάποιες ειδικές συμφωνίες με τους πελάτες της κατά τις οποίες τους δίνει κάποιες συγκεκριμένες εκπτώσεις με βάσει τις συνολικές τους αγορές εάν εκείνοι δεχτούν να αγοράζουν μόνο από τη συγκεκριμένη μονοπωλιακή επιχείρηση.[43] Άλλες φορές μια κυρίαρχη επιχείρηση παρέχει εκπτώσεις στους πελάτες της όταν οι τελευταίοι πραγματοποιήσουν μια μεγάλου όγκου παραγγελία το μέγεθος της οποίας προτείνεται από τη κυρίαρχη επιχείρηση. Επιπλέον εκπτώσεις παρέχονται από μια μονοπωλιακή επιχείρηση προς τους διανομείς της όταν εκείνοι φτάσουν ή ξεπεράσουν ένα συγκεκριμένο στόχο στις πωλήσεις τους. Ακόμα μια άλλη μορφή εκπτώσεων που μπορεί να παρέχονται από μια μονοπωλιακή επιχείρηση προς τους πελάτες της ή και τους διανομείς της είναι αυτή που αφορά στην αγορά εμπορεύματος το οποίο επρόκειτο σχετικά σύντομα να λήξει. Μάλιστα στη περίπτωση εμπορεύματος ,που

συμπεριληφθεί και η προοπτική επανάκτησης των ζημιών κατά την εξέταση της συμπεριφοράς της επιθετικής τιμολόγησης από τις ευρωπαϊκές αρχές του ανταγωνισμού.

[42] Roger Clarke & Eleanor J. Morgan, "New Developments in UK and EU Competition Policy", Εκδόσεις MPG Books LTD, Great Britain 2006, (Σελ 25)

[43] Stephen Martin, Industrial Organization, A European Perspective, Εκδόσεις Oxford University Press, New York 2001, (Σελ. 85-86).

υπάρχει ο κίνδυνος να λήξει πριν γίνει δυνατό να διατεθεί στο τελικό καταναλωτή, δίνεται μία πολύ μεγάλη έκπτωση.[44]

Οι πρακτικές αυτές δεν είναι κατ' ανάγκην «κακές» εφόσον βοηθούν στη διάθεση των προϊόντων προς τους τελικούς καταναλωτές. Στη περίπτωση που αυτές οι πρακτικές δεν έβρισκαν εφαρμογή, τεράστιες ποσότητες εμπορευμάτων θα είχαν πεταχτεί εφόσον θα είχαν λήξει προτού φτάσουν στο τελικό καταναλωτή, οδηγώντας στη κατασπατάληση των πόρων που διατέθηκαν για τη παραγωγή τους, αλλά και περιορίζοντας την ευημερία των νοικοκυριών από τον αποκλεισμό της απόλαυσης που θα κέρδιζαν μέσα από κατανάλωση των εμπορευμάτων αυτών. Χωρίς τις πρακτικές αυτές η κατασπατάληση των πόρων θα περιλάμβανε και τη κατασπατάληση των φυσικών πόρων, κάτι που δε συνάδει με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης κι επομένως χωρίς τις πρακτικές αυτές δεν θα μειωνόταν απλά η κοινωνική ευημερία αλλά θα μειωνόταν και η ευημερία των επερχόμενων γενεών.[45]

Μπορεί το άρθρο 102 να απαγορεύει τις πρόσθετες παροχές όταν αναλύει τους τύπους κατάχρησης της Δεσπόζουσας Θέσης, όμως το άρθρο 3 προάγει την ανάγκη προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ευρώπη[46] μέσα από την οποία θα επέλθει η ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη. Στη περίπτωση λοιπόν των εκπτώσεων πίστεως που μπορεί να παρέχει μια μονοπωλιακή επιχείρηση στους αποκλειστικούς διανομείς και συνεργάτες της εξαιτίας της ανάγκης άμεσης προώθησης προς τους τελικούς καταναλωτές εμπορεύματος που λήγει σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, τα δύο αυτά άρθρα φαίνεται να συγκρούονται. Το ζήτημα αυτό θέτει την ανάγκη επανεξέτασης του προσδιορισμού των εκπτώσεων των οποίων η παροχή τους από μια μονοπωλιακή επιχείρηση θα πρέπει να θεωρείται παράνομη ενέργεια κι επομένως να τιμωρείται.

Ένα τέτοιο παράδειγμα καταχρηστικής συμπεριφοράς αποτελεί η υπόθεση της Nestle-Hellas. Η Επιτροπή επέβαλε στην εταιρία το πρόστιμο ύψους-ρεκόρ των 30 εκατομμυρίων ευρώ, για το χρονικό διάστημα του 2002 έως το 2006, με τη κατηγορία

[44] Stephen Martin, Industrial Organization, A European Perspective, Εκδόσεις Oxford University Press, New York 2001, (Σελ. 85-86).

[45] Η έννοια της βιώσιμης, διατηρήσιμης ή της αειφόρου ανάπτυξης αναφέρεται στην ανάπτυξη εκείνη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες της τρέχουσας γενεάς, αλλά θα εξυπηρετεί και τις ανάγκες των επερχόμενων γενεών, στηριζόμενη στην ορθολογική χρήση των φυσικών των πόρων, η οποία θα επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση τους από τις μελλοντικές γενεές. Η χρησιμοποίηση φυσικών πόρων για εμπόρευμα που τελικά θα πεταχτεί στερεί άδικα φυσικούς πόρους από τις μελλοντικές γενεές Άρα είναι υποχρέωση μιας εταιρίας να κάνει τέτοιες εκπτώσεις προκειμένου το εμπόρευμα αυτό να χρησιμοποιηθεί ενισχύοντας την ευημερία αυτών που θα το καταναλώσουν. Από την άποψη αυτή εκπτώσεις σε περιπτώσεις εμπορευμάτων με κοντινή ημερομηνία λήξης θα πρέπει να επιβάλλονται και όχι να τιμωρούνται. Φυσικά μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι μια επιχείρηση θα πρέπει να μπορεί να υπολογίζει και να προγραμματίζει το μέγεθος της παραγωγής που μπορεί να διαθέσει για κατανάλωση, αλλά φυσικά αυτό δεν είναι μια εύκολη υπόθεση ενώ τα περιθώρια λάθους είναι πολύ στενά. Έτσι όταν μια επιχείρηση κάνει λάθος στους υπολογισμούς της και της μείνει εμπόρευμα το οποίο δυσκολεύεται να διαθέσει οφείλει να κάνει κάποιες εκπτώσεις προκειμένου αυτό να διατεθεί στο τελικό καταναλωτή προτού λήξει, αποφεύγοντας έτσι τη κατασπατάληση των φυσικών πόρων.

[46] European Union, Consolidated treaties chapter of fundamental rights, Luxembourg : Publications Office of the European Union, Printed in Belgium, March 2010, (Σελ. 17)

ότι καταχράστηκε τη Δεσπόζουσα Θέση της στην αγορά του στιγμιαίου καφέ και εξανάγκαζε τους πελάτες της να προμηθεύονται τα προϊόντα τους αποκλειστικά από αυτήν. Συγκεκριμένα μεταξύ άλλων κατηγορήθηκε επειδή παρείχε εκπτώσεις στόχων και πίστης σε αλυσίδες σούπερ-μάρκετ, σε καταστήματα μαζικής εστίασης αλλά και στους αποκλειστικούς διανομείς της.

Ωστόσο αυτό το οποίο έκανε η Nestle-Hellas τουλάχιστον ως προς τους διανομείς της ήταν να τους δίνει μια μηνιαία έκπτωση επί του συνολικού ποσού που αγόραζαν και πωλούσαν εφόσον όμως έφταναν το στόχο πωλήσεων τον οποίο τους έβαζε η εταιρία. Επίσης στο τέλος του χρόνου συνυπολογίζονταν όλες οι πωλήσεις τους μαζί και εάν προέκυπτε ότι ένας διανομέας ξεπερνούσε κατά πολύ το συνολικό ετήσιο πια στόχο τότε του δινόταν μια επιπλέον έκπτωση η οποία συνυπολογίζονταν στο ποσό των επιπλέων πωλήσεων που ξεπερνούσαν τον ετήσιο στόχο. Αυτό ονομάζεται "bonus" κι αποτελούσε μια μορφή επιβράβευσης ως προς τους διανομείς της. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι ευρέως διαδεδομένο πολλές εταιρίες να δίνουν διάφορα είδη bonus στους αποκλειστικούς συνεργάτες τους και διανομείς τους ακόμα κι αν δεν είναι κυρίαρχες και χωρίς αυτό να θεωρείται παράνομη πράξη.

Άρα τα bonus αυτά δεν είναι κατά ανάγκην κακά. Ιδιαίτερα αν ληφθούν σοβαρά υπόψη οι ευεργετικές τους συνέπειες στη συνολική οικονομία, εξαιτίας της αύξησης του συνολικού εισοδήματος και επομένως της αγοραστικής δύναμης των διανομέων, γεγονός που συμβάλλει μέσα από του μηχανισμούς της κατανάλωσης και των πιθανών επενδύσεων στην αύξηση της συνολικής κοινωνικής ευημερίας. Αλλά στη περίπτωση της Nestle-Hellas τα bonus αυτά παρουσιάστηκαν ως μια προσπάθεια να εκτοπίσει τους ανταγωνιστές της από την αγορά χωρίς να δοθεί καμία έμφαση σε πιθανές ευεργετικές συνέπειες τους σε άλλους τομείς της οικονομίας. Φυσικά το άρθρο 102 ενδιαφέρεται μόνο για τη προστασία του ανταγωνισμού αλλά ο απώτερος στόχος της προστασίας του ανταγωνισμού είναι η προαγωγή της συνολικής κοινωνικής ευημερίας και αυτή θα πρέπει να προέχει κάθε φορά και να εξετάζεται λεπτομερώς από όλες τις οπτικές γωνίες πριν θεωρηθεί παράνομη μια επιχειρησιακή πρακτική.

Ίσως λοιπόν αξίζει να επανεξεταστεί η ορθότητα της επιβολής του προστίμου στη Nestle-Hellas από την άποψη της αξιολόγησης των συνεπειών των πράξεων αυτών στη συνολική κοινωνική ευημερία. Αυτό που πρέπει να εξεταστεί είναι εάν οι πράξεις αυτές για τις οποίες κατηγορείται η εταιρία, τελικά περιόρισαν ή μήπως μεγιστοποίησαν τη συνολική κοινωνική ευημερία τόσο των σημερινών όσο και των επερχόμενων γενεών μέσω της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης; Η εξέταση αυτή επιβάλλεται να γίνει σφαιρικά και όχι μονομερές μόνο από τη πλευρά των ανταγωνιστών.

Αυτό που οφείλεται να επαναπροσδιοριστεί είναι κατά πόσο η μείωση της ευημερίας των ανταγωνιστών της Nestle-Hellas είναι σημαντικότερη από την αύξηση της ευημερίας μιας άλλης μερίδας ανθρώπων, και πώς η μείωση της ευημερίας της μια κατηγορίας, επιδρά στη συνολική κοινωνική ευημερία, σε σχέση με την αύξηση της

ευημερίας της άλλης κατηγορίας, συμπεριλαμβανομένων και του κόστους κατασπατάλησης φυσικών πόρων στη περίπτωση της μη εφαρμογής τέτοιων πρακτικών. Καθότι αυτό που τελικά ενδιαφέρει και αυτό στο οποίο αποσκοπούν οι αρχές του ανταγωνισμού είναι η προαγωγή της συνολικής κοινωνικής ευημερίας και εκεί θα πρέπει να δίδεται έμφαση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω αυτό που λείπει ίσως σήμερα από τις αρχές του ανταγωνισμού είναι ένα εργαλείο άμεσης και σφαιρικής εξέτασης των συνολικών επιδράσεων που μπορεί να έχει μια επιχειρησιακή πρακτική στη συνολική κοινωνική ευημερία, προκειμένου να θεωρηθεί η πρακτική αυτή παράνομη ή επιτρεπόμενη. Βέβαια οι αρχές του ανταγωνισμού προσδιορίζουν την ευημερία μέσα από το συνολικό πλεόνασμα το οποίο προκύπτει από το άθροισμα του πλεονάσματος του παραγωγού και του καταναλωτικού πλεονάσματος. Φαίνεται όμως ότι δεν αρκεί η ευημερία να μετριέται μόνο από τη πλευρά του παραγωγού και του καταναλωτή αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη οπωσδήποτε και άλλοι παράγοντες, όπως αποδεικνύεται παραπάνω.

4ον Συνδεδεμένες πωλήσεις (Tying ή Bundling):

Με τη πρακτική αυτή μια επιχείρηση είτε παρέχει στους πελάτες της ένα προϊόν μαζί με ένα άλλο υποχρεωτικά, καθώς δε πωλεί τα δυο προϊόντα ξεχωριστά (περίπτωση tying). Είτε δίνει κίνητρο στους πελάτες της να αγοράσουν μαζί τα δύο προϊόντα παρέχοντας τους κάποια ειδική έκπτωση από ότι εάν τα αγόραζαν ξεχωριστά (περίπτωση bundling). Η πρακτική αυτή μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό από την αγορά τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις.[47] [48]

5ον Άρνηση Πώλησης:

Στη περίπτωση μιας κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης είναι δυνατό να υπάρξει άρνηση της προμήθειας προϊόντων σε ανταγωνιστικές προς αυτή σε άλλο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας επιχειρήσεις, με σκοπό τον αποκλεισμό τους από τη συγκεκριμένη αγορά. Φυσικά δεν αποτελούν όλες οι αρνήσεις πώλησης παραβιάσεις ειδικά όταν η άρνηση αφορά την αξιολόγηση έλλειψης φερεγγυότητας του αγοραστή.[49]

6ον Άρνηση πρόσβασης σε ουσιώδης διευκολύνσεις:

Σε αυτή τη περίπτωση μία κυρίαρχη επιχείρηση η οποία είναι κάτοχος μιας ουσιώδης διευκόλυνσης όπως ένα λιμάνι, αρνείται σε μια άλλη επιχείρηση τη πρόσβαση στο

[47] Σύμφωνα με τη κριτική της σχολής του Chicago οι καταναλωτές πληρώνουν το ίδιο ποσό όταν αγοράζουν τα δύο προϊόντα ως συνδεδεμένα με το να τα αγόραζαν ξεχωριστά. Βλέπε σχετικά: Simon Bishop & Mike Walker, " The Economics of EC Competition Law: Concepts, Application and Measurement", Εκδόσεις Sweet & Maxwell Ltd, London 2002, (Σελ. 210-212)

[48] Βλέπε: Eastman Kodak Co. v. Image Technical Serv. Inc. (1992) 504 US 451.

[49] Βλέπε: Υπόθεση 6&7/73 Instituto Chemioterapico Italiano Spa & Commercial Solvents Corp. v Commission [1974] ECR 223.

ίδιο λιμάνι υποπίπτοντας σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης της.[50] [51] [52]

7ον Υπερβολική Τιμολόγηση:

Όταν μια μονοπωλιακή επιχείρηση χρεώνει υπερβολικά υψηλές τιμές πραγματοποιώντας μεγαλύτερα κέρδη από αυτά που θα είχε σε μια ανταγωνιστική αγορά, ενώ απουσιάζουν η καινοτομία και η είσοδος νέων επιχειρήσεων στη συγκεκριμένη αγορά τότε η συμπεριφορά αυτή χαρακτηρίζεται ως καταχρηστική εκμετάλλευση.[53]

8ον Άνιση Τιμολόγηση:

Γενικά είναι δύσκολο να δοθεί ένας σαφής οικονομικός ορισμός της άνισης τιμολόγησης. Ωστόσο η άνιση τιμολόγηση συνήθως περιγράφει μια κατάσταση κατά την οποία μια μονοπωλιακή επιχείρηση μπορεί να χρεώνει διαφορετικές τιμές για το ίδιο προϊόν σε διαφορετικούς διανομείς της ή πελάτες της, ή να χρεώνει την ίδια τιμή σε όλους ενώ το κόστος παροχή του προϊόντος διαφέρει στο καθένα εξαιτίας ενός μεταβλητού κόστους όπως είναι τα μεταφορικά έξοδα. Η άνιση τιμολόγηση μπορεί να αποσκοπεί είτε στον αποκλεισμό των ανταγωνιστών όταν παίρνει τη μορφή επιθετικής τιμολόγησης, είτε την εκμετάλλευση της Μονοπωλιακής Δύναμης που έχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις χρεώνοντας πολύ υψηλές τιμές μόνο σε ορισμένους πελάτες.[54] [55]

Όλες οι παραπάνω πρακτικές αποτελούν περιπτώσεις καταχρηστικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων που περιγράφονται από το άρθρο 102. Το εν λόγω άρθρο δεν απαγορεύει την ύπαρξη (Συλλογικής) Δεσπόζουσας Θέσης, δηλαδή την απόκτηση Μονοπωλιακής Δύναμης, αλλά απαγορεύει την εφαρμογή των πρακτικών που περιγράφηκαν παραπάνω από όλες εκείνες τις επιχειρήσεις που κατέχουν μια Δεσπόζουσα Θέση στη σχετική αγορά. Επομένως τέτοιου είδους πρακτικές οι οποίες ασκούνται από μια ή περισσότερες επιχειρήσεις με Δεσπόζουσα Θέση στην αγορά θεωρούνται παράνομες και πρέπει να τιμωρούνται.

[50] Η άρνηση πρόσβασης σε ουσιώδης διευκολύνσεις δεν αποτελεί ανεξάρτητη έννοια της άρνησης πώλησης. Βλέπε σχετικά: Whish Richard, "Competition Law", Fourth edition, LexisNexis Butterworths, London 2001,(Σελ. 612)
[51] Υπόθεση 241/91 P. Margill-Radio Telefio Eirann (RTE) v Commission [1995] ECR 743.
[52] Υπόθεση IV/34.174 B & I Line plc v Sealink Harbours Ltd & Sealink Stena Ltd [1992] 5 C.M.L.R 255
[53]Βλέπε την υπόθεση "United Brands" .
[54]Luis M. Cabral, "Introduction to Industrial Organization", The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology Cambridge 2000, (Σελ. 167-183).
[55] Jean Tirole, "The Theory of Industrial Organization", The MIT Press, Cambridge 1988, (Κεφ.3).

2.2.2 Οι διαδικασίες αντιμετώπισης των αντί-ανταγωνιστικών καταστάσεων από τις αρχές του ανταγωνισμού.

Οι τρόποι αντιμετώπισης των μονοπωλίων και των υπόλοιπων αντί-ανταγωνιστικών καταστάσεων από τις αρχές του ανταγωνισμού αποδείχθηκαν δυσκολότεροι στη πράξη από ότι στη θεωρία. Παρακάτω αναλύεται η επεξεργασία των αντί-ανταγωνιστικών υποθέσεων από την Επιτροπή, σε όλα τα στάδια των διαδικασιών από την ανακοίνωση ή τη καταγγελία στην έρευνα κι έπειτα στη τελική απόφαση.

Ανακοίνωση:

Η Επιτροπή δίνει την ευκαιρία σε επιχειρήσεις που έχουν υποπέσει στη καταχρηστική εκμετάλλευση της Δεσπόζουσας Θέσης τους να ανακοινώσουν οι ίδιες εθελοντικά στην Επιτροπή τις παράνομες συμφωνίες ή πρακτικές που έχουν διαπράξει. Με αυτό τον τρόπο παρέχεται ασυλία στις επιχειρήσεις οι οποίες ομολόγησαν και παραδέχτηκαν από μόνες τους τις παράνομες αυτές πρακτικές στις οποίες είχαν καταφύγει. Η ασυλία περιλαμβάνει απαλλαγή από τα πρόστιμα και την υπόσχεση ότι η Επιτροπή δεν θα ασχοληθεί άλλο με τη περίπτωση τους.

Καταγγελίες:

Η Επιτροπή δίνει τη δυνατότητα στο οποιοδήποτε άτομο να καταγγείλει ύποπτες μονοπωλιακές πρακτικές ή συμφωνίες που έχουν υποπέσει στην αντίληψη του. Οι καταγγελίες αυτές είναι η σημαντικότερη πηγή πληροφοριών για την Επιτροπή. Ωστόσο λόγω χρονικών και υλικών περιορισμών η Επιτροπή δίνει προτεραιότητα μόνο στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες το κρίνει απαραίτητο.

Έρευνα:

Στο στάδιο αυτό η Επιτροπή ζητά από τη καταγγελθείσα επιχείρηση κάποιες πληροφορίες γραπτώς υπό τη μορφή ενός ερωτηματολογίου. Εάν η επιχείρηση απαντήσει ειλικρινά η διαδικασία παραμένει εθελοντική και φιλική. Ενώ στη περίπτωση που οι απαντήσεις είναι παραπλανητικές η επιχείρηση υπόκειται σε πρόστιμα.

Η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να προβεί σε επιτόπου έρευνες όταν πρόκειται για σκληροπυρηνικές παραβιάσεις όπως τα καρτέλ. Επιπλέον μπορεί να πραγματοποιήσει αιφνιδιαστικές επισκέψεις όταν υπάρχει η υποψία ότι η επιχείρηση προσπαθεί να κρύψει στοιχεία.

Επίσημη Απόφαση:

Πριν η Επιτροπή εκδώσει μια επίσημη απόφαση πρέπει πρώτα να ανοίξει τα επίσημα πρακτικά προκειμένου να δώσει μια συνοπτική προκαταρκτική αξιολόγηση της

περίπτωσης. Όταν ολοκληρωθεί η γραπτή διαδικασία μπορεί να ακολουθήσει μια προφορική εξέταση εφόσον η κατηγορούμενη επιχείρηση το επιθυμεί. Μετά τη λήξη της ακροάσεως η Επιτροπή έχει την υποχρέωση να συσκεφθεί με μια συμβουλευτική επιτροπή προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής είναι συνεπείς.

Μετά την ολοκλήρωση των επίσημων πρακτικών μπορεί να ληφθεί και μια επίσημη απόφαση. Η απόφαση είτε θα εγκρίνει τις εν λόγω συμφωνίες ή πρακτικές είτε θα τις αποδοκιμάζει απαγορεύοντας αυτές. Στη δεύτερη περίπτωση που η Επιτροπή αποφασίσει ότι υπάρχει παράβαση μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα μέχρι και 10% του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων που εμπλέκονται στην απαγορευμένη συμπεριφορά και να διατάξει τη παύση της συμπεριφοράς αυτής.

Είναι βέβαια εμφανές ότι η απόφαση αυτή μπορεί να ληφθεί είτε στη περίπτωση της μιας επιχείρησης όταν επρόκειτο για τη καταχρηστική εκμετάλλευση της Δεσπόζουσας Θέσης της , είτε μπορεί να ληφθεί για πολλές επιχειρήσεις όταν αφορά τη καταχρηστική εκμετάλλευση της Συλλογικής Δεσπόζουσας Θέσης τους. Βέβαια οι συντονισμένες ενέργειες των επιχειρήσεων ερευνώνται πιο εμπεριστατωμένα από το άρθρο 101 της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας περί Ανταγωνισμού σχετικά με τις συμφωνίες και τις εναρμονισμένες πρακτικές των επιχειρήσεων και αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

3.1 Ολιγοπώλιο

Σε μια ολιγοπωλιακή αγορά συναντάμε λίγες μεγάλες επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται σε στενή στρατηγική αλληλεξάρτηση μεταξύ τους. Η κάθε επιχείρηση έχει δύναμη στην αγορά και αποφασίζει για τη δική της πολιτική τιμών που όμως έχει επίδραση στους αντιπάλους της. Το προϊόν στην ολιγοπωλιακή αγορά μπορεί να είναι είτε ομοιογενές είτε διαφοροποιημένο. [56]

Γίνεται λοιπόν ιδιαιτέρως αντιληπτό ότι κάθε μεταβολή της τιμής ή της ποσότητας από έναν ολιγοπωλητή θα προκαλέσει κατά πάσα πιθανότητα τις αντιδράσεις των άλλων επιχειρήσεων. Φυσικά η ολιγοπωλιακή επιχείρηση δε μπορεί να είναι σίγουρη ως προς το ποιες θα είναι οι αντιδράσεις των αντιπάλων της.

Ένα παράδειγμα, ολιγοπωλιακής αγοράς είναι η Coca-Cola και η Pepsi-Cola. Σε αυτήν την αγορά δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε τη τιμή της Pepsi-Cola χωρίς να γνωρίζουμε την τιμή της Coca-cola και το αντίθετο. Γιατί όσο υψηλότερη είναι η τιμή π.χ. της Coca-cola τόσο περισσότερο συμφέρον έχει η Pepsi ν' αυξήσει την τιμή και το αντίθετο.[57]

Οι παράγοντες εκείνοι οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία ολιγοπωλίων είναι η υψηλή βιομηχανική συγκέντρωση καθώς επίσης και τα εμπόδια εισόδου στην αγορά. Η τιμή ισορροπίας σε μια ολιγοπωλιακή αγορά βρίσκεται μεταξύ της τιμής ισορροπίας σε μια τέλεια ανταγωνιστική αγορά και στη μονοπωλιακή αγορά. Ενώ τα κέρδη μεγιστοποιούνται όταν τα οριακά έσοδα ισούνται με το οριακό κόστος. Αν και στη περίπτωση του τέλειου ανταγωνισμού και του μονοπωλίου υπάρχει μόνο ένα

[56] Miltiades Chacholiades, (1990) "ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι", Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, (Σελ.510).
[57] Luis M. Cabral, "Introduction to Industrial Organization", The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology Cambridge 2000, (Σελ.101)

υπόδειγμα για τη κάθε περίπτωση ξεχωριστά, όσον αφορά το ολιγοπώλιο συναντώνται πολλά υποδείγματα με πιο γνωστά αυτά του Cournot και του Betrand[58].

Τα ολιγοπωλιακά υποδείγματα εξετάζονται μέσω της θεωρίας παιγνίων. Η θεωρία παιγνίων αναλύει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ ξεχωριστών λογικών αποφάσεων στις οποίες δεν είναι δυνατό να προβλεφθεί πλήρως το αποτέλεσμα τους. Κάθε επιχείρηση καθορίζει τη στρατηγική την οποία θα ακολουθήσει, κι έτσι τα ολιγοπωλιακά υποδείγματα μπορούν να εξετασθούν έως παίγνια στρατηγικής. Τα πειραματικά στοιχεία αποδεικνύουν ότι η ισορροπία η οποία προτείνει ο Cournot εμφανίζεται συχνά ειδικά στα παιχνίδια διοπωλίου, αυτό εξηγεί και τη διαρκή δημοτικότητα του υποδείγματος του Cournot. Επιπλέον οι εμπειρικές μελέτες υποστηρίζουν ότι η εμφάνιση των καρτέλ είναι περισσότερο πιθανή στα επαναλαμβανόμενα παίγνια όταν η χρονική διάρκεια μιας αγοράς είναι μεγάλη ή αβέβαιη. Αυτό συμβαίνει γιατί η αυξημένη συχνότητα των επαφών μεταξύ των επιχειρήσεων, εξαιτίας των μεγάλων χρονικών διαστημάτων, μεγιστοποιεί τη πιθανότητα να έρθουν σε συμφωνίες σχετικά με τις τιμές, χρεώνοντας στην αγορά μια μονοπωλιακή τιμή. [59]

Το δυοπωλιακό υπόδειγμα Cournot

Σύμφωνα με το Γάλλο μαθηματικό Cournot (1838) [60] υπάρχουν δύο πηγές με μεταλλικό νερό, οι οποίες παράγουν ομοιογενές νερό αλλά διαφορετικού τύπου. Κάθε πηγή ανήκει σε δύο διαφορετικές επιχειρήσεις οι οποίες ενδιαφέρονται για τη μεγιστοποίηση των κερδών τους.

Η πρώτη βασική υπόθεση είναι ότι κάθε επιχείρηση θέτει τα επίπεδα παραγωγής της και όχι τα επίπεδα τιμών. Ενώ η δεύτερη υπόθεση είναι ότι κάθε επιχείρηση θέτει το δικό της επίπεδο παραγωγής προκειμένου να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της, θεωρώντας σταθερό το επίπεδο παραγωγής της άλλης επιχείρησης.[61]

[58] Dennis W. Carlton - Jeffry M. Perloff, Modern Industrial Organization, Fourth Edition, Εκδόσεις Pearson International Edition- Addison Wesley, United States of America 2005, (Σελ. 157-159)
[59] Hal Varian,(2006) "Μικροοικονομική Μια Σύγχρονη Προσέγγιση", Τόμος Ά, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, (Σελ.566)
[60] Cournot Antoine Augustin, (1838), Recherhers sur les princies mathematiques de la theorie des richesses, Paris:Hachette. Αγγλική μετάφραση του Nathaniel. T. Bacon ως: Researchers into the Mathematical Principles of the Theory of Wealth, 1897.
[61] Stephen Martin, (2001) "Industrial Organization, A European Perspective", Εκδόσεις Oxford University Press, New York , (Σελ.23-28)

Το δυοπωλιακό υπόδειγμα Bertrand

Η λογική του υποδείγματος Bertrand (1883)[62] είναι παρόμοια με τη λογική του υποδείγματος Cournot. Η μοναδική σημαντική διαφορά τους είναι ότι στο υπόδειγμα Bertrand οι επιχειρήσεις θέτουν τα επίπεδα τιμών και όχι τα επίπεδα των ποσοτήτων. Ωστόσο και στα δύο αυτά υποδείγματα οι επιχειρήσεις δρουν ταυτόχρονα, σε αντίθεση με ένα τρίτο υπόδειγμα αυτό του Stackelberg κατά το οποίο μια επιχείρηση θέτει το επίπεδο παραγωγής της πριν από τις άλλες επιχειρήσεις.[63]

Επομένως τα διαφορετικά ολιγοπωλιακά υποδείγματα καταλήγουν σε διαφορετικές ισορροπίες εξαιτίας των διαφορετικών υποθέσεων για τη συμπεριφορά ή τον αριθμό των επιχειρήσεων που συμμετέχουν, καθώς επίσης και για τους όρους του παιχνιδιού. Ωστόσο όλα αυτά τα υποδείγματα είναι λογικά συνεπή.

[62] Bertrand Joseph (1883), Theorie des richesses, Journal des savants, Σεπτέμβριος .
[63] Simon Bishop & Mike Walker, (2002)" The Economics of EC Competition Law: Concepts, Application and Measurement", Εκδόσεις Sweet & Maxwell Ltd, London , (Σελ.32-35)

3.2 Καρτέλ (cartel)

3.2.1 Ορισμός και ανάλυση της παρουσίας των καρτέλ μέσα στην αγορά.

«Ενωμένοι τα καταφέρνουμε, διαιρεμένοι αποτυγχάνουμε.
Η ένωση δίνει δύναμη.»

-Αίσωπος

Μέσα σε μια ολιγοπωλιακή αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται λίγες επιχειρήσεις είναι πιθανό να εμφανιστούν καρτέλ (cartels). Οι ολιγοπωλητές έχουν κίνητρο να έλθουν σε επίσημη συμφωνία, συντονισμού των αποφάσεων τους σχετικά με τη τιμολόγηση ή τη παραγωγή, προκειμένου να αυξήσουν τα συλλογικά και τα μεμονωμένα κέρδη τους και τότε λέμε ότι δημιουργούνται καρτέλ στην αγορά.[64]

Οι συμφωνίες οι οποίες συνάπτονται από τις επιχειρήσεις αφορούν είτε την αύξηση της τιμής είτε το περιορισμό της παραγωγής στην αγορά. Σε μια ανταγωνιστική αγορά κάθε εταιρία εξετάζει το πόσο επωφελείται η ίδια εάν μειώσει τη δική της παραγωγή και αγνοεί τα κέρδη των άλλων εταιριών οι οποίες ωφελούνται από τη μείωση της συνολικής παραγωγής στην αγορά μέχρι το σημείο εκείνο όπου η μείωση της παραγωγής οδηγεί σε αύξηση της τιμής. Αντιθέτως ένα καρτέλ ως ολότητα λαμβάνει υπόψη τα οφέλη σε όλα τα μέλη του από τη μείωση της παραγωγής κάθε εταιρίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η παραγωγή σε μια ανταγωνιστική αγορά να είναι μεγαλύτερη από ότι σε ένα καρτέλ.[65]

Επιπλέον σε ορισμένες περιπτώσεις οι συμφωνίες των καρτέλ μπορεί να αφορούν σε μια διαίρεση της αγοράς κατά την οποία μια επιχείρηση αποφασίζει να μην είναι παρούσα σε κάποια αγορά με αντάλλαγμα να είναι ο μοναδικός μονοπωλητής σε μια άλλη. Επίσης οι επιχειρήσεις είναι δυνατόν να συντονίζουν σε άλλα θέματα τη συμπεριφορά τους.

Όταν οι συμφωνίες συνεργασίας των επιχειρήσεων έχουν ως αποτέλεσμα μια σημαντική αύξηση της μονοπωλιακής τους δύναμης[66] κι επομένως των τιμών και των κερδών τους τα οποία μπορεί να φτάσουν ακόμα και στο επίπεδο του

[64] Miltiades Chacholiades, (1990) "ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι", Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, (Σελ.526).
[65] Οι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν τις πιθανότητες επιτυχίας ενός καρτέλ είναι ακριβώς οι ίδιοι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν το πότε ένα ολιγοπώλιο μπορεί να θέσει τις τιμές πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο, επομένως η μελέτη ενός καρτέλ είναι επίσης η μελέτη ενός ολιγοπωλίου
[66] Μια επιχείρηση έχει μονοπωλιακή δύναμη όταν μπορεί να πουλάει το προϊόν της σε τιμές οι οποίες υπερβαίνουν το οριακό κόστος παραγωγής. Δηλαδή όταν ισχύει (p>MC).Ενώ οι απώλειες της ευημερίας στην αγορά σε αυτή τη περίπτωση είναι ίσες με τη διαφορά (p-MC).

μονοπωλίου, θεωρείται απαραίτητη η παρέμβαση των Αρχών της Πολιτικής του Ανταγωνισμού.[67]

Ωστόσο κρίνεται απαραίτητο να διευκρινιστούν όλες οι δυνατές περιπτώσεις καρτέλ.[68] Στο ένα άκρο η δημιουργία καρτέλ μπορεί να είναι το αποτέλεσμα μιας ρητής συμφωνίας σχετικά με τις τιμές ή τις ποσότητες (explicit collusion). Η ρητή αυτή συμφωνία μπορεί να είναι επίσημη ή μυστική, εξαιτίας ακριβώς του ότι τα καρτέλ απαγορεύονται από το νόμο.[69] Στο άλλο άκρο τα καρτέλ μπορεί να είναι το αποτέλεσμα μη-ρητών συμφωνιών οι οποίες ονομάζονται σιωπηρές συμφωνίες (tacit collusion), ή μη συνεργασιακή συμπαιγνία (non cooperative collusion), ή πιο συχνά διαδεδομένος είναι ο όρος εναρμονισμένες πρακτικές. [70] Στη περίπτωση των εναρμονισμένων πρακτικών οι επιχειρήσεις δεν επικοινωνούν ποτέ και δεν ανταλλάσουν πληροφορίες, αλλά υιοθετούν μια ομοιόμορφη ή ενσυνείδητα παράλληλη συμπεριφορά. [71] Όπως για παράδειγμα όταν ακολουθούν ένα σχέδιο κατανομής της αγοράς, το οποίο δημιουργήθηκε εξαιτίας ιστορικών λόγων, χωρίς οι ίδιες οι επιχειρήσεις να έχουν καταφύγει σε κάποιου είδους ρητής συμφωνίας μεταξύ τους.[72]

Τόσο οι ρητές όσο και οι σιωπηρές συμφωνίες οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα, το οποίο είναι μια συντονισμένη συμπεριφορά όπου στοχεύει στο περιορισμό του ανταγωνισμού. Επομένως γίνεται αντιληπτό ότι ένα καρτέλ μπορεί να περιλαμβάνει και ρητές συμφωνίες (επίσημες ή μυστικές) καθώς επίσης και εναρμονισμένες πρακτικές. Η διαπίστωση αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τις αρχές του ανταγωνισμού.

Συνήθως τα καρτέλ διαλύονται από μόνα τους, διότι κάθε μέλος τους έχει κίνητρο να παραβεί τη συμφωνία. Ο λόγος είναι πως ενώ όλες οι επιχειρήσεις συλλογικά έχουν κίνητρο να μειώσουν τη παραγωγή τους και να αυξήσουν τη τιμή, κάθε μέλος του καρτέλ ξεχωριστά έχει κίνητρο να εξαπατήσει και να παράγει περισσότερη ποσότητα

---

[67] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος (2004), "Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική", Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, (Σελ.433)

[68] Στη γενική περίπτωση τα καρτέλ αναφέρονται σε συμπαιγνίες (collusions), για αυτό συχνά στη βιβλιογραφία συναντάται ο όρος αυτός. Στη παρούσα μελέτη χρησιμοποιούνται και οι δυο αυτοί όροι.

[69] Στη περίπτωση των ρητών συμφωνιών οι επιχειρήσεις συνεργάζονται, επικοινωνούν και ανταλλάσουν πληροφορίες προκειμένου να συντονίζουν τις ενέργειες τους, είτε μυστικά είτε φανερά. Αξίζει εν τούτοις να τονισθεί ιδιαίτερα ότι μας ενδιαφέρουν οι οριζόντιες συμφωνίες και όχι οι κάθετες οι οποίες ενδέχεται να έχουν και ευεργετικές επιδράσεις.

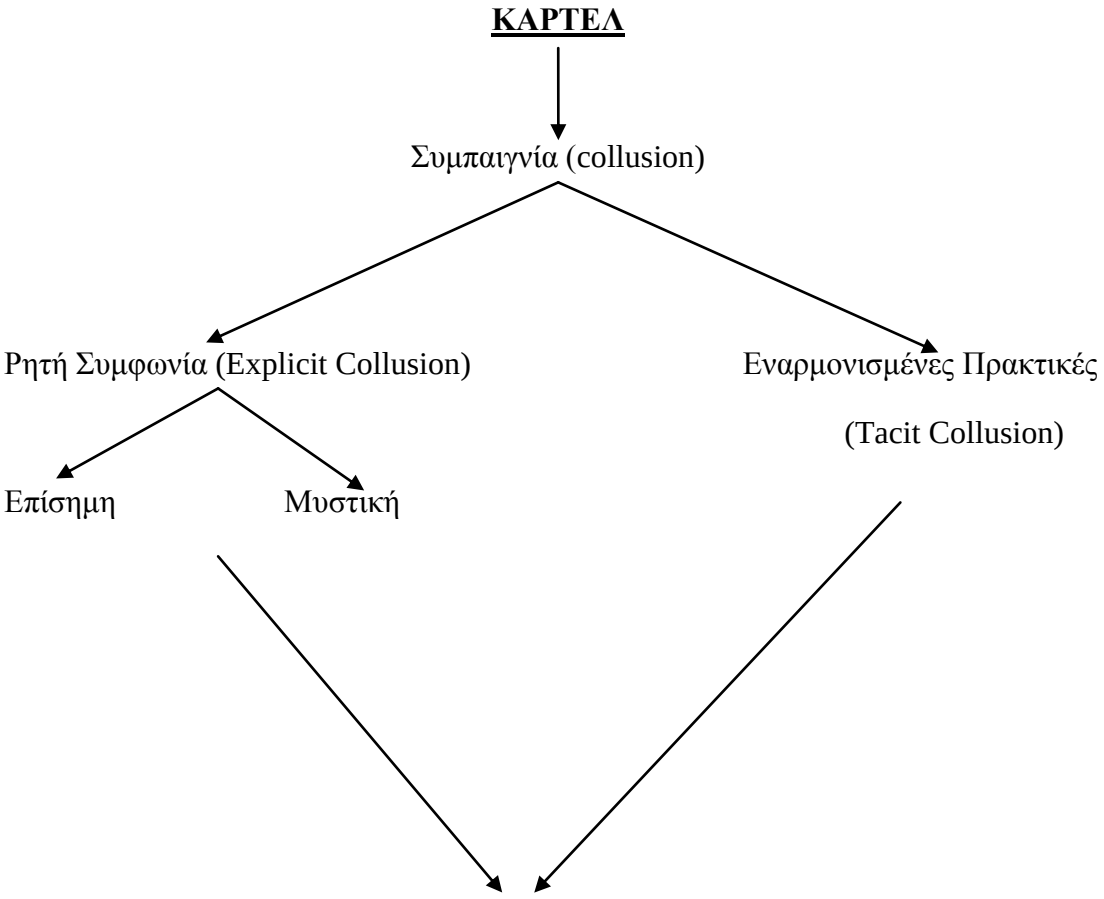
[70] Δεδομένου ότι μια μελέτη καρτέλ είναι επίσης μια μελέτη ολιγοπωλίου, ο Stigler υποστηρίζει ότι μια ολιγοπωλιακή θεωρία μπορεί να βασιστεί σε μια θεωρία καρτέλ ακόμα και στη περίπτωση των εναρμονισμένων πρακτικών. Βλέπε σχετικά: Stigler George, (1964a). "A theory of Oligopoly". Journal of Political Economy 72.

[71] Το άρθρο 101 της Συνθήκης της Λισαβόνας, διακρίνει τις εναρμονισμένες πρακτικές από τις συμφωνίες με σκοπό να υπαχθεί στο δίκαιο του ανταγωνισμού κάθε μορφή συνεργασίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις η οποία αν και δεν έχει φτάσει στη σύνοψη συμφωνίας με τη πλήρη έννοια του όρου, υποκαθιστά όμως πρακτική συνεργασία μεταξύ τους με σκοπό να αποφευχθεί κάθε επιχειρηματικός κίνδυνος που προκύπτει από τον ανταγωνισμό. Επομένως η κλίμακα των δυνατών περιπτώσεων της εναρμονισμένης πρακτικής είναι ευρύτατη και συνορεύει από τη μια πλευρά με τη σύμβαση και από την άλλη με απλή συμπτωματική συμπεριφορά.

[72] Massimo Motta , (2004). ''Competition Policy, Theory and Practice'', Cambridge University Press, United States of America , (Σελ.141).

από τη συμφωνημένη. Επομένως τα καρτέλ τα οποία συνήθως επιβιώνουν είναι εκείνα τα οποία δε καταρρέουν λόγω έλλειψης συνεργασίας μεταξύ τους. Ωστόσο οι πιθανότητες επιβίωσης τους εξαρτώνται ισχυρά και από άλλους παράγοντες οι οποίοι αναλύονται παρακάτω.

Όταν ένα καρτέλ βρίσκεται στο πρώιμο στάδιο του σχηματισμού του και δεν έχουν ακόμη προλάβει να συμπεριληφθούν σε αυτό όλες οι επιχειρήσεις, τότε ενεργεί ως κυρίαρχη επιχείρηση μέσα στην αγορά και γίνεται λόγος για Συλλογική Δεσπόζουσα Θέση. Το ίδιο συμβαίνει και όταν ένα καρτέλ έχει μερικώς διαλυθεί με αποτέλεσμα κάποιες επιχειρήσεις να μη συμμετέχουν σε αυτό, οπότε και η περίπτωση αυτή ανάγεται στην ύπαρξη Συλλογικής Δεσπόζουσας Θέσης μέσα στην αγορά.[73]

[73] Dennis W. Carlton - Jeffry M. Perloff. (2005). " Modern Industrial Organization, Fourth Edition." Εκδόσεις Pearson International Edition- Addison Wesley, United States of America , (Σελ.122)

3.2.2. Παράγοντες οι οποίοι διευκολύνουν τη δημιουργία των καρτέλ.

Υπάρχουν μερικοί κρίσιμοι παράγοντες οι οποίοι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο σχηματισμό των καρτέλ μέσα σε μια αγορά.[74] Καταρχήν για να οδηγηθούν οι επιχειρήσεις στην απόφαση να συμμετάσχουν σε κάποιο καρτέλ θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα αύξησης της τιμής της αγοράς πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο, χωρίς μετά να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό από άλλες οι εταιρίες οι οποίες δεν αποτελούν μέλη του.

Όταν η καμπύλη ζήτησης που αντιμετωπίζει ένα καρτέλ είναι ανελαστική, τότε όσο πιο ψηλά θέτει τη τιμή τόσο πιο μεγάλα είναι τα κέρδη του. Το αντίστροφο ισχύει όταν η καμπύλη ζήτησης είναι ελαστική. Επομένως η ύπαρξη μιας ανελαστικής καμπύλης ζήτησης αποτελεί ισχυρό κίνητρο δημιουργίας συμπαιγνίας αλλά δεν αρκεί.

Είναι σημαντικό επίσης να απουσιάζει η δυνατότητα εισόδου νέων επιχειρήσεων στην αγορά, καθώς με αυτό το τρόπο είναι δυνατό το καρτέλ να αυξήσει τη τιμή της αγοράς χωρίς να ανησυχεί ότι μακροχρόνια ίσως χρειαστεί να τη μειώσει εξαιτίας του ανταγωνισμού που θα αντιμετωπίσει από τις νεοεισερχόμενες στο κλάδο επιχειρήσεις.

Επιπλέον η συμφωνία αύξησης της τιμής αγοράς μεταξύ των μελών ενός καρτέλ εξαρτάται και από το κατά πόσο στη συγκεκριμένη αγορά υπάρχουν στενά υποκατάστατα των προϊόντων που προσφέρουν. Σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες στη συμπαιγνία επιχειρήσεις αυξήσουν τη τιμή ενός προϊόντος τότε οι καταναλωτές θα στραφούν στα υπάρχοντα στενά προς αυτό το προϊόν υποκατάστατα.

Ένας δεύτερος παράγοντας δημιουργίας καρτέλ, πέραν της δυνατότητας αύξησης της τιμής, είναι αυτός της μικρής προσδοκίας της επακόλουθης τιμωρίας.[75] Η παντελής έλλειψη νομοθετικών πρωτοβουλιών των αντιανταγωνιστικών πρακτικών θα αποτελούσε ισχυρό κίνητρο υιοθέτησης τέτοιων επικίνδυνων συμπεριφορών από τις επιχειρήσεις. Ωστόσο η νομοθέτηση και η εφαρμογή του άρθρου 101 αποτελεί ουσιαστικό αντικίνητρο των πρακτικών αυτών και συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της εξάλειψης του φαινομένου των παράνομων καρτέλ, στους κόλπους της ευρωπαϊκής ένωσης.

[74] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος (2004), "Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική", Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, (Σελ.435-451)

[75] Οι ρητές συμφωνίες ήταν ευρέως διαδεδομένες στις Η.Π.Α πριν το 1980, όπου τα καρτέλ απαγορεύτηκαν και καταστήθηκαν παράνομα. Βλέπε: Posner Richard A. (1970). "A statistical study of Antitrust Enforcement." Journal of Law and Economics. 13:365-419.

Τρίτο παράγοντα δημιουργίας καρτέλ αποτελεί το χαμηλό οργανωτικό κόστος της αρχικής διαμόρφωσης του. Ο μικρός αριθμός των συμμετεχόντων επιχειρήσεων διατηρεί χαμηλή τη δαπάνη της αρχικής οργάνωσης του καρτέλ, καθώς καθιστά ευκολότερη τη καθιέρωση μυστικών συνεδριάσεων εν' αγνοία των αρχών της πολιτικής του ανταγωνισμού.[76] Η υψηλή βιομηχανική συγκέντρωση[77] συμβάλλει επιπρόσθετα στις χαμηλές οργανωτικές δαπάνες. Επίσης σημαντική είναι και η ομοιογένεια των προϊόντων που παράγουν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ενώ ιδιαίτερης σημασίας είναι και το είδος των προϊόντων που παράγουν.[78] Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα καρτέλ να παρατηρούνται συχνότερα στις αγορές προϊόντων όπως είναι το τσιμέντο και η βενζίνη παρά σε αγορές όπως αυτή των τσιγάρων, όπου εκεί οι καταναλωτές επιλέγουν με βάση την αγαπημένη τους ενδεχομένως μάρκα, επηρεασμένοι σε μεγάλο βαθμό και από τη διαφημιστική προώθηση των προϊόντων αυτών. Επιπλέον η ύπαρξη μιας εμπορικής ένωσης περιορίζει εξίσου σημαντικά και καθοριστικά το κόστος της αρχικής οργάνωσης ενός καρτέλ. Καθώς σε μια εμπορική ένωση οι επιχειρήσεις συναντιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα συνεδριάζοντας και επομένως έχουν την ευκαιρία κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών να συνάπτουν αντιανταγωνιστικές πρακτικές χωρίς επιπρόσθετες επιβαρύνσεις.

Τέταρτος καθοριστικός παράγοντας των αποφάσεων των επιχειρήσεων να συμμετέχουν στη δημιουργία ενός καρτέλ μέσα στην αγορά, είναι αυτός της έλλειψης καινοτομιών. Μια επιχείρηση η οποία καινοτομεί αποκτά σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και ως εκ τούτου δεν έχει κανένα όφελος να εμπλακεί σε μια συμπαιγνία.

Συνοψίζοντας λοιπόν οι επιχειρήσεις προτού αποφασίσουν να διαμορφώσουν ένα καρτέλ πρέπει να εξετάσουν σοβαρά τα κίνητρα αλλά και τα αντικίνητρα μιας τέτοιας πρακτικής. Επομένως τρεις είναι οι σοβαρότεροι παράγοντες που οδηγούν τις επιχειρήσεις στο να συνάψουν παράνομες συμφωνίες καρτέλ:

- Η δυνατότητα αύξησης της τιμής αγοράς πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο και η προοπτική της μακροχρόνιας διατήρησης της

[76] Έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές εμπειρικές μελέτες προκειμένου να εξετασθεί ο επικρατέστερος Μ.Ο του συνόλου των επιχειρήσεων που απαρτίζουν ένα καρτέλ, κάθε μια από τις οποίες έχει καταλήξει σε διαφορετικά συμπεράσματα. Βλέπε:

Fraas Athur G.-Douglas F. Greer. (1977), "Market Structure and Price Collusion: An Empirical Analysis." Journal of Industrial Economics. 26:21-44

Hay George A.-Daniel Kelley. (1974). "An Empirical Survey of Price-Fixing Conspiracies." Journal of Law and Economics 17:13-38.

Connor John M. (2003), "Private International Cartels: Effectiveness, Welfare, and Anticartel Enforcement." Purdue University working paper.

[77] Scott John T.(1991a). "Multimarket Contact among Diversified Oligopolists." International Organization 9:225-38.

[78] Ross T.W. (1992). "Cartel Stability and Product Differentiation." International Journal of Industrial Organization. 10:1-13.

- ❖ Η έλλειψη αναμενόμενης τιμωρίας.
- ❖ Η προσδοκία ότι το αρχικό οργανωτικό κόστος του καρτέλ θα είναι χαμηλό ή θα αντισταθμίζεται από τα αναμενόμενα κέρδη.

Οι βασικοί αυτοί παράγοντες πλαισιώνονται από κάποιους επιμέρους οι καθοριστικότεροι εκ των οποίων είναι τα εμπόδια εισόδου στην αγορά, η υψηλή βιομηχανική συγκέντρωση και οι εμπορικές ενώσεις.[79] Επομένως προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα καρτέλ πρέπει πρώτα να αντιμετωπιστούν αυτοί οι παράγοντες οι οποίοι τα διευκολύνουν.

[79] Η διαπιστώσεις αυτές στηρίζονται σε πολλές εμπειρικές μελέτες. Ενδεικτικά βλέπε: Hay and Kelly (1974), Fraas and Greer (1977), Posner (1970).

3.2.3 Παράγοντες διατήρησης των καρτέλ.

Η σημαντικότερη αιτία διάλυσης των καρτέλ είναι η εξαπάτηση της συμφωνίας από τα ίδια τα μέλη του, είτε με την μείωση της συμφωνηθείσας τιμής είτε με την αύξηση της συμφωνηθείσας ποσότητας. Επομένως η διατήρηση ενός καρτέλ εξαρτάται σημαντικά από παράγοντες οι οποίοι δρουν ανασταλτικά ως προς τη δυνατότητα εξαπάτησης της συμφωνίας. Ενώ κάποιοι από αυτούς είναι ίδιοι με εκείνους που οδηγούν στο σχηματισμό των καρτέλ. Επομένως οι παράγοντες διατήρησης μιας συμπαιγνίας αφορούν ουσιαστικά παράγοντες οι οποίοι διευκολύνουν στην ανίχνευση μιας πιθανής εξαπάτησης και αναλύονται παρακάτω.[80]

Η ύπαρξη σχετικά λίγων επιχειρήσεων στην αγορά βοηθάει τα μέλη ενός καρτέλ στο να ελέγχουν αποτελεσματικότερα το ένα το άλλο. Ενώ μια ξαφνική αύξηση του μεριδίου της αγοράς κάποιου μέλους εξαιτίας της μεμονωμένης μείωσης της τιμής κάτω από το συλλογικά συμφωνημένο επίπεδο, είναι ευκολότερο να εντοπιστεί όταν είναι σχετικά μικρός ο αριθμός των μελών της συμπαιγνίας.[81]

Επιπλέον είναι ιδιαίτερης σημασίας η σταθερότητα των τιμών. Η σημασία αυτή αποδίδεται στο γεγονός ότι όταν οι τιμές σε μια αγορά μεταβάλλονται συχνά εξαιτίας των μετατοπίσεων της ζήτησης ή εξαιτίας άλλων λόγων, με αποτέλεσμα να μην είναι σταθερές, τότε η εξαπάτηση σε μια συμφωνία καρτέλ είναι δύσκολο να ανιχνευθεί. Καθώς δε μπορεί να εξακριβωθεί από πού προήλθε η μεταβολή των τιμών.

Ωστόσο όταν οι τιμές είναι γνωστές τότε η εξαπάτηση είναι ευκολότερο να εντοπιστεί. Αυτό εξηγεί και τη μεγάλη σημασία της διαφάνειας των τιμών[82] και της δυνατότητας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των επιχειρήσεων σχετικά με τις υπάρχουσες και παλαιότερες τιμές και ποσότητες. Η ανταλλαγή πληροφοριών[83] των τιμών και των ποσοτήτων που ίσχυαν τη περίοδο πριν το σχηματισμό του καρτέλ διευκολύνει σημαντικά στην ανίχνευση των διάφορων αποκλίσεων καθώς επίσης και

[80] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος (2004), "Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική", Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, (Σελ.435-454)

[81] Τα εμπειρικά αποτελέσματα των Hay and Kelly (1974) συγκριτικά με αυτά του Posner (1970) καταλήγουν σε διαφορετικές διαπιστώσεις. Τα εμπειρικά στοιχεία των πρώτων υποστηρίζουν ότι όσο μικρότερος είναι ο αριθμός των επιχειρήσεων που συμπεριλαμβάνονται στο καρτέλ τόσο μεγαλύτερο χρονικό διάστημα αυτό μπορεί να διαρκέσει.. Ενώ όταν ο αριθμός των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε αυτό αυξάνεται τότε διαρκεί λιγότερο, κυρίως εξαιτίας της δημοσίευσης στοιχείων σε τοπικές εφημερίδες. Αντιθέτως τα εμπειρικά στοιχεία του Posner καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η διάρκεια των καρτέλ είναι η ίδια τόσο στα μεγάλα (μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων επιχειρήσεων) όσο και στα μικρά(περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων επιχειρήσεων) και αυτό που πραγματικά έχει σημασία είναι κατά πόσο διαρρέουν πληροφορίες από τα ιδιωτικά συμβαλλόμενα μέρη με αποτέλεσμα να αποκαλύπτεται το καρτέλ.

[82] Ο Stigler υποστήριζε ότι οι συμφωνίες των καρτέλ διαλύονται όταν οι τιμές είναι μυστικές και δεν υπάρχει διαφάνεια μέσα στην αγορά. Βλέπε σχετικά: Stigler G.J. (1964). "A Theory of Oligopoly." Journal of Political Economy. 72:44-61.

[83] Kuhn K. (2001). "Fighting Collusion by Regulating Communication between Firms." Economic Policy. 16:167-204

στην αποτελεσματικότερη και λιγότερο δαπανηρή τιμωρία τους. Οι ανταλλαγές αυτές συνήθως πραγματοποιούνται στις εμπορικές ενώσεις.

Όταν δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν αυτές οι ανταλλαγές, τότε η διαθεσιμότητα των πιο ακριβέστερων εκτιμήσεων της συνολικής ζήτησης, επιτρέπει στα μέλη ενός καρτέλ να διαπιστώσουν, εάν μια μείωση της μεμονωμένης ζήτησης οφείλεται σε εξαπάτηση ή σε μια αρνητική διαταραχή της συνολικής ζήτησης στην αγορά.[84]

Ένας άλλος παράγων διευκόλυνσης εντοπισμού εξαπατήσεων στους κόλπους ενός καρτέλ είναι η περίπτωση των μη κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων. Καθότι όταν υπάρχει κάθετη ολοκλήρωση και μια επιχείρηση εμπλέκεται σε περισσότερα από ένα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, είναι δύσκολο να καθοριστεί σε πιο ακριβώς στάδιο πραγματοποιήθηκε η εξαπάτηση. Επομένως από τη μία είναι πολύ δύσκολο να διατηρηθούν οι κάθετες συμφωνίες ενώ από την άλλη εμπεριέχουν συνήθως πολλά οφέλη και για αυτό οι αρχές του ανταγωνισμού ενδιαφέρονται μόνο για τις οριζόντιες συμφωνίες.

Άρα προκειμένου να είναι δυνατό να διατηρηθεί ένα καρτέλ θα πρέπει να θέτει κάποιους επιμέρους όρους (πέραν της συμφωνίας στη τιμή ή στη ποσότητα) προκειμένου να είναι εφικτό να εντοπίζει τυχόν εξαπατήσεις. Στα πλαίσια αυτά τα καρτέλ, μπορούν να καθορίζουν μερίδια αγοράς , ούτως ώστε να είναι δυνατό να γίνει άμεσα αντιληπτή μια αύξηση ενός μεριδίου της αγοράς, εξαιτίας παράβασης της συμφωνίας. Μια δεύτερη μέθοδο αποτελούν οι συμβάσεις πώλησης με τις οποίες μια επιχείρηση εγγυάται στους πελάτες της ότι δε θα πωλήσει σε χαμηλότερη τιμή σε άλλους πελάτες. Με το τρόπο σε περίπτωση που ένα μέλος παρεκκλίνει και μειώσει τη συμφωνηθείσα τιμή , τότε θα πρέπει να μειώσει τη τιμή και σε όλους τους προηγούμενους πελάτες της. Επειδή αυτό είναι ασύμφορο αλλά και δύσκολο να υλοποιηθεί, δύσκολα θα αποφάσιζε μια επιχείρηση να εξαπατήσει τα υπόλοιπα μέλη του καρτέλ μειώνοντας τη δική της τιμή.

Μια επιπλέον τακτική είναι εκείνες οι διαφημίσεις οι οποίες διαβεβαιώνουν τους υποψήφιους πελάτες μιας επιχείρησης ότι σε περίπτωση που ενώ αγοράσουν το προϊόν της, το βρουν αργότερα σε χαμηλότερη τιμή σε άλλη επιχείρηση, τότε έχουν τη δυνατότητα επιστροφής του ή την απαίτηση αναπροσαρμογής της τιμής του. Οι διαφημίσεις αυτές αποτρέπουν σημαντικά τα μέλη ενός καρτέλ να αθετήσουν τη

[84] Porter R.H. (1983a). "Optimal Cartel Trigger Strategies." Journal of Economic Theory. 29:313-38.

Kandori M. (1992). "The Use of Information in Repeated Games with Imperfect Monitoring." Review of Economics Studies. 59:581-93.

Green E.J and Porter R.H (1984). "Noncoperative Collusion Under Imperfect Competition." Econometrica 52:87-100.

Athey S. and Bagwell K. (2001). "Optimal Collusion with Private Information." Rand Journal of Economics. 32:428-65.

συμφωνία και να εξαπατήσουν, επειδή οι πελάτες θα διαδώσουν πολύ γρήγορα την είδηση της χαμηλότερης τιμής στα υπόλοιπα μέλη του.

Μία επιπρόσθετη μέθοδος η οποία έχει εφευρεθεί από τα μέλη του καρτέλ προκειμένου να είναι σε θέση να προλαμβάνουν μια ενδεχόμενη εξαπάτηση είναι η σύναψη μιας συμφωνίας κατά την οποία θεσπίζεται ότι η μείωση της τιμής κάτω από ένα συγκεκριμένο προεπιλεγμένο επίπεδο (trigger price) θα σήμαινε ταυτόχρονα και την αυτόματη διάλυση του καρτέλ. Ο λόγος για τον οποίο τα καρτέλ καταφεύγουν σε αυτή τη τακτική, είναι ότι σε μερικές αγορές δεν είναι εύκολο να εξακριβωθεί εάν μια μείωση της συμφωνηθείσας τιμής οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες, όπως είναι αυτός της αρνητικής διαταραχής της ζήτησης, ή εάν οφείλεται σε εξαπάτηση.

Προκειμένου οι συμμετέχοντες σε ένα καρτέλ επιχειρήσεις να τιμωρήσουν μια επιχείρηση η οποία εξαπάτησε, μειώνουν τη τιμή τους όταν παρατηρηθεί μείωση της ζήτησης, και μετά από ένα ορισμένο διάστημα επιστρέφουν στην αρχικά συμφωνηθείσα τιμή του καρτέλ, ακολουθώντας μια προκυκλική πολιτική. [85] Πρόκειται λοιπόν για ένα πόλεμο τιμών, ο οποίος είναι αναγκαίος ούτως ώστε να διατηρηθεί η συμπαιγνία. Ενώ στη περίπτωση της αντικυκλικής πολιτικής οι συμμετέχοντες επιχειρήσεις μειώνουν τη συμφωνηθείσα τιμή όταν η ζήτηση είναι υψηλή, προκειμένου να αποτρέψουν τα μέλη του καρτέλ να παρεκκλίνουν. Εδώ ο πόλεμος τιμών είναι προληπτικός και συμβάλλει πάλι στη διατήρηση του καρτέλ.[86]

Επομένως γίνεται εμφανές ότι οι παράγοντες οι οποίοι βοηθούν στην ανίχνευση μιας εξαπάτησης είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροχρόνια διατήρηση ενός καρτέλ. Για το λόγο αυτό τα μέλη του καρτέλ συνηθίζουν να καταφεύγουν σε κάποιες τακτικές υπό τη μορφή επιπρόσθετων συμφωνιών μεταξύ τους προκειμένου να είναι σε θέση να εντοπίζουν ευκολότερα μια ενδεχόμενη παρέκκλιση.

Άρα συμπερασματικά οι επιχειρήσεις έχουν ισχυρά κίνητρα για να δημιουργήσουν καρτέλ αλλά και σημαντικά αντικίνητρα για να μη διατηρήσουν μια τέτοια συμπεριφορά.

[85] Staiger Robert W. and Frank A. Wolak. (1991a). "Strategic Use of Antidumping Law to Enforce Tacit International Collusion." National Bureau of Economic Research, Working Paper no. 3016.
[86] Rotemberg Julio J. and Garth Saloner. (1986). "A Supergame-Theoretic Model of Price Wars During Booms." American Economics Review 76:390-407.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

4.1 Περιεχόμενο και εφαρμογή του άρθρου 101.

Κατά το πρώτο μέρος του 20ου αιώνα, τα καρτέλ είχαν γνωρίσει μεγάλη άνθηση καθώς δεν λαμβάνονταν ως παράνομες πρακτικές, και άκμαζαν ανενόχλητα στον επιχειρηματικό κόσμο. Η θεώρηση αυτή των καρτέλ ανατράπηκε καθοριστικά το 1957, όταν με τη συνθήκη της Ρώμης, συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Ένωση (ΕΟΚ). Το άρθρο 3, της συνθήκης αυτής καθόριζε τους γενικούς στόχους, οι οποίοι προέβλεπαν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο, κοινή αγροτική πολιτική, ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των προσώπων καθώς και την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.[87] Η κατάργηση των εμπορικών φραγμών και η απελευθέρωση του εμπορίου θα ήταν ανώφελη, χωρίς την αντιμετώπιση των καρτέλ, η παρουσία των οποίων ήταν ικανή μέσω της διαστρέβλωσης του ανταγωνισμού να ανατρέψει το άνοιγμα των αγορών.[88]

Υπό αυτό το πρίσμα, η ίδρυση και η διατήρηση της ΕΟΚ προϋπέθετε, τη διασφάλιση του ανόθευτου ανταγωνισμού μέσω της κατάργησης των καρτέλ και άλλων περιοριστικών πρακτικών. Τη σημασία της αντιμετώπισης των καρτέλ διασφαλίζει το άρθρο 85 της Συνθήκης της Ρώμης (1957), το οποίο αντικαταστάθηκε από το άρθρο 81 της Συνθήκης του Άμστερνταμ (1999), όπου και αυτό αργότερα αντικαταστάθηκε από το άρθρο 101 της Συνθήκης της Λισαβόνας (2009).

Το άρθρο 101 ορίζει χαρακτηριστικά τα εξής: ***" 1. Είναι ασυμβίβαστες με τη κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη παρεμπόδιση, το περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:***
α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών της αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,
β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων,
γ) στη κατανομή των αγορών ή των πηγών ανεφοδιασμού,

[87] Νίκος Σ. Μούσης (2000), "Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα (Σελ 93-96).
[88] Dennis Swann (1983), "Competition & Industrial Policy in the European Community", Εκδόσεις Methuen & Co. Ltd, London (Σελ. 81)

δ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,
ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.
2. Οι απαγορευμένες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.
3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:
- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,
- σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και
- σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών,
η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στη προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:
α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών, και
β) δε παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων." [89] [90]

---

[89] Ευρωπαϊκή Ένωση, Συλλογή Συνθηκών, Τόμος Ι, Μέρος Ι, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 2000,(Σελ.145-146)

[90] Το άρθρο 101 στη πρωτότυπη μορφή του δίδεται ως εξής:

1. *"The following shall be prohibited as incompatible with the internal market: all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices which may affect trade between Member States and which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition within the internal market, and in particular those which:*

a) *directly or indirectly fix purchase or selling prices or any other trading conditions;*
b) *limit or control production, markets, technical development , or investment;*
c) *share markets or sources of supply;*
d) ***apply dissimilar conditions to equivalent transactions with other trading parties, thereby*** *placing them at a competitive disadvantage;*
e) *make the conclusion of contracts subject to acceptance by the other parties of supplementary obligations which, by their nature or according to commercial usage, have no connection with the subject of such contracts.*

2. *Any agreements or decisions prohibited pursuant to this Article shall be automatically void.*
3. *The provotions of paragrafe 1 may, however, be declared inapplicable in the case of:*
   - *any agreement or category of agreements between undertakings,*
   - *any decisions by associations of undertakings,*
   - *any concerted practice or category of concerted practices,*

which contributes to improving the production or distribution of goods or promoting technical of economic progress, while allowing consumers as fair share of the resulting benefit, and which does not:

a) *impose on the undertaking concerted restrictions whice are indispensable to the attainment of these objectives;*
b) *afford such undertakings the possibility of elimating competition in respect of substantial part of the products in question."*

Βλέπε σχετικά με τη πρωτότυπη διατύπωση του άρθρου 101: European Union, Consolidated treaties chapter of fundamental rights, Luxembourg : Publications Office of the European Union, Printed in Belgium, March 2010, (Σελ. 88).

Είναι απόλυτα σαφές ότι το άρθρο 101 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες, τις αποφάσεις ενώσεων των επιχειρήσεων και τις εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες έχουν επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών κι έχουν ως σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού. Επιπρόσθετα διακηρύσσει ότι όλες αυτές οι συμφωνίες είναι αυτομάτως άκυρες και κενές. Ωστόσο προβλέπονται απαλλαγές για ορισμένου τύπου συμφωνίες οι οποίες έχουν ευεργετικές επιδράσεις στη παραγωγή ή στο δίκτυο διανομής αγαθών ή στη τεχνολογική πρόοδο. Προκειμένου όμως να δοθούν αυτές οι απαλλαγές θα πρέπει οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, να είναι σε θέση να αποδείξουν, καταρχήν τα οφέλη που έχουν προς τους ανταγωνιστές οι πρακτικές εκείνες οι οποίες χρησιμοποιούν, επίσης ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν υφίσταται σε σημαντικό μέρος της αγοράς, ενώ είναι απαραίτητος ώστε να προκύψουν τα οφέλη προς τους καταναλωτές.

Η Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει στις επιχειρήσεις που παραβιάζουν τις διατάξεις περί ανταγωνισμού πρόστιμα μέχρι και 10% του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Ωστόσο στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι επιχειρήσεις αποφασίζουν να βοηθήσουν και να συνεργαστούν με την Επιτροπή κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, παρέχοντας της όλα τα χρήσιμα στοιχεία, προβλέπεται συνήθως ευνοϊκότερη μεταχείριση.

Η εφαρμογή του άρθρου 101 εν τούτοις, εγείρει σημαντικά ερωτήματα: Καταρχάς τι είδους στοιχεία αποδεικνύουν την ύπαρξη συμφωνίας, απόφασης ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των επιχειρήσεων. Επίσης ποια είναι η διάκριση των χαρακτηριστικών των στοιχείων εκείνων που οδηγούν σε συμφωνία κι εκείνων που αποκαλύπτουν την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής.[91] Επιπλέον πότε η Επιτροπή οφείλει να επιτρέπει ορισμένες συμφωνίες και τι γίνεται με τη περίπτωση των επιχειρήσεων εκείνων που αποφασίζουν να συνεργαστούν πλήρως με την Επιτροπή παρέχοντας της όλα τα απαραίτητα στοιχεία, διευκολύνοντας τη διεξαγωγή της έρευνας. Όλα αυτά τα ερωτήματα απαντώνται παρακάτω κυρίως μέσα από την εξέταση πραγματικών υποθέσεων με τις οποίες ήρθε αντιμέτωπη η Επιτροπή στο παρελθόν.

[91]Stephen Martin, (2001) "Industrial Organization, A European Perspective", Εκδόσεις Oxford University Press, New York , (Σελ.60)

4.2 Εμπειρικές μελέτες, παραδείγματα και συμπεράσματα.

Όλες εκείνες οι συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες καταλήγουν στο καθορισμό των τιμών ή της παραγωγής ή των μεριδίων αγοράς, αποτελούν τις αυστηρότερες περιπτώσεις των καρτέλ, διώκονται ποινικά από την Επιτροπή, ενώ δεν προβλέπεται καμία απαλλαγή για αυτές. Ένα ισχυρό παράδειγμα που εκπίπτει σε αυτή τη κατηγορία των συμφωνιών, στις οποίες η Επιτροπή ακολουθεί τη πιο σκληρή γραμμή, αποτελεί η υπόθεση του καρτέλ των «Γαλλικών-Ιαπωνικών ρουλεμάν».[92] Οι εκπρόσωποι των μελών του καρτέλ συναντήθηκαν στο Παρίσι το 1972 όπου συμφωνήθηκε να αυξήσουν τις τιμές τους οι ιαπωνικές επιχειρήσεις στον ευρωπαϊκό χώρο ώστε η διαφορά τους με τις τιμές των γαλλικών επιχειρήσεων να μειωθεί από 15% σε 10% και αργότερα από 5% έως 8%. Οι Γάλλοι συμμετέχοντες στη συνάντηση αυτή είχαν κρατήσει τα ακριβή πρακτικά, τα οποία εντόπισε η Επιτροπή κατά την έρευνα της, και τα οποία τις παρείχαν όλα τα αδιάσειστα εκείνα στοιχεία που χρειαζόταν για να αποδείξει τη συμφωνία καθορισμού των τιμών, και άρα την ύπαρξη του καρτέλ, προκειμένου να το διώξει ποινικά.

Μια άλλη περίπτωση καρτέλ η οποία παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, εξαιτίας της έκτασης του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής της, είναι η υπόθεση του καρτέλ των «βιταμινών» το 2001.[93] Ένα παγκόσμιο δίκτυο καρτέλ ενεργοποιήθηκε μεταξύ του 1989 και του 1999 από οκτώ κύριους παραγωγούς βιταμινών. Στις συνεδριάσεις μεταξύ των μελών του καρτέλ, οι οποίες λάμβαναν τακτικά χώρα, πραγματοποιούνταν συμφωνίες με τις οποίες καθορίζονταν τόσο οι τιμές, όσο και τα μερίδια αγοράς αλλά και οι ποσοστώσεις παραγωγής. Οι δύο βασικές εταιρίες οι οποίες συμμετείχαν στο καρτέλ ήταν η Hoffman-La Roche of Switzerland και η Base of Germany. Τα πρόστιμα της Επιτροπής ήταν υψηλά και για τις οκτώ εταιρίες, ενώ το πρόστιμο το οποίο αποδόθηκε στην Hoffman-La Roche αποτελεί το υψηλότερο πρόστιμο στην ιστορία της Επιτροπής.

Σε αρκετές περιπτώσεις οι συνεδριάσεις των καρτέλ πραγματοποιούνται κατά τη λήξη των συναντήσεων των εμπορικών ενώσεων. Στην υπόθεση του καρτέλ της «γυψοσανίδας» (2002),[94] συμμετείχαν συνολικά τέσσερις εταιρίες ενώ γεωγραφικά επεκτεινόταν στις περιοχές της Μ. Βρετανίας, Γαλλίας, Γερμανίας και του Βελγίου καταλαμβάνοντας το 80% του συνολικού εμπορίου γυψοσανίδας στην Ε.Ε. Οι τακτικές συνεδριάσεις του καρτέλ οι οποίες στόχευαν στο καθορισμό των τιμών και των ποσοτήτων, πραγματοποιούνταν μετά το πέρας των συνεδριάσεων της εμπορικής

[92] Franco-Japanese ball bearings agreement, Case IV/27.095, COMMISSION DECISION of 29 November 1974, Βλέπε αναλυτικά την υπόθεση: OJ L 343, 21 September 1974, (Σελ. 19).
[93] Case of vitamins cartel, COMP/ 37.152, COMMISION DECISSION of 21 November 2002, Βλέπε αναλυτικά την υπόθεση: OJ L6, 10 November 2003.
[94] Case of plasterboard cartel, COMP/ 37.152, COMMISSION DECISSION of 27 November 2002, Βλέπε αναλυτικά την υπόθεση: OJ L162, 10 January 2003.

ένωσης. Το συνολικό πρόστιμο που επιβλήθηκε ήταν το δεύτερο μεγαλύτερο στην ιστορία της Επιτροπής.

Αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα ότι στις περιπτώσεις των καρτέλ τιμωρούνται ακόμα και οι επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες δεν είναι μέλη του, αλλά ωστόσο αναλαμβάνουν το ρόλο του βοηθού του καρτέλ. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το καρτέλ των «οργανικών υπεροξειδίων» το οποίο διήρκησε για μια εκτενή χρονική περίοδο από το 1971 έως το 1999. Τα έγγραφα τα οποία βρέθηκαν κατά την εξέταση της Επιτροπής αφορούσαν μεταξύ άλλων συμφωνίες καθορισμού των μεριδίων αγοράς, ενώ εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσίαζαν έγγραφα τα οποία αφορούσαν την επιστροφή των εξόδων του ταξιδιού των μελών του καρτέλ ώστε να μην υπάρχει κάποια απόδειξη των παράνομων συνεδριάσεων στα αρχεία δαπανών των συμμετεχόντων επιχειρήσεων. Ωστόσο μια ανεξάρτητη από το καρτέλ επιχείρηση η AC Treuhand είχε αναλάβει την οργάνωση των συνεδριάσεων των μελών του καρτέλ, στην οποία επιβλήθηκε ένα συμβολικό πρόστιμο. Στην υπόθεση αυτή η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι στο μέλλον οι κυρώσεις των βοηθών των καρτέλ θα είναι μεγαλύτερες.

Στο άρθρο 101 περιλαμβάνετε και η απαγόρευση των εναρμονισμένων πρακτικών. Οι εναρμονισμένες πρακτικές αφορούν περιπτώσεις καρτέλ κατά τις οποίες είτε υπάρχουν λίγα αποδεικτικά στοιχεία για τη καθιέρωση συμφωνίας είτε υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία μιας παράλληλης συντονισμένης συμπεριφοράς. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ορίζει τις εναρμονισμένες πρακτικές ως «μια μορφή συντονισμένης συμπεριφοράς που υποκαθιστά ηθελημένα μια πρακτική συνεργασία (συμφωνία) η οποία νοθεύει τον ανταγωνισμό».[95] Τα κριτήρια απόδειξης μιας εναρμονισμένης πρακτικής δεν είναι τόσο αυστηρά όσο εκείνα τα κριτήρια που απαιτούνται για την απόδειξη μιας συμφωνίας. Ωστόσο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ρίχνει το μεγαλύτερο βάρος στο πώς εξηγούν οι κατηγορούμενες επιχειρήσεις την ύπαρξη μιας παράλληλης συμπεριφοράς. Καθώς πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη ένας αριθμός διαφόρων παραγόντων πέραν της παράλληλης συμπεριφοράς, η εμφάνιση της οποίας, δεν επαρκεί από μόνη της για να αποδειχτεί όντως η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής. Πολλές φορές η εμφάνιση μιας παράλληλης συμπεριφοράς μπορεί να είναι το αποτέλεσμα της μεγάλης διαφάνειας των τιμών στην αγορά και της ολιγοπωλιακής της δομής. Είναι απαραίτητο συνεπώς να υπάρχουν έστω και λίγα στοιχεία(με όχι τόσο αυστηρά κριτήρια όπως στην απόδειξη

[95]Βλέπε υπόθεση Suiker Unie and others v. Commission, Joined Cases 40-48/73, 50/73, 54-56/73, 111/73, 113-114/73 Judgment of 16 December 1975 [1975] ECR 1663;[1976] 1 CMLR 295. Η υπόθεση αυτή έριξε άπλετο φώς στις έννοιες των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών . Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχαν διαιρέσει την αγορά ζάχαρης στην Ευρώπη κατά μήκος των εθνικών συνόρων. Στα αρχεία των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων βρέθηκαν στοιχεία τα οποία απεδείκνυαν τις συναντήσεις τους, επομένως θα μπορούσαν να καταδικαστούν για συμφωνίες οι οποίες περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Ωστόσο η υπόθεση να αντιμετωπιστεί και ως εναρμονισμένη πρακτική, καθώς οι managers προσπάθησαν να μην αφήσουν τόσο ξεκάθαρες ενδείξεις των συναντήσεων του καρτέλ, επιδιώκοντας να μην αφήσουν στοιχεία μιας ξεκάθαρης συμφωνίας αλλά να παρουσιάζεται περισσότερο η συνεργασία τους ως μια ανεξάρτητη συμπεριφορά. Στα πλαίσια της υπόθεσης αυτής το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όρισε τις εναρμονισμένες πρακτικές ως «μια μορφή συντονισμένης συμπεριφοράς που υποκαθιστά ηθελημένα μια πρακτική συνεργασία (συμφωνία) η οποία νοθεύει τον ανταγωνισμό».

ύπαρξης συμφωνίας) τα οποία να δηλώνουν ότι η παράλληλη συμπεριφορά είναι το αποτέλεσμα μιας επικοινωνίας και συνεννόησης μεταξύ των επιχειρήσεων.[96]

Μια περίπτωση εναρμονισμένης συμπεριφοράς είναι η υπόθεση του προπυλενίου (1999).[97] Στην υπόθεση αυτή η Επιτροπή διαπίστωσε ότι υπήρχε μια προφορική συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων, ακόμα και αν δεν συμμετείχαν όλες στις συνεδριάσεις. Ωστόσο η Επιτροπή προέβαλε το επιχείρημα ότι και οι 15 ήταν ένοχες βάσει του άρθρου 101, καθώς όλες οι επιχειρήσεις ανεξαιρέτως, είχαν συμμετάσχει σε μια προφορική συμφωνία.

Είναι λοιπόν γεγονός ότι μια παράλληλη συμπεριφορά δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή ένδειξη εναρμονισμένης πρακτικής. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι η παράλληλη συμπεριφορά δεν αποδεικνύει απαραίτητα την ύπαρξη συνεννόησης μεταξύ των επιχειρήσεων, εκτός και αν η ύπαρξη μιας συνεννόησης αποτελεί τη μόνη εύλογη εξήγηση εμφάνισης μιας παράλληλης συμπεριφοράς. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η υπόθεση καρτέλ «ξυλοπολτού» το 1985.[98] Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι οι παραγωγοί ξύλινου πολτού είχαν εμπλακεί σε μια εναρμονισμένη πρακτική κατά την οποία ρύθμιζαν τις τιμές στο χρονικό διάστημα μεταξύ του 1975 έως το 1981. Αν και δεν υπήρχαν στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν ρητή συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχαν υιοθετήσει μια συμπεριφορά τριμηνιαίας ρύθμισης των τιμών. Ωστόσο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η διαθεσιμότητα των στοιχείων για τις τιμές δεν ήταν απόδειξη μιας συντονισμένης συμπεριφοράς. Ενώ οι τριμηνίες ρυθμίσεις ήταν το αποτέλεσμα της πίεσης που ασκούσαν οι αγοραστές για σταθερότητα των τιμών, προκειμένου να μειωθεί η αβεβαιότητα των βραχυχρόνιων ταλαντεύσεων των τιμών, και η οποία σταθερότητα μπορούσε εύκολα να επιτευχθεί μέσω ρυθμίσεων εξαιτίας της διαφάνειας που επικρατούσε στην αγορά και η οποία διευκόλυνε την ελεύθερη ανταλλαγή των πληροφοριών για τις τιμές.

Εν τούτοις κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν ορισμένες περιπτώσεις συμφωνιών οι οποίες οι επιτρέπονται. Προβλέπονται λοιπόν απαλλαγές για κάποιες συμφωνίες ,όταν οι καταναλωτές αποκομίζουν σημαντικά οφέλη από τη σύναψη αυτών και όταν αυτές οι συμφωνίες αφορούν συνήθως συνεργασίες σε έρευνα και ανάπτυξη προς την επίτευξη ενός σκοπού, ο οποίος δε θα ήταν δυνατό να υλοποιηθεί χωρίς τη συνεργασία μεταξύ των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων.[99] Είναι λοιπόν σημαντικό, οι επιχειρήσεις να είναι σε θέση να αποδείξουν το όφελος που αποκομίζουν οι καταναλωτές, καθώς και ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν υφίσταται σε

[96] Michelle Cini & Lee McGowan, " Competition Policy in the European Union", The European Union Series, General Editors: Neill Nugent, William E. Paterson, Vincent Wright, ST. MARTIN'S PRESS, United States of America 1998, (Σελ. 62)
[97] Polypropylene case, 38 CMLR 739-765.
[98] Wood Pulp Case IV/29.725, COMMISSION DECISSION of December 1984, OJ L85, 26 March 1985.
[99] Η κοινοπραξία που εγκαθίδρυσαν μεταξύ τους η Phillips, Thomson and Sagen το 1994, δέχτηκε απαλλαγή από την Επιτροπή καθώς η έρευνα ήταν ιδιαίτερα δαπανηρή εάν έπρεπε να την αναλάβει κάθε επιχείρηση ξεχωριστά, ενώ η επένδυση η οποία υλοποιήθηκε στην E&A ωφελούσε συνολικά τη κοινωνία. Βλέπε Case No. IV/M.293 - Philips/Thomson/SAGEM.

ουσιαστικό μέρος της αγοράς, ενώ είναι απαραίτητος αυτός ο περιορισμός προκειμένου να επωφεληθούν οι καταναλωτές.[100]

Ορισμένες περιπτώσεις απαλλαγών αφορούν κάποιες κοινοπραξίες μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες συμβάλλουν στη βελτίωση του δικτύου διανομής αγαθών. Μία κοινοπραξία αυτής της μορφής αποτέλεσε το 1994 εκείνη μεταξύ της NV Auto Car Europe με τη British Railways Board, τη Societe Nationale De Chemins de Fers, τη NV Ferry Boats και τη NV Coblefrei, με σκοπό τη μεταφορά μηχανοκίνητων οχημάτων από το εργοστάσιο απευθείας στους εμπόρους διά στεριάς, θαλάσσης και αέρος. Η Επιτροπή απάλλαξε τη συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων για το χρονικό διάστημα των τριών ετών. Καθώς η κοινοπραξία προωθούσε την οικονομική πρόοδο με την εγκατάσταση ειδικών μεταφορικών υπηρεσιών μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας με την υπόλοιπη Ευρώπη.

Επιπλέον στο παρελθόν η Επιτροπή είχε παραχωρήσει απαλλαγές στις περιπτώσεις των «καρτέλ κρίσεως». Τα καρτέλ αυτά βοηθούν στο να ανακάμψουν οι αγορές οι οποίες βρίσκονται σε πτώση και απαντώνται κυρίως στους τομείς της ναυπηγικής, του χάλυβα και του άνθρακα. Επίσης η Επιτροπή έχει ενισχύσει περεταίρω τις απαλλαγές στην αυτοκινητοβιομηχανία σχετικά με συμφωνίες μεταξύ των εμπόρων και των προμηθευτών, καθώς οι συμφωνίες αυτές ωφελούσαν τους καταναλωτές στη συντήρηση και στην επισκευή των μηχανοκίνητων οχημάτων.

Η πλειοψηφία των κάθετων περιορισμών επιδέχεται επίσης απαλλαγές από την Επιτροπή. Οι κάθετες συμφωνίες πραγματοποιούνται στα διαφορετικά στάδια της κάθετης αλυσίδας της αγοράς όπως π.χ μεταξύ των προμηθευτών και των διανομέων. Οι πιο πολλές από αυτές τις συμφωνίες έχουν ευεργετικά αποτελέσματα στον ανταγωνισμό και καθ' επέκταση στους καταναλωτές ενώ πολλές φορές προωθούν αποτελεσματικότερα δίκτυα παραγωγής. Οι κοινοπραξίες στις οποίες παραχωρούνται απαλλαγές και οι οποίες είτε προωθούν την έρευνα και την ανάπτυξη [101] είτε καθιερώνουν μια υπηρεσία κοινής διανομής, μπορεί να περιλαμβάνουν τόσο οριζόντιες όσο και κάθετες συμφωνίες. Ενώ συνήθως παρατηρούνται στους τομείς της πληροφορικής, στις τηλεπικοινωνίες και στις μεταφορές. Οι απαλλαγές σε αυτές τις περιπτώσεις στηρίζονται στο γεγονός ότι οι κοινοπραξίες αυτές αποτελούν πηγή αποδοτικότητας και καινοτομίας. Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις κοινοπραξιών η Επιτροπή απαίτησε να τροποποιηθούν κάποιες συμφωνίες προκειμένου να δώσει το πράσινο φως της απαλλαγής τους. Ωστόσο αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα το γεγονός, ότι όταν οι συμφωνίες καθορίζουν τις τιμές, τα μερίδια αγοράς ή τη παραγωγή τότε δεν προβλέπονται εξαιρέσεις και απαλλαγές, αλλά αυτές οι συμφωνίες πρέπει να τιμωρούνται αυστηρά.

[100] Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος (2004), "Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική", Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, (Σελ. 455).
[101] Βλέπε: Case Exxon/Shell, OJ L174, 1994.
Case Phillips/Osram OJ L378, 1994.
Case Pasteur Merieux/ Merck OJ L259, 1994.

Δεδομένου ότι τα καρτέλ είναι παράνομα στις περισσότερες χώρες, αυτά λειτουργούν συνήθως μυστικά κι επομένως καθίσταται δύσκολο για τις αρχές να ανιχνεύσουν τα απαραίτητα στοιχεία προκειμένου να τα .διώξουν ποινικά . Ωστόσο από τον Ιούλιο του 1996 λειτουργούν τα «προγράμματα ηπιότητας». Η εφαρμογή των οποίων σήμαινε ότι η Επιτροπή δεχόταν να μειώσει τα πρόστιμα για τις επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες έδιναν στοιχεία βοηθώντας το έργο της Επιτροπής, αμέσως μόλις ξεκινούσε η έρευνα. Από το 2002 έως σήμερα, η Επιτροπή δίνει πλήρη ασυλία στις εταιρίες, οι οποίες συνεργάζονται και παρέχουν όλα τα χρήσιμα στοιχεία, κατά την έναρξη της εξέτασης της Επιτροπής. Τα προγράμματα ηπιότητας συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση της ανίχνευσης των καρτέλ,[102] καθώς η συλλογή των χρήσιμων στοιχείων, βοηθάει στη καλύτερη κατανόηση της δράσης και της λειτουργίας τους. Ουσιαστικά η σημασία των προγραμμάτων ηπιότητας έγκειται στο ότι, θεωρητικά τουλάχιστον, μειώνουν τη συχνότητα των καρτέλ και αυξάνουν το ρυθμό αναγνώρισης πιθανών καρτέλ. [103] Βέβαια παραμένει ακόμα αμφίβολο, εάν η Επιτροπή μέσω των προγραμμάτων ηπιότητας έχει καταφέρει να εμβαθύνει και να αποκτήσει μια πλήρη εικόνα της γενικής περίπτωσης των καρτέλ, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων που χαρακτηρίζονται ως σκληροπυρηνικά καρτέλ, και τα οποία ενδιαφέρουν περισσότερο, ή εάν απλά εξετάζει μια μειονότητα των περιπτώσεων.

Συμπερασματικά λοιπόν, τα καρτέλ θεωρήθηκαν ως μια ουσιαστική απειλή για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και αποφασίστηκε η αποτελεσματική αντιμετώπιση τους. Οι αρχές της πολιτικής του ανταγωνισμού χρησιμοποιούν δυο τρόπους αντιμετώπισης των καρτέλ. Ο πρώτος μέσω της πρόληψης με την ex ante αντιμετώπιση εκείνων των χαρακτηριστικών της αγοράς που διευκολύνουν την εμφάνιση των καρτέλ. Ο δεύτερος είναι η ex post καταπολέμηση των καρτέλ, μέσω της ανίχνευσης στοιχείων αποδείξεως τους και της επακόλουθης ποινικής δίωξης.

Τα τελευταία δέκα χρόνια ξεκίνησε από την Αμερική και επεκτάθηκε στην Ευρώπη αλλά και σε όλο τον κόσμο μία επανάσταση στην εφαρμογή οικονομικών και οικονομετρικών μοντέλων κατά την εφαρμογή της Πολιτικής Ανταγωνισμού. Αυτή η επανάσταση όμως δεν φαίνεται να έχει επεκταθεί στην Ελλάδα. Ωστόσο, αν υπήρχε η δυνατότητα να διεξαχθούν τέτοιου είδους αναλύσεις τότε η αποτελεσματικότητα της Επιτροπής θα ήταν πολύ μεγαλύτερη. Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να υιοθετηθεί και μία συμπεριφορική προσέγγιση (behavioral approach) με στόχο την αναγνώριση των συμπράξεων. Είτε εμμέσως εξαιτίας του ότι τα στοιχεία δείχνουν ότι η συμπεριφορά δεν είναι συμβατή με τον ανταγωνισμό, ή τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μία διακριτή αλλαγή στην συμπεριφορά . Είτε με άμεση σύγκριση των στοιχείων με αυτά που θα αναμενόταν υπό συνθήκες ανταγωνισμού από την μια μεριά και σύμπραξης από την άλλη.[104]

[102]Roger Clarke & Eleanor J. Morgan, "New Developments in UK and EU Competition Policy", Εκδόσεις MPG Books LTD, Great Britain 2006, (Σελ. 127-129) .
[103] Harrington (2008) "Optimal Corporate Leniency Programs", The Journal of Industrial Economics.
[104] Harrington J. (2005) "Detecting Cartels" .

Οι σημαντικότερες περιπτώσεις των καρτέλ, για τις οποίες η Επιτροπή ακολουθεί μια σκληρή τακτική, αποτελούν οι οριζόντιες συμφωνίες καθορισμού των τιμών και, των μεριδίων αγοράς και των ποσοστώσεων παραγωγής. Ενώ η προσέγγιση της Επιτροπής είναι περισσότερο εύκαμπτη σχετικά με τις κάθετες συμφωνίες. Ορισμένες κατηγορίες καρτέλ οι οποίες ενισχύουν την Ε&Α και προωθούν τη τεχνολογική πρόοδο αλλά και τη συνολική κοινωνική ευημερία, επιτρέπονται από την Επιτροπή. Η πλήρης ασυλία η οποία παρέχεται στις επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες αποφασίζουν να συνεργαστούν και να διευκολύνουν το έργο της Επιτροπής, έχει συμβάλλει σημαντικά στη πρόοδο της ανίχνευσης των καρτέλ. Αν και οι εξελίξεις στο έργο των αρχών της πολιτικής του ανταγωνισμού είναι ευπρόσδεκτες, ωστόσο καθίσταται σχετικά αδύνατο να προσδιοριστεί και να αξιολογηθεί, κατά πόσο είναι αποτελεσματικές οι τακτικές που εφαρμόζονται, στην ανίχνευση των σκληροπυρηνικών περιπτώσεων των καρτέλ.

Επομένως εξαιτίας της επικείμενης αναγκαιότητας της αντιμετώπισης των σκληροπυρηνικών περιπτώσεων των καρτέλ, η δυνατότητα αναγνώρισης των οποίων αμφισβητείται σημαντικά, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί βάρος στη προληπτική αντιμετώπιση των καρτέλ. Στα πλαίσια αυτά, αναλύεται παρακάτω ο ρόλος των προγραμμάτων συμμόρφωσης των επιχειρήσεων, ως ένας ειδικός τρόπος προληπτικής αντιμετώπισης των περιοριστικών πρακτικών. Ενώ η ανάλυση που προηγήθηκε αφορούσε κυρίως τη κατασταλτική αντιμετώπιση των επικίνδυνων πρακτικών των επιχειρήσεων, παρακάτω θα δοθεί μια διάσταση της προληπτικής αντιμετώπισης αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

CASE- STUDY

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

5.1 Ορισμός και ανάλυση των προγραμμάτων συμμόρφωσης.

''...Ηθική είναι η επιστήμη ή η τέχνη που βοηθάει τους ανθρώπους να φέρονται ως άτομα, πρόσωπα, πολίτες και κοινωνικά όντα σε κάθε συγκεκριμένη στιγμή σύμφωνα με τον ορθό λόγο, την αλήθεια και τη βαθύτερη ανθρωπιστική τους φύση, εκλέγοντας και πράττοντας όχι αυτό που επιθυμούν αλλά αυτό που πρέπει με σκοπό την ατομική και κοινωνική ευημερία... Δεν υπάρχουν σταθεροί κανόνες ηθικής πάντοτε εξετάζουμε τις εκάστοτε συνθήκες. ''

- *Αριστοτέλης.*

Η ανάλυση που προηγήθηκε δίνει το στίγμα της επιβεβλημένης αναγκαιότητας της επικέντρωσης της νομικής και οικονομικής επιστήμης στη προληπτική αντιμετώπιση των καρτέλ. Τα προγράμματα συμμόρφωσης και ηθικής συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των περιοριστικών πρακτικών, από τη πλευρά της πρόληψης.

Ως πρόγραμμα συμμόρφωσης και ηθικής νοείτε ένα πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί για τη πρόληψη και τον εντοπισμό μιας παραβατικής συμπεριφοράς.[105] Το πρόγραμμα συμμόρφωσης λοιπόν αντιπροσωπεύει όλες εκείνες τις συστηματικές διαδικασίες οι οποίες έχουν θεσπιστεί από έναν οργανισμό προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι πληρούνται οι διατάξεις των κανονισμών που επιβάλλονται από ένα δημόσιο οργανισμό.

Ο όρος οργανισμός περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις, τους συνεταιρισμούς, τις ενώσεις, τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Πιο συχνά βέβαια ο όρος αυτός αναφέρεται σε μια εταιρία, η οποία εφαρμόζει το πρόγραμμα

105 Κατευθυντήριες Γραμμές U.S Sentencing Commission, (Νοέμβριος 2010),Guidelines Manual, Chapter 8.

συμμόρφωσης, τόσο στο εσωτερικό της όσο και στις εξωτερικές τις δραστηριότητες, προκειμένου να διασφαλίσει ότι δε θα παραβιαστούν οι διατάξεις κατά της δωροδοκίας και οι κανόνες του ανταγωνισμού.

Το σύστημα συμμόρφωσης αφορά κυρίως στη πολιτική μιας επιχείρησης η οποία ακολουθείτε, και ανταποκρίνεται στην ικανοποίηση της προστακτικής ανάγκης να μη παραβαίνουν αυτούς τους κανόνες τα ανώτερα στελέχη και οι υπάλληλοι της, γεγονός που θα συνεπαγόταν την ευθύνη της ίδιας της επιχείρησης.

Το πρόγραμμα συμμόρφωσης προσφέρει πολλές ωφέλειες σε μια εταιρία κατά την εφαρμογή του και απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως του μεγέθους τους, ενώ προσαρμόζεται ανάλογα με το μέγεθος τους και τη φύση των δραστηριοτήτων αυτών. Ωστόσο είναι ιδιαίτερα απαραίτητο και χρήσιμο να υιοθετείται από τις επιχειρήσεις οι οποίες εμφανίζουν ένα ή παραπάνω από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Δραστηριοποιούνται σε ολιγοπωλιακές αγορές.
2. Κατέχουν υψηλά μερίδια αγοράς.
3. Πρόκειται για εταιρίες με διεθνή προσανατολισμό (πολυεθνικές εταιρίες).
4. Είναι επιφορτισμένες με την ευθύνη τεράστιου όγκου συμφωνιών.
5. Δραστηριοποιούνται σε κλάδους που έχουν γίνει αντικείμενο της έρευνας των αρχών ανταγωνισμού παγκοσμίως.

Ένα υψηλών αποδόσεων και προδιαγραφών πρόγραμμα συμμόρφωσης σχεδιάζεται καλύτερα, εάν το αναλάβει εξολοκλήρου ως μια ξεχωριστή δυνατότητα ένα συγκεκριμένο τμήμα της επιχείρησης τα καθήκοντα του οποίου θα ρυθμίζονται και θα εποπτεύονται από άτομα με συνολική ευθύνη και λογοδοσία. Η συμμόρφωση μπορεί να αποτελεί μια τεράστια πρόκληση είναι όμως επίσης μια ευκαιρία να καθιερωθεί και να προαχθεί η λειτουργική αρτιότητα σε όλα τα τμήματα και τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης και να βελτιωθεί σημαντικά η απόδοση της.

Σε γενικές γραμμές η συμμόρφωση είναι ένας σημαντικός μηχανισμός που υποστηρίζει την αποτελεσματική διαχείριση. Με τις κανονιστικές απαιτήσεις και τις δικές της πολιτικές αποτελεί ένα κρίσιμο συστατικό της αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνων. Ο έλεγχος και η διατήρηση της συμμόρφωσης δεν αποσκοπούν μόνο στο να ικανοποιήσουν τις ρυθμιστικές αρχές αλλά κυρίως στη διαφύλαξη της ηθικής υγείας της επιχείρησης, στη μακροχρόνια ευημερία της και στη προαγωγή και προώθηση των αξιών της.

Σε ένα πιο πρακτικό επίπεδο το πρόγραμμα συμμόρφωσης και δεοντολογίας μιας επιχείρησης υποστηρίζει και βοηθάει στην υλοποίηση των στόχων της, μέσω του προσδιορισμού των ηθικών και νομικών ορίων και καθιερώνει ουσιαστικά ένα "σύστημα συναγερμού" στη διαχείριση όταν κάποιος είναι κοντά στο να υπερβεί

αυτά τα όρια και να υποπέσει σε παράπτωμα, εμποδίζοντας την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

Μόλις ανιχνευτεί ένα παράπτωμα η ανταπόκριση θα πρέπει να είναι άμεση προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι συνέπειες της παράβασης για την εταιρία. Η βελτίωση του προγράμματος της συμμόρφωσης θα πρέπει να είναι συνεχής, ώστε να επιτρέπει τη καλύτερη αποτροπή, εντοπισμό και ανταπόκριση στις αδικοπραξίες μελλοντικά.

Οι στόχοι κάθε επιχείρησης είναι διαφορετικοί, επομένως διαφορετικοί και μοναδικοί αναμένεται να είναι και οι στόχοι του προγράμματος που εφαρμόζουν. Ωστόσο κάθε πρόγραμμα συμμόρφωσης θα πρέπει να αποσκοπεί στην ενίσχυση του τρίπτυχου εμπιστοσύνης-ευθύνης-ακεραιότητας με ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της ακεραιότητας. Μια άλλη σημαντική πτυχή του προγράμματος αυτού που παρέχει σημαντικά οφέλη αποτελεί η καλλιέργεια και η υιοθέτηση μιας βαθιάς εταιρικής κουλτούρας για συμμόρφωση από όλους τους εργαζομένους και τα ανώτερα στελέχη της επιχείρησης. Η δημιουργία αυτής της κουλτούρας συμμόρφωσης θα πρέπει να έχει οπωσδήποτε την έμπρακτη υποστήριξη από ανώτερα διοικητικά στελέχη, παροτρύνοντας και στέλνοντας το μήνυμα για συμμόρφωση προς το προσωπικό. Προς αυτό το σκοπό η προσωπική συμμετοχή στο πρόγραμμα συμμόρφωσης και η κυκλοφορία υλικού του προγράμματος από τα ανώτερα στελέχη είναι ιδιαίτερης σημασίας. Εξίσου απαραίτητη είναι η συμπερίληψη της συμμόρφωσης στους σκοπούς της εταιρίας.

Εξαιρετικά σημαντικά για την επιτυχία ενός προγράμματος συμμόρφωσης αποτελούν η δέσμευση και η συμμετοχή των ανώτερων διευθυντικών στελεχών και του Διοικητικού Συμβουλίου, η επαρκής χρηματοδότηση, η ολοκληρωμένη εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και η ανάδειξη της απαραίτητης υπευθυνότητας. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η διοίκηση επικοινωνεί με συνέπεια και διαμορφώνει τα πρότυπα συμπεριφοράς. Εξαιτίας τούτου κρίνεται απαραίτητο να τοποθετείτε ως υπεύθυνος του προγράμματος ένα μέλος της διοίκησης και το Διοικητικό Συμβούλιο ν' αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στην αυστηρή συμμόρφωση με τους κανόνες του ανταγωνισμού και τις υπόλοιπες σημαντικές διατάξεις.

Η ενσωμάτωση της συμμόρφωσης και της ηθικής σε μια εταιρεία σημαίνει προώθηση του πνεύματος του νόμου. Για ορισμένες εταιρείες αυτό είναι τόσο σημαντικό ώστε μια παραβίαση στη πολιτική της εταιρείας έχει τον ίδιο αντίκτυπο με τη παραβίαση ενός κανόνα δικαίου. Με αποτέλεσμα τα εσωτερικά πρότυπα που διέπουν τη λειτουργία μιας επιχείρησης να είναι το ίδιο υποχρεωτικά με τους νόμους και τους κανόνες δικαίου που διέπουν μια ολόκληρη κοινωνία. Προς αυτή τη κατεύθυνση έχουν προβλεφθεί πειθαρχικές ποινές σε περίπτωση παραβίασης της πολιτικής μιας επιχείρησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος προς τον εντοπισμό ιδιαίτερων εμπορικών συνθηκών και κινδύνων συμβάλλει επίσης στην υψηλή αποδοτικότητα ενός προγράμματος συμμόρφωσης και ηθικής.

Τα αποτελέσματα ενός τέτοιου προγράμματος θα πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται καθώς η μέτρηση των επιδόσεων ενός τέτοιου προγράμματος είναι ζωτικής σημασίας. Προς αυτή τη κατεύθυνση συμβάλλουν θετικά η συνεχής ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και η υποχρέωση υποβολής έκθεσης σχετικά με τις επιδόσεις συμμόρφωσης. Τις μονάδες μέτρησης της συνολικής επίδοσης ενός προγράμματος συμμόρφωσης συνιστούν η αποτελεσματικότητα, η αποδοτικότητα και η ανταπόκριση.

Η αποτελεσματικότητα αναφέρεται και περιγράφει το βαθμό κατά τον οποίο το σύστημα είναι λογικά σχεδιασμένο και ανταποκρίνεται σε όλες τις νομικές απαιτήσεις που ορίζονται.

Η έννοια της αποδοτικότητας συσχετίζεται με το κόστος του προγράμματος το οποίο συνίσταται τόσο από την οικονομική αποτελεσματικότητα δηλαδή το χρηματικό κεφάλαιο το οποίο δαπανήθηκε, όσο και από το ανθρώπινο κεφάλαιο και το κόστος ευκαιρίας.

Η ανταπόκριση αφορά πρωτίστως τη δυνατότητα του προγράμματος να αντιδρά άμεσα, σε ελάχιστο χρόνο, όταν εντοπιστεί κάποιο παράπτωμα. Ο χρόνος αναφέρεται στη συνολική διάρκεια που απαιτείται για να εκτελέσει μια διαδικασία. Η πρόβλεψη γρήγορων αντανακλαστικών σε περίπτωση παραβίασης είναι πρωταρχικής σημασίας ιδιαίτερα όταν η παράβαση αφορά τους κανόνες ανταγωνισμού, προκειμένου η ύποπτη πρακτική να σταματήσει άμεσα. Επίσης η ανταπόκριση αναφέρεται επίσης και στην ικανότητα της ευελιξίας του προγράμματος να προσαρμόζεται εύκολα και γρήγορα τόσο στις εσωτερικές αλλαγές όσο και στις εξωτερικές. Η προσαρμοστικότητα περιγράφει το βαθμό κατά τον οποίο το σύστημα θα μπορεί να ενσωματώνει τις αλλαγές συμπεριλαμβανομένων των νέων απαιτήσεων όπως (π.χ ένας νέος κανονισμός). Ώστε να βελτιώνεται συνεχώς μακροχρόνια το πρόγραμμα συμβάλλοντας στη διατήρηση της ακεραιότητας της επιχείρησης και της ευημερίας της.

Στην επιτυχία της απόδοσης ενός προγράμματος συμβάλλουν συγκεντρωτικά κυρίως τα εξής:[106]

1. Η δέουσα επιμέλεια της εταιρείας για τη πρόληψη και τον εντοπισμό της παραβατικής συμπεριφοράς

2. Η προώθηση μιας εταιρικής κουλτούρας που ενθαρρύνει την ηθική συμπεριφορά και τη δέσμευση για συμμόρφωση απέναντι στο νόμο.

[106] Κατευθυντήριες Γραμμές U.S Sentencing Commission, (Νοέμβριος 2010),Guidelines Manual, Chapter 8.

3. Η συμμετοχή του Διοικητικού Συμβουλίου και η ανάληψη ισχυρού ενεργού ρόλου στη διαχείριση της συμμόρφωσης από τα ανώτερα στελέχη.

4. Διεξαγωγή αποτελεσματικών προγραμμάτων εκπαίδευσης.

5. Περιοδική αξιολόγηση της επίδοσης του προγράμματος.

6. Η δημιουργία του προγράμματος μέσα από μηχανισμούς που ενισχύουν τη εμπιστευτικότητα και την επικοινωνία.

7. Η ιδιαίτερη έμφαση στα πρότυπα συμπεριφοράς και στους εσωτερικούς ελέγχους που εύλογα μπορούν να μειώσουν τη πιθανότητα παραβατικής συμπεριφοράς.

Η εφαρμογή ενός προγράμματος συμμόρφωσης και ηθικής ενέχει σωρεία πλεονεκτημάτων.[107] Καταρχάς μειώνει την έκθεση της εταιρείας και των στελεχών αυτής σε πιθανές κυρώσεις διοικητικής, ποινικής και αστικής φύσης συμπεριλαμβανομένων των χρηματικών ποινών και προστίμων, των αγωγών αποζημιώσεων για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της Ε.Κ , της ποινής φυλάκισης, των ασφαλιστικών μέτρων και των μέτρων συμπεριφοράς Επιπροσθέτως μειώνει την ανασφάλεια σχετικά με το τι είναι νόμιμο και τι δεν είναι.

Αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα το πλεονέκτημα αύξησης της ευαισθητοποίησης σε πιθανές παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού εκ μέρους ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, προμηθευτών και πελατών. Σημαντική είναι επίσης η μείωση του κινδύνου της αρνητικής διαφήμισης από την επιβολή προστίμου αλλά και από τη δυσλειτουργία της επιχείρησης δυνάμει της σχετικής έρευνας και του δικαστικού αγώνα. Όπως και η αποφυγή εξόδων ενός επίπονου δικαστικού αγώνα, αλλά και η ενδυνάμωση της εμπορικής της φήμης ιδιαίτερα για τη προσέλκυση πελατών και προμηθευτών που επιβραβεύουν επιχειρήσεις με σεβασμό σε ζητήματα ηθικής των επιχειρήσεων.

Αξιοσημείωτο ωστόσο είναι ότι η υιοθέτηση ενός προγράμματος συμμόρφωσης συντείνει υπό προϋποθέσεις στη μείωση του προστίμου αν διαπιστωθεί παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού ακόμα και εάν η εφαρμογή του προγράμματος υλοποιηθεί μετά από την έρευνα της Αρχής του ανταγωνισμού.

Από την άλλη πλευρά όμως η Αρχή του ανταγωνισμού δεν είναι υποχρεωμένη να αποδεχθεί υποχρεωτικά την ύπαρξη του προγράμματος συμμόρφωσης ως ελαφρυντικού παράγοντα. Ιδιαίτερα μάλιστα όταν η παραβίαση αποδίδεται σε ανώτερα στελέχη ή εάν στο παρελθόν σε προηγούμενη υπόθεση η υιοθέτηση ενός προγράμματος συμμόρφωσης θεωρήθηκε ελαφρυντικός παράγοντας και η επιχείρηση παραβίασε ξανά τους κανόνες του ανταγωνισμού αδιαφορώντας παντελώς για το

[107] ΙΜΕΔΙΠΑ (Μάιος 2009), Εταιρικά προγράμματα συμμόρφωσης, 3rd International conference on competition law and policy.

πρόγραμμα, τότε στη περίπτωση αυτή το πρόγραμμα θεωρείται και επιβαρυντικός παράγοντας.

Άρα λοιπόν ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης εντάσσεται λογικά στο σύστημα εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού αλλά δεν αποτελεί πανάκεια και δεν απαλλάσσει μια επιχείρηση. Έχει όμως ευεργετικά αποτελέσματα ex-ante και ex-post (πρόληψη και καταστολή), συμβάλλοντας μοναδικά στην ηθική υγεία, στην εύρυθμη λειτουργία και στην ακεραιότητα μιας επιχείρησης, προωθώντας αποτελεσματικά την υλοποίηση των στόχων αλλά και τις αξίες της, εξασφαλίζοντας έτσι τη μακροχρόνια ευημερία αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

CASE STUDY

SIEMENS

6.1 Ιστορική Αναδρομή

Η Siemens κουβαλάει πίσω της μια μεγάλη ιστορία 164 περίπου ετών στο κόσμο της τεχνολογίας. Ξεκινώντας από ένα μικρό εργοστάσιο στο Βερολίνο είναι από τις λίγες επιχειρήσεις που εξελίχθηκαν σε μια παγκόσμια δύναμη. Ακολουθώντας μια μακρά πορεία σταθερών επιτυχιών απέδειξε από τις αμέτρητες καινοτομίες της ότι η επιτυχία δεν είναι κάτι τυχαίο αλλά ούτε και ακατόρθωτο. Μέσα από αυτή τη μεγάλη ιστορία έχει δημιουργήσει μια αξία όσων αφορά τη καινοτομία και τις έξυπνες λύσεις προς την εξυπηρέτηση της ανθρώπινης καθημερινότητας.

Ας πραγματοποιήσουμε όμως το συναρπαστικό ταξίδι πίσω στο 1847, για να παρακολουθήσουμε την ίδρυση μιας εταιρίας που έμελλε να πρωταγωνιστήσει στο χώρο της τεχνολογίας , οδηγώντας για πολλά χρόνια μετά , την ανθρωπότητα πάντα ένα βήμα πιο μπροστά. Ο τότε τριανταενός ετών Warner von Siemens και ο μηχανικός Joahn Georg Halske ίδρυσαν στις 12 Οκτωβρίου του 1847 τη « Telegraph Construction Company of Siemens & Halske» για τη κατασκευή και τη πώληση του ηλεκτρικού τηλέγραφου.

Ο Werner von Siemens βελτίωσε το τηλέγραφο , ο οποίος είχε εφευρεθεί από τον Englishman Charles Wheatstone , συγχρονίζοντας ηλεκτρικά το πομπό με το δέκτη. Ο τηλέγραφος έφερε την επανάσταση στην επικοινωνία και η δεκαμελής τότε επιχείρηση είδε τις πωλήσεις από τον ηλεκτρικό τηλέγραφο να εκτοξεύονται στα ύψη. Ένα χρόνο μετά το 1848 η εταιρία κατασκευάζει τις πρώτες μεγάλες γραμμές τηλέγραφου στην Ευρώπη οι οποίες κάλυπταν μια απόσταση 500 km και επεκτείνονταν από το Βερολίνο μέχρι τη Φρανκφούρτη. Η δημιουργία αυτών των γραμμών είχαν ως αποτέλεσμα , τα νέα της στέψης του νέου γερμανού αυτοκράτορα το 1849, να μεταδοθούν σε λιγότερο περίπου από μια ώρα.

Το 1853 η Siemens & Halske άρχισε να επεκτείνεται στη Ρωσία και μόλις το 1855 ίδρυσε τη πρώτη θυγατρική εταιρία στη Πετρούπολη. Ενώ το 1858 ίδρυσε και νέα θυγατρική στο Λονδίνο , ανοίγοντας δικό της εργοστάσιο για τη κατασκευή καλωδίων κοντά στο Λονδίνο λίγα χρόνια αργότερα , προκειμένου να αποφύγει την εξάρτηση από τις τιμές και τις ποιότητες των καλωδίων που τις προσέφεραν οι προμηθευτές της.

Το 1866 το δυναμό ήταν μια αποκλειστική ανακάλυψη του Werner , η οποία αποτέλεσε τη βάση της σημερινής τεχνολογίας.[108] Με τη βοήθεια του δυναμό η μηχανική ενέργεια μπορούσε εύκολα να μετατραπεί σε ηλεκτρισμό με πολύ χαμηλό κόστος. Μετά από αυτή τη σημαντική ανακάλυψη πλέον τίποτα δε θα μπορούσε να σταθεί εμπόδιο στη δημόσια και ιδιωτική ηλεκτροδότηση.

Το 1870 η εταιρία κατασκευάζει γραμμές για το τηλέγραφο μήκους 11.000 km, οι οποίες κάλυπταν μια απόσταση από το Λονδίνο ως τη πρωτεύουσα της Ινδίας τη Καλκούτα, σηματοδοτώντας ένα νέο ξεκίνημα για τις διεθνείς της δραστηριότητες.

Το 1872 η Siemens ίδρυσε συνταξιοδοτικό ταμείο για τους εργαζόμενους της. Η πρωτοποριακή, για την εποχή αυτή, κίνηση της Siemens έλαβε χώρα περίπου μια δεκαετία πριν αποφασίσει το κράτος να μεριμνήσει για τη καταβολή συντάξεων στους πολίτες του. Το ταμείο περιλάμβανε πολλά οφέλη για τις χήρες και τα ορφανά των μέχρι πρότινος εργαζομένων της. Ουσιαστικά με την ίδρυση συνταξιοδοτικού ταμείου για τους εργαζόμενους της αποσκοπούσε καταρχάς στη προώθηση της ευημερίας των εργαζομένων της και επιπλέον στο να διατηρεί το καλά καταρτισμένο προσωπικό της για αρκετά μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Το 1874 η εταιρία με τη βοήθεια ενός ειδικά κατασκευασμένου πλοίου καλωδίωσης έφτιαξε τη πρώτη γραμμή τηλέγραφου που ένωνε το Παλιό Κόσμο με το Νέο Κόσμο, ενώ ακολούθησαν άλλες πέντε παραγγελίες για τη κατασκευή υπερατλαντικών καλωδίων.

Από το 1867 ο Werner αρχίζει να διαδίδει την ιδέα του για την ανάγκη κατασκευής ενός ηλεκτρικού τρένου προκειμένου να μειωθεί η κίνηση στις μεγάλες πόλεις. Το 1879 η εταιρία του παρουσιάζει στο κόσμο τις πρώτες ηλεκτρικές γραμμές με το πρώτο ηλεκτρικό τρένο.[109] Οι βασικοί τομείς εφαρμογής των καινοτομιών της Siemens εκείνη τη περίοδο ήταν ο φωτισμός και η τεχνολογία κίνησης , με αποτέλεσμα το όνομα «Siemens» να γίνει εκείνη την εποχή συνώνυμο με την ηλεκτρική εφαρμοσμένη μηχανική.

Το 1881 το πρώτο τραμ είναι γεγονός και ανακάλυψη της Siemens.[110] Ο Werner κατασκευάζει το πρώτο τραμ παγκοσμίως με δικά του έξοδα, στο Βερολίνο. Το 1899 η εταιρία κατασκευάζει τις απαραίτητες ηλεκτρικές εγκαταστάσεις του τραμ και στη Κίνα, με ταχύτητα 20 km/h αποτέλεσε τότε το γρηγορότερο τραμ σε όλον το πλανήτη.

Η εταιρία μετατρέπεται σε ανώνυμη το 1890 και όταν ο Werner πεθαίνει το 1892 αναλαμβάνουν τη μετοχική εταιρία οι δυο γιοι του και ο αδερφός του. Το 1891 η Siemens εγκαθίδρυσε το οχτάωρο τη στιγμή που όλες οι άλλες εταιρίες απασχολούσαν τους εργαζόμενους τους τουλάχιστον για δέκα ώρες.

[108] Βλέπε Πίνακα 1
[109] Βλέπε Πίνακα 1.
[110] Βλέπε Πίνακα 1

Το 1896 κατασκευάζει το πρώτο στην ευρωπαϊκή ήπειρο, υπόγειο σιδηρόδρομο στη Βουδαπέστη. Ενώ ένα χρόνο μετά η Siemens εισέρχεται στο χρηματιστήριο. Το Μάρτιο του 1903 η Siemens & Halske συγχωνεύονται με την ανώνυμη εταιρία ηλεκτρικών Schuckert & Co και ιδρύεται η Siemens- Schuckertwere Gmbh, κερδίζοντας την ηγετική θέση στο χώρο της τεχνολογίας επικοινωνιών και της ενέργειας. Ενώ το 1966 ιδρύθηκε η Siemens AG.

Ήδη από το 1882 η Siemens & Halske είχε κατασκευάσει το πρώτο εργοστάσιο λαμπτήρων πυρακτώσεως με νήμα από άνθρακα. Το 1902 ο Werner Bolton αντικατέστησε το νήμα από άνθρακα με σταθερό μεταλλικό νήμα παρουσιάζοντας η εταιρία για πρώτη φορά παγκοσμίως τους νέους λαμπτήρες.

Από το 1905 η Siemens είχε εισέλθει στην αυτοκινητοβιομηχανία και τον Οκτώβρη του 1908 εξαγόρασε τη πιο φημισμένη εταιρία κατασκευής αυτοκινήτων τη Protos-Wagen, η οποία κατείχε εξέχουσα θέση και είχε γίνει αρκετά διάσημη από τις επιτυχίες της στο πρώτο παγκόσμιο αγώνα αυτοκινήτων.

Προκειμένου να εξασφαλίσει την επέκταση της στη περιοχή της ίδρυσης της η Siemens & Halske είχε ήδη αγοράσει από το 1897 ένα μεγάλο σχεδόν ακατοίκητο κομμάτι γης βορειοδυτικά του Βερολίνου. Σταδιακά όλες οι λειτουργικές της δραστηριότητες συγκεντρώθηκαν σε αυτή τη περιοχή ενώ επιπροσθέτως έχτισε στην ίδια περιοχή εργοστασιακές κατοικίες προωθώντας τη δημιουργία κοινόχρηστων υποδομών. Περίπου στα μέσα του 1914 μια εντελώς νέα κατοικία είχε δημιουργηθεί στη πόλη η οποία έφερε το όνομα Siemenstadt.

Οι συνέπειες του Ά Παγκοσμίου Πολέμου και της συνθήκης των Βερσαλλιών ήταν καταστροφικές για την εταιρία. Μετά το τέλος του πολέμου η Siemens είχε χάσει το 40% των περιουσιακών της στοιχείων και σχεδόν όλα τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας στην αλλοδαπή. Η κατάσταση επιδεινώθηκε περεταίρω με την απώλεια των ξένων θυγατρικών εταιριών και των γραφείων πώλησης.

Το 1919 οι ηγέτες στο χώρο της κατασκευής λαμπτήρων στη Γερμανία ενώθηκαν και ίδρυσαν τη Osram Gmbh KG, όπου η Siemens διατηρούσε το 40% της κοινοπραξίας.

Το 1920 η Siemens έχει μπει δυναμικά στο χώρο των οικιακών συσκευών και των ραδιοφώνων ενώ το δυνατό της σημείο στο πεδίο αυτό ήταν η ηλεκτρική σκούπα που ήδη κατασκεύαζε και παρήγαγε από το 1906. Ενώ το 1924 ξεκινάει τη παραγωγή στους φωτεινούς σηματοδότες.[111]

Το 1938 η εταιρία με τη βοήθεια των Ernst Ruska και Bodo von Borries, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη βιομηχανική ανάπτυξη του ηλεκτρονικού μικροσκοπίου στη Siemens & Halske στο Βερολίνο, έχει έτοιμο για μαζική παραγωγή το ηλεκτρονικό μικροσκόπιο το οποίο αποκαλεί «supermicroscopes».

[111] Βλέπε Πίνακα 1.

Μετά τη λήξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου όλα τα κτίρια και οι εγκαταστάσεις της Siemens ήταν ερείπια ενώ είχαν κατασχεθεί όλα τα περιουσιακά της στοιχεία και είχαν ακυρωθεί όλα τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας της. Προκειμένου να διατηρηθεί η ελευθερία των δραστηριοτήτων και να βελτιωθούν οι πιθανότητες να επιβιώσει η εταιρία μετά το πόλεμο, υπό την ηγεσία του Ernst von Siemens, μεταφέρθηκε μέρος της διαχείρισης της επιχείρησης στη νότια και δυτική Γερμανία. Η κύρια έδρα της Siemens & Halske μεταφέρθηκε στο Μόναχο ενώ η έδρα της Siemens – Schuckertwerke μεταφέρθηκε στην πόλη Erlangen της Γερμανίας. Ωστόσο και στις δυο περιπτώσεις δευτερεύουσες έδρες παρέμειναν στο Βερολίνο.

Οι προσπάθειες να επιβιώσει η εταιρία δεν παρέμειναν άκαρπες. Στο τέλος του 1951 αναζωπυρώθηκαν οι υπερατλαντικές επιχειρηματικές δραστηριότητες της Siemens. Συγκεκριμένα μια γερμανική κοινοπραξία στην οποία ηγείτο η Siemens – Schuckertwerke ανέλαβε τη κατασκευή σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην Αργεντινή. Μετά από την υλοποίηση του έργου άρχισε να δέχεται πολλές περισσότερες παραγγελίες για τη κατασκευή μονάδων παραγωγής ενέργειας στην Αργεντινή αλλά και δεκάδες νέες παραγγελίες για την Ινδία και την Αίγυπτο.

Μετά το πόλεμο οι οικιακές συσκευές όπως το πλυντήριο, η τηλεόραση και το ραδιόφωνο συμβόλιζαν την οικονομική ευημερία και την άνεση του πληθυσμού, με αποτέλεσμα να γνωρίσει μεγάλη άνθηση ο κλάδος αυτός της τεχνολογίας. Εξαιτίας τούτου, η Siemen το 1957 ιδρύει μια νέα εταιρία η οποία θα αναλάμβανε ακριβώς αυτές τις συσκευές και ονομάστηκε Siemens-Electrograte AG.

Το 1959 με τη παρουσίαση του SIMATIC control system η Siemens αποκτά την ηγετική θέση παγκοσμίως στα συστήματα αυτοματισμού την οποία διατηρεί σταθερά και επάξια μέχρι και σήμερα. Ενώ στα μέσα του 1964 κατασκευάζει ένα δορυφορικό σταθμό στη Βαυαρία, τον οποίο βελτιώνει συνεχώς στα επόμενα χρόνια με αποτέλεσμα το 1980 να αποτελεί τον μεγαλύτερο δορυφορικό σταθμό παγκοσμίως.

Το 1967 οι δύο μεγαλύτερες ηγετικές εταιρίες στο χώρο των οικιακών συσκευών η Siemens και η Bosch συγχωνεύονται και δημιουργούν τη Bosch-Siemens Hausgerate Gmbh. Ενώ η συγχώνευση των τριών εταιριών της Siemens (Siemens & Halske, Siemens Schuckertwerke και Siemens- Reiniger- Werke) τη 1 Οκτωβρίου του 1969 σε μία, οδηγεί στη δημιουργία της Siemens AG, αποτελώντας ουσιαστικά το πρώτο βήμα αναδιοργάνωσης της εταιρίας.

Από το 1970 η εταιρία είχε ξεκινήσει τη βασική έρευνα στο χώρο των τομογράφων. Τελικά το 1974 κατάφερε να δώσει στο κόσμο το πρώτο παγκοσμίως σαρωτή του ανθρώπινου εγκέφαλου.[112] Ο τομογράφος ονομάστηκε Siretom και μπορούσε να πάρει μια φωτογραφία του εσωτερικού του ανθρώπινου εγκεφάλου μόνο μέσα σε 5 λεπτά. Ενώ ένα χρόνο μετά το 1975 κατασκεύασε το πρώτο διαβιβαστή μετατροπής ρεύματος υψηλούς τάσης σε συνεχές ρεύμα (HVDC) στη νότια Αφρική.

[112] Βλέπε Πίνακα 1.

Μία από τις πιο επικερδής τεχνολογίες όλων των εποχών που ανέπτυξε η Siemens ήταν η ψηφιακή μεταγωγική τεχνολογία (EWSD) με την οποία αντικατέστησε την αναλογική ξεκινώντας από το 1980. Η περεταίρω ανάπτυξης αυτής θα οδηγήσει αργότερα στη δημιουργία ψηφιακού δικτύου ολοκληρωμένων υπηρεσιών (ISDN).

Το 1983 η Siemens ξεκαθάρισε ότι στόχος της ήταν να παράγει μια κάρτα μνήμης με πολύ μεγάλη χωρητικότητα . Το 1988 κατάφερε να παράγει μια κάρτα μνήμης 1-MB. Η συνεργασία της με διεθνείς εταίρους ήταν τεράστια και σταδιακά βελτίωσε τη χωρητικότητα της κάρτας σε περισσότερα MB.

Το 1994 προκειμένου να είναι σε θέση να συντονίζει όλες τις δραστηριότητες της στη μεγάλη αγορά της Κίνας η εταιρία ίδρυσε τη Siemens Ltd. China. Ενώ τρία χρόνια μετά το 1997 λανσάρει τι πρώτο κινητό με έγχρωμη οθόνη τη περίοδο των Χριστουγέννων. Το 2001 με στόχο να ενισχύσει τη θέση της στη δύσκολη για να εισέλθει αγορά ηλεκτρικών της Αμερικής μπήκε στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης στις 12 Μαρτίου.

Το 2006 η Siemens κατασκεύασε ένα σύστημα διαχείρισης της κυκλοφορίας για τους αστικούς δρόμους της Γερμανίας, το Ruhrpilot. Με τη χρήση αυτού του πρωτοποριακού συστήματος, τα ατυχήματα και τα μποτιλιαρίσματα περιορίστηκαν στους γερμανικούς δρόμους, ενώ το διοξείδιο του άνθρακα μειώθηκε κατά 20%.

Ακολουθώντας το στίγμα της εποχής στα δημογραφικά , στα περιβαλλοντικά, και στα αστικά θέματα, το 2008 η Siemens χωρίστηκε σε 3 βασικούς τομείς, στη Βιομηχανία, στην Ενέργεια και στην Υγεία. Ενώ το 2009 η κατασκευή τεράστιων κατόπτρων στην έρημο για τη παραγωγή αξιοποιήσιμης ηλιακής ενέργειας αποτελεί μία από τις πολλές καινοτομίες της Siemens.[113] Καθώς επίσης και το σύστημα καθαρισμού και επεξεργασίας νερού το οποίο τελειοποιήθηκε το 2010 επιτρέπει τη μείωση της λειψυδρίας στο πλανήτη εφόσον δίνει τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης του νερού και ταυτόχρονα μειώνει το βιομηχανικό κόστος του αποτελώντας μία από τις πολλές καινοτομίες της.

Ωστόσο περίπου στο 2008 η εταιρία κατηγορήθηκε από τη δικαιοσύνη των Ηνωμένων Πολιτειών για αθέμιτες πρακτικές, με αποτέλεσμα να υποστεί τεράστια ζημιά. Τα τελευταία τρία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια ανόρθωσης της εταιρίας με βασικό μοχλό τη συμμόρφωση. Κατά τα λεγόμενα του κύριου Πάνου Ξυνή, του νέου επικεφαλή της Siemens Hellas, σε συνέντευξη που παραχώρησε σε γνωστή εφημερίδα: «Πραγματικά η εταιρία ξεσκονίστηκε σε παγκόσμιο επίπεδο. Ερευνήθηκε όλο το σύστημα και όλες οι διαδικασίες. Ολόκληρο το προσωπικό εκπαιδεύτηκε σε θέματα συμμόρφωσης. Λήφθηκαν πιο σκληρά μέτρα. Όλα αυτά συνέβαλαν στην αναγέννηση μιας νέας αναβαπτισμένης Siemens η οποία σέβεται το δίπτυχο της λειτουργικής υπεροχής και της επιχειρηματικής ηθικής.» Μέσα από αυτή τη περιπέτεια η εταιρία κατόρθωσε να καταρτίσει ένα από τα καλύτερα συστήματα

[113] Βλέπε Πίνακα 1.

συμμόρφωσης παγκοσμίως. Το πρόγραμμα συμμόρφωσης λοιπόν της Siemens συνιστά πραγματικά ένα πρότυπο.

Παραπάνω παρατέθηκαν επιλεκτικά και αντιπροσωπευτικά μόνο μερικά από τα τεχνολογικά κατορθώματα της Siemens, προκειμένου να σκιαγραφηθεί η μεγάλη ιστορία αυτής της εταιρίας , στη πραγματικότητα όμως απαριθμεί πολλά περισσότερα επιτεύγματα στο χώρο της τεχνολογίας. Μέσα από αυτή τη μακράν ιστορία αμέτρητων καινοτομιών, εξεύρεσης έξυπνων τεχνολογικών λύσεων προς τη βελτίωση της ανθρώπινης καθημερινότητας και επιτυχημένη εξασφάλιση της επιβίωσης της , η Siemens έχει δημιουργήσει μια αξία. Αυτή την αξία καλείτε να περιφρουρήσει και να προάγει με το πρόγραμμα συμμόρφωσης.

6.2 Η Συμμόρφωση ως κομμάτι του DNA της Siemens

"Being a responsible company-this is what our foundation was built on, this is a core element of our values. Highest performance with highest ethics."

-Peter Loscher, President and Chief Executive Officer of Siemens AG .

Θεμέλιο για τα 164 χρόνια επιτυχίας της Siemens αποτελούν οι αξίες της. Η εταιρία μέσω του προγράμματος συμμόρφωσης υπερασπίζεται αλλά και πρεσβεύει αυτές τις αξίες. Το μήνυμα λοιπόν που επιθυμεί να περάσει η εταιρία με το πρόγραμμα συμμόρφωσης είναι ξεκάθαρο και αφορά τις 3 βασικές αξίες της Siemens: Υπεύθυνη, άριστη, καινοτόμος.

- Υπεύθυνη.

  Η υπευθυνότητα αφορά τη δέσμευση για επιχειρηματική ηθική και υπεύθυνη δράση και σημαίνει ότι όλοι οι εργαζόμενοι της εταιρίας υποχρεούνται να συμπεριφέρονται υπεύθυνα και σύμφωνα με όσα προστάζει η ηθική. Το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολεί η επιχείρηση είναι αποφασισμένο να πληροί όλες τις νομικές και ηθικές απαιτήσεις. Ενώ αποτελεί ευθύνη της ίδιας της εταιρίας, κατά τη διενέργεια των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων, αλλά και όταν πρόκειται να παρθούν σημαντικές επιχειρηματικές αποφάσεις, να υιοθετεί τα υψηλότερα επαγγελματικά και ηθικά πρότυπα και να μην αφήνει περιθώρια ανοχής για συμπεριφορές που παρεκκλίνουν από τα πρότυπα του προγράμματος συμμόρφωσης. Επίσης είναι απαραίτητο η εταιρία να ενθαρρύνει με το δικό της τρόπο και τους υπόλοιπους να ενεργούν με ένα παρόμοιο πρότυπο ηθικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων των προμηθευτών της, των συνεργατών της, ακόμα και των ανταγωνιστών της.

  Κάθε πρόγραμμα συμμόρφωσης θα πρέπει να αποσκοπεί στη προαγωγή της εταιρικής ακεραιότητας. Η υπευθυνότητα ως αξία αλληλοσυνδέεται με την ακεραιότητα καθώς η ακεραιότητα απαιτεί να λαμβάνονται υπεύθυνες αποφάσεις οι οποίες ακολουθούν τον εσωτερικό προσανατολισμό της εταιρίας.

  Το ζητούμενο από την αρχή της ίδρυσης της Siemens ήταν να αποτελεί μια υπεύθυνη εταιρία. Πεποίθηση των ιδρυτών της ήταν ότι οι μεγαλύτερες επιδόσεις και τα καλύτερα αποτελέσματα έρχονται μόνο μέσω της υιοθέτησης

μιας ηθικής συμπεριφοράς. Η πεποίθηση αυτή κληροδοτήθηκε, στους μελλοντικούς επικεφαλείς της εταιρίας και αποτελεί τη βασικότερη ίσως επιδίωξη της εταιρίας σήμερα. Η υπευθυνότητα λοιπόν συνιστά την σημαντικότερη αξία για τη Siemens.

- Άριστη.

Η αριστεία περιγράφει τις υψηλές αποδόσεις της Siemens καθώς και τα εξαιρετικά αποτελέσματα που φέρουν οι επιχειρηματικές της δραστηριότητες. Πιστή στο όραμα και στις αξίες της θέτει φιλόδοξους στόχους επιστρατεύοντας κάθε δυνατότητα για να τους υλοποιήσει. Μέσα από μια συνεχή αναζήτηση της τέλειας ποιότητας των προϊόντων της προκειμένου να είναι σε θέσει να ικανοποιεί τους πελάτες της, καταλήγει σε εκπληκτικές λύσεις οι οποίες ξεπερνούν κάθε προσδοκία.

Η αξία της αριστείας τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές της λειτουργίες προκύπτει από τη προσπάθεια της για συνεχή βελτίωση. Η βελτίωση αυτή έρχεται μέσα από τις αλλαγές και την ανανέωση των πρακτικών της οι οποίες ακολουθούν πάντα το ρεύμα της εποχής. Η Siemens δε φοβάται τις αλλαγές, αντιθέτως τις επιζητεί προκειμένου να ανταποκρίνεται επάξια στις απαιτήσεις που προστάζουν οι νέες συνθήκες και που υπαγορεύουν οι διαφορετικές συγκυρίες. Για τη Siemens κάθε αλλαγή είναι μια καινούργια πρόκληση για βελτίωση. Αυτό τη καθιστά ικανή να αντιμετωπίζει και να επιβιώνει, χωρίς μεγάλες απώλειες, από εξαιρετικά δύσκολες για αυτή συγκυρίες, και αυτό επιβεβαιώνεται περίτρανα μέσα από τα 164 χρόνια ιστορίας της.

Η εν λόγω αξία επιπροσθέτως αναφέρεται στην ικανότητα της να αναζητά επιτυχώς νέες ευκαιρίες και επίσης στο να προσελκύει τα μεγαλύτερα ταλέντα στο χώρο της αγοράς παρέχοντας τους την απαραίτητη κατάρτιση, προκειμένου να οδηγήσουν σε υψηλές επιδόσεις την εταιρία. Η Siemens δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον άνθρωπο και επενδύει πολλά στο ανθρώπινο κεφάλαιο, όπως αποτυπώνεται έντονα και στο παρελθόν της. Αυτό τη διαφοροποιεί από εταιρίες οι οποίες εστιάζουν μόνο στα κέρδη και αδιαφορούν για τον άνθρωπο. Η μεγάλη επιτυχία της όλα αυτά τα χρόνια δικαιώνει αυτήν την επιλογή της. Το να επιλέγει όμως να επενδύει σε πραγματικά ταλέντα τα οποία οδηγούν την εταιρία πολύ ψηλά, είναι κάτι που της το επιτρέπει η πίστη στην αξία της αριστείας.

Η αριστεία έρχεται και συμπληρώνει αρμονικά την υπευθυνότητα ανοίγοντας το δρόμο για τη πραγματοποίηση του οράματος της Siemens.

- Καινοτόμος.

Οι καινοτομίες της Siemens περιγράφουν τη προσπάθεια της να αποκτήσει βιωσιμότητα τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον και αποτελούν αναμφίβολα τον ακρογωνιαίο λίθο της επιτυχίας της. Τόσο η στρατηγική της όσο και οι επενδύσεις της σε έρευνα και ανάπτυξη την έχουν οδηγήσει στο να κατέχει μια ισχυρή θέση τόσο στις καθιερωμένες όσο και στις αναδυόμενες τεχνολογίες. Στόχος της είναι πάντα η πρωτοτυπία και τον πετυχαίνει ,ξεκλειδώνοντας όλη τη δημιουργικότητα των εργαζομένων της για το νέο και το διαφορετικό, μέσα από την εκπαίδευση που τους παρέχει.

Η πρωτοτυπία, η ευρηματικότητα και η επινοητικότητα είναι τα κύρια συστατικά της παγκόσμιας επιτυχίας των καινοτομιών της Siemens, η οποία αποδεικνύεται μέσα από την επιτυχία των πελατών της. Το κλειδί για αυτή την επιτυχία είναι ότι η εταιρία δεν επαναπαύεται ποτέ άλλα πάντα αναζητά λύσεις για την εξυπηρέτηση των ανθρώπινων αναγκών.

Οι τρεις αυτές αξίες που 164 χρόνια πρεσβεύει η Siemens αποτελούν τα μέσα αλλά ταυτόχρονα και τις έμμεσες επιδιώξεις ενός προγράμματος συμμόρφωσης. Άρα η συμμόρφωση αποτελεί αδιαμφισβήτητα μέρος του DNA της Siemens.

6.3 Η σημασία της Συμμόρφωσης στις Κοινωνίες και στις Αγορές

"Our value responsible is based on integrity. Integrity requires taking responsibility and having the courage to make decisions following our inner compass."

-Peter Y. Solmssen, Member of Managing Board and General Counsel of Siemens AG.

Η εφαρμογή ενός προγράμματος συμμόρφωσης κρίνεται απαραίτητη τόσο για τις κοινωνίες όσο και για τις αγορές. Από τη πλευρά της κοινωνίας η διαφθορά εμποδίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη των εθνών.

Σύμφωνα με τη συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία υπογράφτηκε στις 13 Δεκεμβρίου το 2007 και τέθηκε σε ισχύ τη 1η Δεκεμβρίου του 2009 , κύριο μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η βιώσιμη ανάπτυξη. Το άρθρο 3, παράγραφος 3 της Συνθήκης αναφέρει τα εξής : « Η ένωση θα εγκαθιδρύσει μια εσωτερική αγορά. Η λειτουργία της οποίας θα πρέπει να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης στη βάση μιας ισορροπημένης οικονομικής ανάπτυξης και σταθερότητας των τιμών, σε μια υψηλά ανταγωνιστική οικονομία της αγοράς, στοχεύοντας στη πλήρη απασχόληση και κοινωνική πρόοδο αλλά και σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος.»[114]

Η έννοια της βιώσιμης, διατηρήσιμης ή της αειφόρου ανάπτυξης αναφέρεται στην ανάπτυξη εκείνη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες της τρέχουσας γενεάς, αλλά θα εξυπηρετεί και τις ανάγκες των επερχόμενων γενεών, στηριζόμενη στην ορθολογική χρήση και στη διασφάλιση της παραγωγικότητας των φυσικών των πόρων, η οποία θα επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση τους από τις μελλοντικές γενεές. [115] Ουσιαστικά η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αναφέρεται σε εκείνη την ορθολογική κατανομή των πόρων αλλά και στην ισορροπημένη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον η οποία οδηγεί σε οικονομική ανάπτυξη και ευημερία τη τρέχουσα γενεά χωρίς να περιορίζει την ευημερία των επερχόμενων γενεών.

Φυσικά θα πρέπει να αποφεύγεται η ταύτιση αλλά και η σύγχυση μεταξύ της έννοιας της οικονομικής μεγέθυνσης, της οικονομικής ανάπτυξης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο όρος οικονομική μεγέθυνση αναφέρεται στο ρυθμό αύξησης του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), είτε του συνολικού είτε του κατακεφαλήν. Η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται στην αύξηση του συνολικού ΑΕΠ αλλά επιπροσθέτως και σε όλες εκείνες τις σημαντικές μεταβολές στη δομή της οικονομίας

[114] European Union, Consolidated treaties chapter of fundamental rights, Luxembourg : Publications Office of the European Union, Printed in Belgium, March 2010, (Σελ. 17)
[115] Ιωάννης Σ. Βαβούρας, Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης, Μέρος Ά, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999, (Σελ. 31)

που συνοδεύουν αυτή την αύξηση. Τέτοιες μεταβολές είναι οι αλλαγές στο θεσμικό και τεχνολογικό πλαίσιο.[116]

Άρα λοιπόν η οικονομική μεγέθυνση φαίνεται να αποτελεί αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη της οικονομικής ανάπτυξης. Ενώ η βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στην ανάγκη της οικονομικής ανάπτυξης για τη τρέχουσα γενεά η οποία δε θα επιβάλει περιορισμούς στη δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξης των επερχόμενων γενεών.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης επαναφέρει στο προσκήνιο μια σημαντική αξία των αρχαίων πολιτισμών, το σεβασμό προς το περιβάλλον , μια αξία που είχε μείνει στο σκοτάδι για αρκετά χρόνια στις σύγχρονες κοινωνίες και που η οικονομική πολιτική αγνοούσε για πολλά χρόνια. Η έννοια αυτή εγκαινίασε μια νέα εποχή και άνοιξε το δρόμο για τις λεγόμενες «πράσινες» οικονομίες, με πολλές επενδύσεις να στρέφονται προς τα εκεί.

Ωστόσο ήδη από τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα που υπογράφτηκε στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951, στο άρθρο 2, γίνεται λόγος για «… την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας…».[117] Ενώ η Συνθήκη του Άμστερνταμ η οποία έλαβε χώρα τη 1η Μαΐου 1999, φαίνεται με το άρθρο 2 να γίνεται περισσότερο σαφής αναφέροντας «… και να επιτύχει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη…».[118]

Υπάρχουν διάφοροι οικονομικοί, κοινωνικοί , περιβαλλοντικοί αλλά και θεσμικοί δείκτες για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ανάμεσα τους είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, η συμμετοχή των επενδύσεων στο ΑΕΠ, το άθροισμα των εισαγωγών και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, το ποσοστό ανεργίας, οι δαπάνες για το περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ο βαθμός επικύρωσης και εφαρμογής των ευρωπαϊκών συνθηκών, κ.α.

Η εφαρμογή ενός προγράμματος συμμόρφωσης είναι απαραίτητο για τρεις κυρίως λόγους:

- Η διαφθορά οδηγεί σε λανθασμένες αποφάσεις και τελικά σε άνιση και μη ορθολογική κατανομή των πόρων, η οποία είναι αντίθετη με τη βιώσιμη ανάπτυξη.

- Η διαφθορά στρεβλώνει και παραλύει τις εθνικές οικονομίες και ιδιαίτερα εκείνες των αναπτυσσόμενων χωρών. Οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες και ο αντίκτυπος της δυσμενούς επίδρασης της διαφθοράς στην οικονομία τους είναι πολλαπλασιαστικότερος, σε σχέση με τις οικονομίες των αναπτυγμένων χωρών. Η αδυναμία των αναπτυσσόμενων χωρών έγκειται στο γεγονός, ότι ήδη αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα όπως είναι η διόγκωση του εξωτερικού τους χρέους, τα μόνιμα ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών, η τεχνολογική εξάρτηση από τις αναπτυγμένες

[116] Ιωάννης Σ. Βαβούρας, Οικονομική Πολιτική Θεωρητική Εισαγωγή, Μέρος Ά, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 19991, (Σελ. 397)
[117] Ευρωπαϊκή Ένωση, Συλλογή Συνθηκών, Τόμος Ι, Μέρος ΙΙ, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 1995, (Σελ. 21).
[118] Ευρωπαϊκή Ένωση, Συλλογή Συνθηκών, Τόμος Ι, Μέρος Ι, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 2000, (Σελ. 21).

χώρες και όλα αυτά καθιστούν την οικονομία τους ακόμα πιο αδύναμη απέναντι στη διαφθορά η οποία εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη.

- Η διαφθορά νοθεύει τον ανταγωνισμό και επιβραδύνει την οικονομική ανάπτυξη. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες ανάσχεσης της οικονομικής ανάπτυξης, εγχώριοι οικονομικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί και εξωτερικοί. Ανάμεσα στους εγχώριους οικονομικούς παράγοντες βρίσκεται και αυτός των ατελειών της αγοράς. Ο οποίος κατά ένα σημαντικό ποσοστό αποδίδεται στην ύπαρξη μονοπωλιακών καταστάσεων. Οι ατέλειες της αγοράς εμποδίζουν την επίτευξη της άριστης κατανομής των πόρων και κατά συνέπεια της οικονομικής μεγέθυνσης, με αποτέλεσμα τα άτομα να απολαμβάνουν χαμηλότερα επίπεδα ευημερίας. Η εξουδετέρωση της διαφθοράς επομένως και η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να καταστεί δυνατή η οικονομική ανάπτυξη.

Παραπάνω αναλύθηκαν ενδελεχώς οι λόγοι εκείνοι για τους οποίους η συμμόρφωση είναι απαραίτητη για τις κοινωνίες. Ωστόσο η αναγκαιότητα της εφαρμογής ενός προγράμματος συμμόρφωσης αφορά και τις αγορές.

Η διαφθορά σκοτώνει τις αγορές οπότε η συμμόρφωση είναι απαραίτητη για τρεις κυρίως λόγους:

- Μια εταιρία η οποία υιοθετεί μια διεφθαρμένη συμπεριφορά, περιορίζει τη διαφάνεια και την αξιοπιστία. Αυτό μακροπρόθεσμα θα την οδηγήσει σε πιθανή αμφισβήτηση από μελλοντικούς επενδυτές, πελάτες και προμηθευτές με τις επακόλουθες συνέπειες τόσο στη λειτουργία της ίδιας της επιχείρησης ως μονάδας όσο και ολόκληρης της αγοράς ως σύνολο, στην οποία υπάγεται η συγκεκριμένη επιχείρηση.

- Με ασθενή κίνητρα για τις επιχειρήσεις να ανταγωνίζονται μεταξύ τους στη βάση της ποιότητας και των τιμών, η ποιότητα τελικά των προϊόντων που παράγονται είναι πολύ χαμηλή ή οι τιμές είναι πολύ υψηλές. Αυτό έχει άμεση συνέπεια στους καταναλωτές περιορίζοντας την ευημερία τους. Η πολιτική του ανταγωνισμού πρέπει να παρεμβαίνει προκειμένου να διαφυλάσσει και να προάγει τον ελεύθερο ανταγωνισμό.

- Οι ανακρίβειες στους υπολογισμούς των λογιστικών βιβλίων και τα «μαγειρέματα» στα νούμερα, οδηγούν στο να χαθεί εντελώς ο έλεγχος μέσα στην αγορά. Η εφαρμογή ενός προγράμματος συμμόρφωσης αποτρέπει αποτελεσματικά τέτοιου είδους ενέργειες.

Άρα λοιπόν η εφαρμογή του προγράμματος συμμόρφωσης και ηθικής της Siemens έχει θετικές επιδράσεις όχι μόνο στην ίδια την εταιρία αλλά σωρευτικά οι επιδράσεις αυτές επεκτείνονται και αντανακλώνται στις κοινωνίες και στις αγορές μέσα στις οποίες αυτή δραστηριοποιείται. Επομένως η υιοθέτηση μιας κουλτούρας συμμόρφωσης από τη Siemens ωφελεί άμεσα τις κοινωνίες και τις αγορές της , ενισχύοντας και στοχεύοντας στην ευημερία αυτών.

6.4 Η ανάγκη της ορθής εφαρμογής της Συμμόρφωσης στις Αναδυόμενες Οικονομίες

Σύμφωνα με την ιδεολογία της Siemens η ανάγκη για προστασία από τον κίνδυνο της διαφθοράς είναι εξίσου σημαντική με την επέκταση του μεριδίου της αγοράς της. Η προσπάθεια επέκτασης της εταιρίας σε νέες ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές απαιτεί μια ορθολογική εφαρμογή του προγράμματος συμμόρφωσης προκειμένου να αποφευχθούν όλοι εκείνοι οι κίνδυνοι της διαφθοράς οι οποίοι αναλυθήκαν στη προηγούμενη ενότητα. Ωστόσο η εφαρμογή της συμμόρφωσης εξαρτάται από το βαθμό κινδύνου της διαφθοράς στις αγορές αυτές.

Ο οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας (Transparency International) έχει αναπτύξει έναν δείκτη μέτρησης της διαφθοράς ο οποίος ονομάζεται Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (Corruption Perception Index-CPI), ο οποίος ουσιαστικά ορίζει τη διαφθορά ως τη κατάχρηση μιας ανατιθέμενης εξουσίας προς εξυπηρέτηση ιδιωτικού συμφέροντος. Ο δείκτης αυτός που δημιουργήθηκε για πρώτη φορά το 1995 αποτελεί το πιο αναγνωρισμένο εργαλείο στον αγώνα κατά της διαφθοράς. Ο CPI κατατάσσει τις χώρες ανάλογα με την αντίληψη του δημόσιου τομέα για τη διαφθορά. Πρόκειται για ένα συγκεντρωτικό δείκτη ο οποίος συνδυάζει διαφορετικές πηγές πληροφοριών για τη διαφθορά καθιστώντας δυνατή τη σύγκριση των χωρών. Ο δείκτης αυτός βασίζεται σε διαφορετικές εκτιμήσεις και δημοσκοπήσεις οι οποίες ασκούνται από ανεξάρτητους και αξιόπιστους θεσμούς.

Σε γενικές γραμμές οι έρευνες που χρησιμοποιούνται για τη κατάρτιση του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς περιλαμβάνουν ερωτήσεις που αφορούν τη δωροδοκία των δημοσίων υπαλλήλων , τις μίζες στις δημόσιες συμβάσεις, τη κατάχρηση του δημόσιου χρήματος και την αποτελεσματικότητα των ενεργειών του δημόσιου τομέα για τη καταπολέμηση της διαφθοράς. Φυσικά η κατάρτιση του CPA εξαρτάται αποκλειστικά από τη διαθεσιμότητα των πληροφοριών αυτών, η οποία επηρεάζεται από την ελευθερία του Τύπου και από την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος. Ουσιαστικά ο δείκτης αυτός βασίζεται σε σειρά από έγκυρες και διεθνώς αναγνωρισμένες έρευνες γνώμης στις οποίες μετέχουν εμπειρογνώμονες, επιχειρηματίες, ακαδημαϊκοί, οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι και γενικότερα άτομα που διαμορφώνουν τη κοινή γνώμη.

Η Ελλάδα για το έτος 2010 με σκορ 3.5 βρίσκεται στην 78^{η} θέση των 178 χωρών της κατάταξης που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο διαφθοράς παγκοσμίως. Ωστόσο η χώρα που αντιμετωπίζει τον μικρότερο κίνδυνο διαφθοράς σύμφωνα με τον CPI είναι η Δανία, η οποία έχει καταλάβει τη πρώτη θέση. Ενώ η Σομαλία βρίσκεται στη τελευταία θέση και φαίνεται να αποτελεί τη πιο διεφθαρμένη χώρα παγκοσμίως.[119]

Η Siemens αντλώντας πληροφορίες από το Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς διαμορφώνει ανάλογα το πρόγραμμα συμμόρφωσης στις αγορές όπου δραστηριοποιείται. [120] Η διαμόρφωση λοιπόν του προγράμματος συμμόρφωσης από

[119] Βλέπε Πίνακα 2, Πίνακα 3, Πίνακα 4.
[120] Βλέπε Πίνακα 6.

την εταιρία χρήζει ιδιαίτερης προσοχής ανάλογα με τα αποτελέσματα του CPI για τον υψηλό κίνδυνο της διαφθοράς μέσα σε μια αγορά.
Επιπλέον ο οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας έχει αναπτύξει έναν επιπλέον δείκτη ο οποίος ονομάζεται Δείκτης Δωροδοκίας (Bribe Payers Index) και αποτιμά τη τάση αλλά και τη προδιάθεση των επιχειρήσεων να δωροδοκούν εταιρίες ή κρατικούς αξιωματούχους άλλων χωρών, σε ετήσια βάση. Ο δείκτης περιλαμβάνει περίπου 30 προηγμένες οικονομικά χώρες με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Μέχρι σήμερα η Ελλάδα δε περιλαμβάνεται στις υπό έρευνες χώρες.

Σύμφωνα με τις μετρήσεις για το 2008 στη τελευταία θέση της κατάταξης βρίσκεται η Ρωσία και ακολουθούν η Κίνα και το Μεξικό, ενώ το Βέλγιο έχει καταλάβει τη πρώτη θέση και είναι η χώρα με τη μικρότερη τάση των επιχειρήσεων να δωροδοκούν.[121]

Επίσης κάθε δύο χρόνια πραγματοποιείτε σε διαφορετικές χώρες το Διεθνές Συνέδριο Κατά της Διαφθοράς (International Anti- Corruption Conference- IACC) το οποίο προσελκύει μέχρι και 1500 συμμετέχοντες από περισσότερες από 153 χώρες. Η τελευταία συνδιάσκεψη πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα το Νοέμβριο του 2008. Κεντρικό θέμα του συνέδριου αποτέλεσαν η παγκόσμια διαφάνεια και η καταπολέμηση της διαφθοράς για ένα βιώσιμο μέλλον. Η έμφαση δόθηκε σε κρίσιμα ζητήματα βιωσιμότητας τα οποία θα καθορίσουν το κοινό μας μέλλον. Τέτοια ζητήματα συνιστούν η κλιματική αλλαγή, η ενεργειακή ασφάλεια και το πρόβλημα της επιβίωσης. Ουσιαστικά κεντρικός άξονας των συζητήσεων ήταν η βιωσιμότητα. Το επόμενο συνέδριο αναμένεται να πραγματοποιηθεί το Νοέμβριο του 2010 στη Ταϊλάνδη με κεντρικό θέμα την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και τη παγκόσμια δράση για διαφάνεια.

Όλα αυτά τα στοιχεία που παρέχουν τέτοιου είδους δείκτες ή συνέδρια σχετικά με τη διαφθορά είναι ιδιαιτέρως σημαντικά για αξιολόγηση και επεξεργασία, κατά τη διαμόρφωση ενός επιτυχημένου προγράμματος συμμόρφωσης. Η Siemens παρακολουθώντας τα διεθνή τεκταινόμενα είναι σε θέση να διαμορφώσει ένα αποτελεσματικό σύστημα συμμόρφωσης που να ανταποκρίνεται στις γενικές παγκόσμιες επιδιώξεις για τη καταπολέμηση της διαφθοράς.

Παρακολουθώντας τη μελλοντική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών είναι εμφανές ότι αγορές με υψηλούς μελλοντικούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ είναι αγορές που σήμερα αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο διαφθοράς. Αυτό δηλώνει ότι η επέκταση του μεριδίου της Siemens σήμερα στις αγορές αυτές προκειμένου να επωφεληθεί μελλοντικά από τη μεγάλη αύξηση που θα παρουσιάσει το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν τους, θα πρέπει να συνοδεύεται απαραίτητα από την εφαρμογή ενός πολύ αποτελεσματικού προγράμματος συμμόρφωσης, προκειμένου να μετριαστούν οι αρνητικές συνέπειες του υψηλού κινδύνου διαφθοράς που εμφανίζουν οι αγορές αυτές.[122] Βαθιά πίστη της εταιρίας αποτελεί η ισοδυναμία της ανάγκης για επέκταση του μεριδίου της στις αγορές των ταχέως αναπτυσσόμενων χωρών με την ανάγκη κατάρτισης ενός αξιόλογου προγράμματος συμμόρφωσης με το οποίο θα προάγει την ευημερία τόσο στις κοινωνίες όσο και στις αγορές εκείνες στις οποίες ασκεί τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες.

[121] Βλέπε Πίνακα 5.
[122] Βλέπε Πίνακα 6.

6.5 Η Συλλογική Δράση

Η Siemens έχει καθιερώσει τη «Συλλογική Δράση» (Collective Action), μέσω της οποίας επιτυγχάνει τη προαγωγή υψηλών κριτηρίων των προτύπων συμμόρφωσης για όλους τους συμμετέχοντες σε μια αγορά. Το πρόβλημα της διαφθοράς, με το οποίο η εταιρία έρχεται απευθείας αντιμέτωπη μέσα από την εφαρμογή του προγράμματος συμμόρφωσης και το οποίο επηρεάζει άμεσα τη κοινωνία, τις κυβερνήσεις και τον ιδιωτικό τομέα, μοιάζει γιγαντιαίο και είναι δισεπίλυτο. Επομένως οι μη συντονισμένες και ξεχωριστές ενέργειες επίλυσης του από ανεξάρτητους φορείς δε θα φέρουν αποτελέσματα, καθώς είναι σχεδόν απίθανο να οδηγήσουν σε σημαντικές ηθικές αλλαγές και να ενισχύσουν τη διαφάνεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Αυτό που πραγματικά χρειάζεται είναι η από κοινού συνεννόηση όλων των συντελεστών της αγοράς και ο καθορισμός συντονισμένων ενεργειών δράσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διαφθοράς.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τη συλλογική δράση είναι ιδιαιτέρως κρίσιμες, καθώς παρέχεται η δυνατότητα της συλλογικής καταπολέμησης της διαφθοράς από πολλές και διαφορετικές ομάδες συμφερόντων. Αυτή η συμμαχία κατά της διαφθοράς δημιουργεί τις γόνιμες προϋποθέσεις επίλυσης του προβλήματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες και συμβάλλει στην ουσιαστική εξουδετέρωση του.

Μέσω της συλλογικής δράσης έρχονται σε συνεννόηση οι ανταγωνιστές, οι προμηθευτές και οι πελάτες της Siemens καθώς επίσης και άλλοι συντελεστές τις αγοράς από το χώρο της πολιτικής, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας γενικότερα. Η εταιρία φροντίζει να ενισχύει συχνά τη πρόληψη κατά της διαφθοράς και αυτό οδηγεί στην αναβάθμιση των προτύπων συμμόρφωσης η οποία διά μέσου της συλλογικής δράσεως αφορά όλους τους συντελεστές της αγοράς. Η ενίσχυση της πρόληψης προέρχεται είτε από την ένταξη ενός ανεξάρτητου φορέα προκειμένου να αναλάβει τον έλεγχο και τη παρακολούθηση της προόδου της συμμόρφωσης, είτε από το καθορισμό κυρώσεων σε περιπτώσεις παράβασης των κανόνων της συμμόρφωσης.

1) NGO: Non-governmental organizations such as Transparency International.

Πηγή: Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office

Η βαθύτερη επιδίωξη της Siemens μέσω της συλλογικής δράσης είναι η δημιουργία δίκαιων συνθηκών αγοράς και η εξάλειψη κάθε ίχνους πειρασμού της διαφθοράς για όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη. Μέσα σε ένα περιβάλλον όπου κυριαρχεί η διαφθορά, η συλλογική δράση είναι το πιο κατάλληλο μέσο για τη καλλιέργεια των προϋποθέσεων του θεμιτού ανταγωνισμού αλλά και για τη προώθηση της καινοτομίας εφόσον υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να ανταγωνίζονται η μία την άλλη στη βάση των τιμών και της ποιότητας. Αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι η συλλογική δράση βοηθάει στη τήρηση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας αλλά επιπροσθέτως συχνά καλύπτει τα κενά σε ισχύοντες νόμους ή αντικαθιστά ορισμένες τυχόν νομικές ανεπάρκειες. Η δημιουργία δίκαιων συνθηκών αγοράς από τη Siemens μέσω της συλλογικής δράσης επιτυγχάνεται με τρεις κυρίως τρόπους:

- Από το 2008 με τη συνεχή επικοινωνία και τον διάλογο με αρμόδιους οργανισμούς οι οποίοι είναι οι εξής: Ο οργανισμός της "Διεθνούς Διαφάνειας" (Transparency International) έργο του οποίου είναι η καταπολέμησης της διαφθοράς και η προώθηση της διαφάνειας. Το "Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ" (World Economic Forum) το οποίο αποτελεί μια παγκόσμια κοινότητα πολιτικών, πνευματικών και επιχειρηματικών ηγετών με σκοπό τη βελτίωση του κόσμου και διαφέρει από παρόμοιες οργανώσεις όπως είναι η Παγκόσμια Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στο γεγονός του ότι δε παρέχει κεφάλαια στα έθνη που τα έχουν ανάγκη.

  Το "Διεθνές Επιχειρηματικό Φόρουμ Ηγετών" (International Business Leaders Forum- IBLF), πρόκειται για έναν ανεξάρτητο οργανισμό ο οποίος συνεργάζεται με τις εταιρίες με στόχο την υπεύθυνη επιχειρηματική δράση και τη βιωσιμότητα. Το Παγκόσμιο "Οικονομικό Επιμελητήριο" (International Chamber of Commerce- ICC), σκοπός του οποίου είναι η οικονομική ανάπτυξη , η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και η ευημερία.

Το "Διεθνές Κέντρο των Ιδιωτικών Επιχειρήσεων" (Center for International Private Enterprise- CIPE), αποστολή του οποίου είναι η παγκόσμια ενίσχυση της δημοκρατίας στις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το "Οικουμενικό Σύμφωνο" (UN International Compact), στο οποίο οι 8.800 περίπου εταιρίες που συμμετέχουν δεσμεύονται να ακολουθούν στρατηγικές οι οποίες δεν παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν είναι αντίθετες στη προστασία του περιβάλλοντος και συνάδουν με τα πρότυπα των δίκαιων εργασιακών συνθηκών και τις προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς. Μέσω αυτού του παγκόσμιου συμφώνου η παγκοσμιοποίηση θα δημιουργήσει δίκαιες συνθήκες αγοράς για όλες τις επιχειρήσεις. Το "Ινστιτούτο της Παγκόσμιας Τράπεζας" (World Bank Institute- WBI), το οποίο υπάγεται στη Παγκόσμια Τράπεζα και παρέχει εκπαιδευτικά σεμινάρια σε κυβερνήσεις και επιχειρήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών κυρίως σχετικά με τη καταπολέμηση της διαφθοράς και της φτώχειας.

- Από το 2009 με τη κατάρτιση ενός συλλογικού σχεδίου δράσης το οποίο περιλαμβάνει τα εξής: Καταπολέμηση της διαφθοράς με κοινή συμφωνία της κυβέρνησης, των ανταγωνιστών, των πελατών και των προμηθευτών. Προώθηση του Συμφώνου Ακεραιότητας και Συμμόρφωσης καθώς και των μακροχρόνιων πρωτοβουλιών για τη προαγωγή του θεμιτού ανταγωνισμού και στο δημόσιο τομέα.

- Από το 2010 με την εφαρμογή του προγράμματος Σχεδίου Συμμόρφωσης και Μάθησης της Πρωτοβουλίας. Το πρόγραμμα αυτό αποσκοπεί βαθμιαία στην καλλιέργεια της συνείδησης αλλά και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για συμμόρφωση των σημερινών καθώς και των επερχόμενων επιχειρηματικών ηγετών. Επίσης παρέχει τη δυνατότητα στον οποιοδήποτε να μοιράζεται τις απόψεις του και τις ιδέες του για καλύτερες ενδεχομένως πρακτικές συμμόρφωσης με την ίδια την εταιρία μέσω της ιστοσελίδας της στο διαδίκτυο.

Πηγή : Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office

Η Siemens μπορεί να οδηγήσει στη συλλογική δράση μέσω εντελώς διαφορετικών διαύλων :

- Ο πρώτος δίαυλος για να επιτύχει τη συλλογική δράση είναι το Σύμφωνο Ακεραιότητας "Integrity Pact". Με αυτόν το τον τρόπο προσεγγίζει τους πελάτες της στο δημόσιο τομέα, μέσω των αρμόδιων ανεξάρτητων μη κερδοσκοπικών οργανισμών με τους οποίους βρίσκεται σε διαρκή επαφή, και τους προτείνει ένα συγκεκριμένο Σύμφωνο Ακεραιότητας. Στις περιπτώσεις των δημοσίων συμβάσεων το Σύμφωνο Ακεραιότητας εξασφαλίζει ότι η ανάθεση και η υλοποίηση μιας παραγγελίας είναι απαλλαγμένη από τη διαφθορά.

  Το σύμφωνο αυτό είχε αρχικά δημιουργηθεί από τη μη κυβερνητική οργάνωση «Transparency International» και έχει ως στόχο του να εξασφαλίζει τη διαφάνεια κατά τη διαδικασία μιας παραγγελίας από το δημόσιο τομέα προς τη Siemens και να αποκλείει το ενδεχόμενο της δωροδοκίας στη περίπτωση της ανάθεσης των δημόσιων συμβάσεων. Ουσιαστικά με το Σύμφωνο Ακεραιότητας η εταιρία υπογράφει δεσμευτικές συμβάσεις οι οποίες την υποχρεώνουν να λειτουργεί με ακεραιότητα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας από την έναρξη δηλαδή του διαγωνισμού για την ανάθεση του έργου μέχρι και την οριστική πραγματοποίηση του. Στις περιπτώσεις παράβασης αυτών των συμβάσεων έχει προβλεφθεί η επιβολή κυρώσεων μεταξύ των οποίων και ο αποκλεισμός της εταιρίας από μελλοντικές

προσκλήσεις δημόσιων διαγωνισμών. Η εποπτεία της τήρησης του Συμφώνου Ακεραιότητας έχει ανατεθεί σε έναν ανεξάρτητο ελεγκτή.

- Ωστόσο υπάρχει και ένας δεύτερος τρόπος προσέγγισης της Siemens μέσω του Συμφώνου Ακεραιότητας και αυτός είναι η απευθείας προσέγγιση των πελατών της στο δημόσιο τομέα χωρίς καμία μεσολάβηση από κάποιον οργανισμό. Μέσω αυτής της απευθείας προσέγγισης η εταιρία δεσμεύεται από μόνη της να υπογράψει νομικές συμβάσεις τήρησης αλλά και προώθησης της ακεραιότητας, ενώ κατά τη διαδικασία αυτή συμμετέχουν νομικοί σύμβουλοι για τα θέματα της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.

- Επιπλέον η Siemens μπορεί να επιλέξει έναν διαφορετικό δρόμο ο οποίος θα την οδηγήσει στη συλλογική δράση και αυτός δεν είναι άλλος από το Σύμφωνο Συμμόρφωσης "Compliance Pact". Με αυτόν το τρόπο η εταιρία προσεγγίζει τους ανταγωνιστές της προκειμένου να καταρτίσουν μαζί ένα Σύμφωνο Συμμόρφωσης το οποίο θα αποτελεί μια μακροχρόνια πρωτοβουλία του κλάδου τους για τη καταπολέμηση της διαφθοράς.

  Οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο μπορούν να δημιουργήσουν ένα κοινό κώδικα δεοντολογίας. Ο κώδικας αυτός αφορά αποκλειστικά νομικές δεσμευτικές συμφωνίες οι οποίες βασίζονται στις διατάξεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και σκοπός τους είναι η πάταξη της διαφθοράς. Για εκείνες τις επιχειρήσεις οι οποίες θα παραβιάσουν το σύμφωνο προβλέπονται αυστηρές κυρώσεις. Το Σύμφωνο Συμμόρφωσης αποτελεί ένα είδος συλλογικής δράσης ιδιαίτερα κατάλληλο στις ολιγοπωλιακές αγορές. Προς αποφυγήν της παράβασης της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας είναι απαραίτητος ένας ανεξάρτητος ελεγκτής ο οποίος θα εποπτεύει τη τήρηση του Συμφώνου Ακεραιότητας.

Όλα αυτά τα είδη της συλλογικής δράσης στηρίζονται στη Μακροχρόνια Πρωτοβουλία "Long-Term Initiative". Οι μακροχρόνιες πρωτοβουλίες βοηθούν στη προώθηση μιας κουλτούρας διαφάνειας και επομένως είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές σε κράτη τα οποία έχουν αξιολογηθεί ως επιρρεπή στη διαφθορά . Η συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας συμβάλλει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης κατά της διαφθοράς. Ουσιαστικά οι μακροχρόνιες πρωτοβουλίες αποτελούν τη βασική προϋπόθεση ώστε τα Σύμφωνα Ακεραιότητας και Συμμόρφωσης να επιτύχουν τους στόχους τους αλλά και ν' αποκτήσουν ευρύτερη αποδοχή , για τη δημιουργία ενός κόσμου απαλλαγμένου από τη διαφθορά.

Η βασική παράμετρος στη πρωτοβουλία της Siemens για τη δημιουργία και τη προώθηση μια κουλτούρας η οποία θα βασίζεται στην ακεραιότητα, είναι η ορθή οικονομική διαχείριση. Στόχος της εταιρίας είναι η καταπολέμηση της διαφθοράς μέσω της συλλογικής δράσης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Οι οικονομικοί πόροι που έχουν προγραμματιστεί και παραχωρηθεί από την εταιρία για την υλοποίηση του στόχου αυτού είναι 100 εκατομμύρια δολάρια για πάνω από 15 χρόνια.

Είναι υποχρέωση της εταιρίας να διαχειριστεί αποτελεσματικά αυτό το ποσό αποφεύγοντας τυχόν κατασπατάληση του εφόσον πρόκειται για χρήματα της ίδιας

της Siemens. Οι ενέργειες στις οποίες θα προβεί θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές προκειμένου να διαμορφωθούν δίκαιες συνθήκες αγοράς, να αυξηθούν τα κριτήρια των προτύπων ακεραιότητας και συμμόρφωσης ,να τεθεί μια κοινή βάση διαλόγου μεταξύ του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα και να ενισχυθεί το κράτος δικαίου.

Για τους λόγους αυτούς η Siemens καταφεύγει σε δημόσιες προσκλήσεις για την υποβολή προτάσεων επιτρέποντας και αφήνοντας ανοιχτή την ανταγωνιστική επιλογή και στις δυο φάσεις της πρόσκλησης, δηλαδή και στην εκδήλωση του ενδιαφέροντος όσο και στη κατάθεση της τελικής πρότασης.

Επιπλέον η εταιρία συνάπτει συμφωνίες χρηματοδότησης προκειμένου η αποπληρωμή του κεφαλαίου να είναι εντός των προθεσμιών και επίσης επιλέγει να συνεργάζεται με οργανισμούς οι οποίοι δεν αποσκοπούν στο κέρδος. Ωστόσο ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος της Παγκόσμιας Τράπεζας καθώς της έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα υποβολής βέτου κατ' επιλογή σε οργανώσεις, ενώ ελέγχει παράλληλα τη χρήση των κονδυλίων και επιπροσθέτως έχει την υποχρέωση υποβολής ετήσιας έκθεσης για τη Siemens σε ότι αφορά τη πρόοδο της, τις οικονομικές εκθέσεις και προβλέψεις.

Ωστόσο μέσω της συλλογικής δράσης η Siemens εστιάζει ιδιαίτερα στους προμηθευτές της. Η εταιρία έχει εδραιώσει έναν κώδικα δεοντολογίας που αφορά αυστηρά μόνο τους προμηθευτές της, ο οποίος περιλαμβάνει τα εξής: Συμμόρφωση βασιζόμενη σε νόμους και κανονισμούς. Απαγόρευση της διαφθοράς και της δωροδοκίας. Σεβασμός στα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων. Απαγόρευση της παιδικής εργασίας. Ενίσχυση της ασφάλειας και της προστασίας της υγείας των εργαζομένων. Σεβασμός στη προστασία του περιβάλλοντος. Εφαρμογή της απαίτησης προς τους προμηθευτές της να τηρούν αυστηρά όλα τα παραπάνω αλλά και να επιλέγουν οι ίδιοι τους δικούς τους προμηθευτές σύμφωνα με τις παραπάνω αξιώσεις και κριτήρια.

Μια βαθιά ριζωμένη πεποίθηση της Siemens η οποία βρίσκει εφαρμογή στη συλλογική δράση είναι ότι εάν όλοι ενώσουν τις δυνάμεις τους μπορούν να βοηθήσουν τις αγορές να ευημερούν και να προλαμβάνουν τη διαφθορά η οποία κρατά τις φτωχότερες χώρες του κόσμου μακριά από τη δίκαιη ευκαιρία για ανάπτυξη. Μέσω της καταπολέμησης της διαφθοράς καταπολεμάται και η φτώχεια η οποία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα της ανάπτυξης, της βιωσιμότητας και της ευημερίας.

Υπάρχουν διάφοροι δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης για τη μέτρηση της φτώχειας: Ο δείκτης χάσματος φτώχειας, ο δείκτης σχετικής φτώχειας και ο δείκτης απόλυτης φτώχειας.[123] Οι δείκτες αυτοί αντικατοπτρίζουν τη κοινωνική συνοχή μιας χώρας αλλά υπό οικονομικούς όρους δίδουν μια σαφή εικόνα για το κατά πόσο μια οικονομία είναι βιώσιμη. Ωστόσο αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι δεν έχει προβλεφθεί ακόμα η κατάρτιση ενός ξεχωριστού δείκτη μέτρησης της παιδικής φτώχειας, παρόλο που στη χώρα μας η παιδική φτώχεια φαίνεται να λαμβάνει τεράστιες διαστάσεις ιδιαίτερα κατά το 2010 και το 2011.

[123] Παναγιώτης Α. Ρέππας, Οικονομική Ανάπτυξη-Θεωρίες και Στρατηγικές, Τόμος Α', Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002 (Σελ 111-122).

Με την εφαρμογή της συλλογικής δράσης η Siemens καταφέρνει να συντονίσει όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά προκειμένου να δημιουργηθεί μια συμμαχία κατά της διαφθοράς και να επιλυθεί το πρόβλημα σφαιρικά. Η συλλογική δράση αποτελεί μια βασική συνιστώσα του προγράμματος συμμόρφωσης της εταιρίας.

6.6 Το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης της Siemens

Για τη Siemens η συμμόρφωση δεν είναι απλώς ένα πρόγραμμα το οποίο πρέπει να εφαρμοστεί αλλά είναι ένα είδος κι ένας τρόπος άσκησης των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων. Η εταιρία αναλαμβάνει την ευθύνη να συμμορφωθεί σύμφωνα με τους κανόνες και τα νομικά πρότυπα τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές της δραστηριότητες.

Η συμμόρφωση αφορά στο να ενεργούν όλοι στη Siemens σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται μεταξύ τους οι εργαζόμενοι και τα στελέχη αλλά και με τους πελάτες και τους συνεργάτες της εταιρίας. Οι κανόνες αυτοί μπορούν να επιβάλλονται εξωεπιχειρησιακά μέσω νόμων ή κανονισμών ή να ορίζονται ενδοεπιχειρησιακά μέσω πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων.

Οι εσωτερικοί κανόνες διέπονται από τη νομοθεσία αλλά λαμβάνουν επίσης υπόψη τις αξίες της Siemens, όπως: Υπευθυνότητα, Αριστεία, Καινοτομία. Η εφαρμογή της δεοντολογικής συμπεριφοράς που προάγουν οι αξίες αυτές οδηγεί επίσης στη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, του ότι υπάρχει δηλαδή μηδενική ανοχή σε συμπεριφορές μη συμμόρφωσης.

Η Siemens διεξάγει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες υπεύθυνα και σε συμμόρφωση με τους νόμους και κανονισμούς που ισχύουν σε όλες τις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται. Η εταιρία δεν ανέχεται καμία παράνομη και μη δεοντολογική συμπεριφορά. Έχουν θεσπιστεί δεσμευτικές εταιρικές κατευθυντήριες οδηγίες οι οποίες απαιτούν από όλους τους διευθυντές και τους εργαζόμενους ανά την υφήλιο να συμπεριφέρονται δεοντολογικά και σύμφωνα με το νόμο. Οι εν λόγω κατευθυντήριες οδηγίες συνιστούν τη βάση της εργασίας και των σχέσεων μεταξύ των εργαζόμενων της εταιρίας και των σχέσεων με τους πελάτες και τους συνεργάτες της Siemens.

Το σύστημα συμμόρφωσης της Siemens είναι οργανωμένο σε τρία επίπεδα δράσης : τη πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση. Κάθε επίπεδο περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σύστημα λειτουργιών, μέσω του οποίου η εταιρία επιθυμεί να διασφαλίσει την απόλυτη συμφωνία και την ανταπόκριση των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων με την ισχύουσα νομοθεσία αλλά και με τους εσωτερικούς της κανονισμούς.

Στο επίπεδο της πρόληψης περιλαμβάνονται η εκπαίδευση, διάφορες σχετικές πολιτικές, τα εργαλεία συμμόρφωσης, το πρόγραμμα επικοινωνίας καθώς επίσης και ένα πρόγραμμα για την ένταξη της συμμόρφωσης στις προσωπικές διαδικασίες. Στο δεύτερο επίπεδο του εντοπισμού συναντώνται οι έρευνες, οι αναφορές και οι έλεγχοι συμμόρφωσης. Ενώ στο τρίτο επίπεδο αυτό της αντιμετώπισης περιλαμβάνονται οι συνέπειες για ανάρμοστη συμπεριφορά, το σύστημα παγκόσμιου εντοπισμού σχετικών υποθέσεων και ο έλεγχος της αποτελεσματικότητας του προγράμματος συμμόρφωσης.

Ωστόσο και στα τρία αυτά στάδια δράσης σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η προσπάθεια για συνεχή βελτίωση. Παρακάτω παρατίθενται αναλυτικά τα τρία στάδια δράσης:

- Πρόληψη:

  Για την αποτελεσματική πρόληψη των παραβιάσεων της συμμόρφωσης η Siemens έχει αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων που ισχύουν για όλους τους εργαζομένους και τα ανώτερα στελέχη και οι οποίοι παρέχουν σαφείς οδηγίες για τη συμπεριφορά που αναμένεται από αυτούς. Επίσης η εταιρία έχει αναπτύξει αποτελεσματικές διαδικασίες και μέσα για την ενσωμάτωση των κανόνων αυτών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

  Καταρχάς στη πρόληψη περιλαμβάνεται ένα από τα πέντε εργαλεία συμμόρφωσης «Compliance Help Desk» το "Ρωτήστε μας". Το εργαλείο αυτό δίνει τη δυνατότητα στους υπαλλήλους της Siemens σε όλο τον κόσμο να υποβάλλουν ερωτήσεις σχετικά με το σύστημα συμμόρφωσης και την εφαρμογή του. Οι ερωτήσεις μπορούν να υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας. Η ομάδα του «Help Desk» μετά από διαβούλευση με τους αρμόδιους εμπειρογνώμονες εξασφαλίζει ότι παρέχονται προκαταβολικά οι απαντήσεις στους εργαζόμενους σε θέματα σχετικά με τη συμμόρφωση. Συνολικά για το 2010, μέσω αυτής της λειτουργίας υποβλήθηκαν 3.077 ερωτήσεις για θέματα συμμόρφωσης, από υπαλλήλους της εταιρίας.[124]

  Επιπλέον μια βασική διαδικασία του πυλώνα της πρόληψης είναι η εκπαίδευση. Για τη Siemens η συμμόρφωση με το νόμο, τις νομοθετικές και δεοντολογικές αρχές είναι κορυφαίας προτεραιότητας. Η εκπαίδευση σε θέματα συμμόρφωσης θα βοηθήσει τους εργαζόμενους να εξετάζουν με κριτικό μάτι ορισμένες καταστάσεις στη καθημερινή τους εργασία και προσφέρει πληθώρα πρακτικών ως βάση για τη σωστή λήψη αποφάσεων. Υπάρχουν δυο είδη εκπαίδευσης τα οποία είναι η ηλεκτρονική εκπαίδευση και η εκπαίδευση στην αίθουσα διδασκαλίας.

  Η ηλεκτρονική εκπαίδευση διεξάγεται με τη χρήση του «intranet» και περιέχει το εκπαιδευτικό υλικό και ένα τεστ προκειμένου ο εκπαιδευόμενος να λάβει τη πιστοποίηση. Ανάλογα με τη θέση του εκπαιδευόμενου στην εταιρία παρέχεται και διαφορετικό εκπαιδευτικό υλικό ανάλογα με τη φύση και τις ανάγκες της θέσης.

  Η ηλεκτρονική εκπαίδευση για τη παγκόσμια συμμόρφωση αποτελείται επί του παρόντος από 3 ενότητες: Παγκόσμια ευαισθητοποίηση σε θέματα δωροδοκίας και διαφθοράς, παγκόσμιος ανταγωνισμός και κατευθυντήριες οδηγίες επιχειρηματικής συμπεριφοράς. Ενώ συνολικά εκπαιδεύτηκαν 228 άτομα.[125]

[124] Βλέπε Πίνακα 7.
[125] Βλέπε Πίνακα 7.

Σχετικά με την εκπαίδευση στις αίθουσες διδασκαλίας οι πρώτες εκπαιδευτικές συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν σε αίθουσες διδασκαλίας για όλους τους εργαζόμενους το 2008 και από τότε επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο, με 104 άτομα να έχουν εκπαιδευτεί μόνο για το έτος 2010.[126]

Επιπρόσθετα οι κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο της πρόληψης και τη βάση του συστήματος συμμόρφωσης. Η Siemens απαιτεί από όλους τους υπαλλήλους της να συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους κανόνες συμμόρφωσης, αυτή η απαίτηση εμφανίζεται με τη μορφή μιας σαφής οδηγίας από τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη προς τους εργαζόμενους. Στη Siemens η οδηγία αυτή ορίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές επαγγελματικής συμπεριφοράς.

Οι κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν ακριβείς κανόνες για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους νόμους του ανταγωνισμού και των νόμων κατά της διαφθοράς, η σωστή διαχείριση των δωρεών, η αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων κατά την άσκηση των καθηκόντων εργασίας, η απαγόρευση της αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών και η προστασία των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας. Οι κατευθυντήριες γραμμές είναι δεσμευτικές για όλους τους εργαζόμενους σε όλο τον κόσμο και όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Στο στάδιο δράσης της πρόληψης περιλαμβάνεται και η υποστήριξη της Siemens προς κάποιες οργανώσεις ανά τον κόσμο μέσω χορηγιών, πακέτων φιλοξενίας, δωρεών και άλλων συνεισφορών χωρίς αντάλλαγμα. Η συμμετοχή σε διάφορες ενώσεις και οι συνεισφορές σε ορισμένες ομάδες και δραστηριότητες βασικό μέρος του προγράμματος «Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης», του ηγετικού ρόλου της Siemens σε πρωτοβουλίες του κλάδου και των προγραμμάτων της για την ενίσχυση της φήμης της Siemens.

Για την εστίαση αυτών των στρατηγικών προσπαθειών και τη βελτίωση των ελέγχων σε σχέση με το σχετικό κόστος, η Siemens εφάρμοσε ένα νέο εργαλείο για τις χορηγίες, τις δωρεές και τις συμμετοχές το «SPODOM». Το εργαλείο αυτό παρέχει μια απλή και διάφανη διαδικασία για την έγκριση αυτών των δραστηριοτήτων και επιτρέπει την αξιολόγηση και παρακολούθηση στρατηγικών στόχων όπως είναι η συμμόρφωση με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις. Η χρήση του εργαλείου "SPODOM" είναι υποχρεωτική για τη Siemens AG και τις θυγατρικές της.

Στη πρόληψη περιλαμβάνονται και οι πολιτικές που ακολουθεί η εταιρία για τα δώρα και τη φιλοξενία. Η παροχή ωφελειών θεωρείτε συχνά ένα είδος ευγενικής χειρονομίας και είναι κάτι σύνηθες στις καθημερινές επιχειρηματικές δραστηριότητες σε πολλές χώρες. Ωστόσο η νομοθεσία κατά της διαφθοράς απαγορεύει τη προσφορά ή τη παροχή οφελών σε τρίτους με σκοπό να αποκτηθεί αθέμιτο πλεονέκτημα ή να ασκηθεί μη δίκαιη επιρροή σε μια επίσημη ενέργεια. Για τη παροχή οφέλους η Siemens έχει εκδώσει κατευθυντήριες οδηγίες οι απαιτήσεις των οποίων

[126] Βλέπε Πίνακα 7.

τηρούν την ισχύουσα νομοθεσία. Επίσης έχει αναπτύξει ένα εργαλείο το οποίο ανήκει στο «Help Desk» και ονομάζεται «Απέδειξε το» , όπου αποτελεί ουσιαστικά μια πλατφόρμα έγκρισης αιτήσεων σχετικά με τα δώρα και τη φιλοξενία.

Η σωστή επιλογή των επιχειρηματικών συνεργατών είναι μια διαδικασία η οποία αφορά το πυλώνα της πρόληψης, καθώς υπό ορισμένες συνθήκες η Siemens μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις ενέργειες τους. Κατά συνέπεια προτού συνάψει σχέσεις με ένα τρίτο η Siemens πρέπει να λάβει ορισμένα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει ότι η σχέση αξιολογείται και διαχειρίζεται με το κατάλληλο τρόπο.

Οι υπεύθυνοι των επιχειρηματικών μονάδων και των εταιρικών τμημάτων έχουν την ευθύνη να αναγνωρίζουν εάν κάθε τρίτος με τον οποίο σκοπεύουν να συνάψουν μια συμβατική συμφωνία εμπίπτει στον ορισμό του επιχειρηματικού συνεργάτη. Εφόσον ένας τρίτος χαρακτηριστεί ως επιχειρηματικός συνεργάτης, ο υπεύθυνος της επιχειρηματικής μονάδας πρέπει να τον καταχωρίσει στο εργαλείο συμμόρφωσης επιχειρηματικών συνεργατών (BPC TOOL) και να διεξάγει τη δέουσα έγκριση της διοίκησης και αν είναι απαραίτητο την έγκριση του Περιφερειακού Υπεύθυνου Συμμόρφωσης (RCO) ή του Γενικού Υπευθύνου Συμμόρφωσης (CCO) σχετικά με τι δέουσα επιμέλεια.

- Εντοπισμός:

Ο σκοπός του δεύτερου επιπέδου δράσης του προγράμματος συμμόρφωσης είναι να ανιχνεύει πλήρως όλες τις παραβιάσεις, καθώς αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την αποτελεσματική συμμόρφωση.

Σε αυτό το στάδιο περιλαμβάνεται ένα από τα πέντε εργαλεία του «Compliance Help Desk» το «Πείτε μας», το οποίο επιτρέπει σε όλους τους εργαζομένους , τα διευθυντικά στελέχη, τους προμηθευτές, τους μέτοχους και τους πελάτες ,της Siemens να αναφέρουν οποιαδήποτε στιγμή εντελώς εμπιστευτικά παραβιάσεις των κατευθυντήριων γραμμών της Siemens.

Η λειτουργία «Πείτε μας» προσφέρει σε παγκόσμιο επίπεδο κάθε ώρα της ημέρας, κάθε ημέρα της εβδομάδας, τη δυνατότητα αναφοράς είτε ηλεκτρονικά είτε μέσω τηλεφώνου, σε μια από τις 150 διαθέσιμες γλώσσες. Το τηλεφωνικό κέντρο και την ιστοσελίδα χειρίζεται ένας εξωτερικός πάροχος υπηρεσιών που εξειδικεύεται στην ασφαλή και εμπιστευτική διαχείριση ευαίσθητου περιεχομένου. Τα εισερχόμενα μηνύματα δεν ανιχνεύονται και ο αποστολέας δε καταγράφεται αυτόματα.

Η τεράστια σημασία του εργαλείου «Πείτε μας» έγκειται στο γεγονός ότι, η ακεραιότητα και η διαφάνεια των επιχειρηματικών διαδικασιών είναι η

κορυφαία προτεραιότητα της Siemens, προκειμένου να δικαιολογήσει την εμπιστοσύνη που δείχνουν σε αυτή οι μέτοχοι, οι συνεργάτες της, και οι εργαζόμενοι. Για το λόγο αυτό είναι θεμελιώδης σημασία για τη Siemens να μαθαίνει για οποιεσδήποτε παραβιάσεις ιδιαίτερα τις παραβιάσεις των Κατευθυντήριων Οδηγιών Επιχειρηματικής Συμπεριφοράς.

Ένα άλλο εργαλείο το οποίο εμπίπτει στο στάδιο του εντοπισμού είναι ο «Διαμεσολαβητής» (Ombudsman). Ο Διαμεσολαβητής συνιστά ένα αμερόληπτο όργανο στο οποίο εργαζόμενοι στη Siemens αλλά και τρίτοι μπορούν να αναφέρουν τις παρατηρήσεις τους για αθέμιτες πρακτικές της εταιρίας με εμπιστευτικό και ανώνυμο τρόπο. Συνολικά έχουν αναφερθεί 582 περιστατικά μόνο το 2010 τόσο στο «Πείτε μας» όσο και στον «Διαμεσολαβητή».

Στο στάδιο της ανίχνευσης συμπεριλαμβάνονται και οι έρευνες συμμόρφωσης. Η Siemens έχει δημιουργήσει τη «Παγκόσμια Έρευνα Δέσμευσης και Συμμόρφωσης» στόχος της οποίας είναι να διασφαλίζει κάθε στιγμή ότι η εταιρία παραμένει στο σωστό δρόμο σε θέματα που αφορούν τη συμμόρφωση.

Η εν λόγω έρευνα αποτελεί μια ευκαιρία να γίνει η εταιρία ένας ακόμη καλύτερος χώρος εργασίας. Προωθεί τη καλλιέργεια ενός εργασιακού περιβάλλοντος διαφορετικότητας το οποίο χαρακτηρίζεται από μια κοινή αντίληψη σχετικά με το πώς θα στηρίξει η εταιρία τις αξίες και τη στρατηγική της. Η «Παγκόσμια Έρευνα Δέσμευσης και Συμμόρφωσης» διεξάγεται ετησίως ενσωματώνοντας την «Έρευνα Αντίληψης της Συμμόρφωσης» όπως και όλες τις τοπικές έρευνες στους εργαζόμενους.

Επίσης στο επίπεδο του εντοπισμού ανήκουν και οι υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου που διεξάγει τακτικά η εταιρία για να διαπιστώσει εάν το πρόγραμμα συμμόρφωσης έχει εφαρμοστεί σωστά σε όλα τα τμήματα και τις χώρες παγκοσμίως και να εντοπίσει οποιαδήποτε παράβαση.

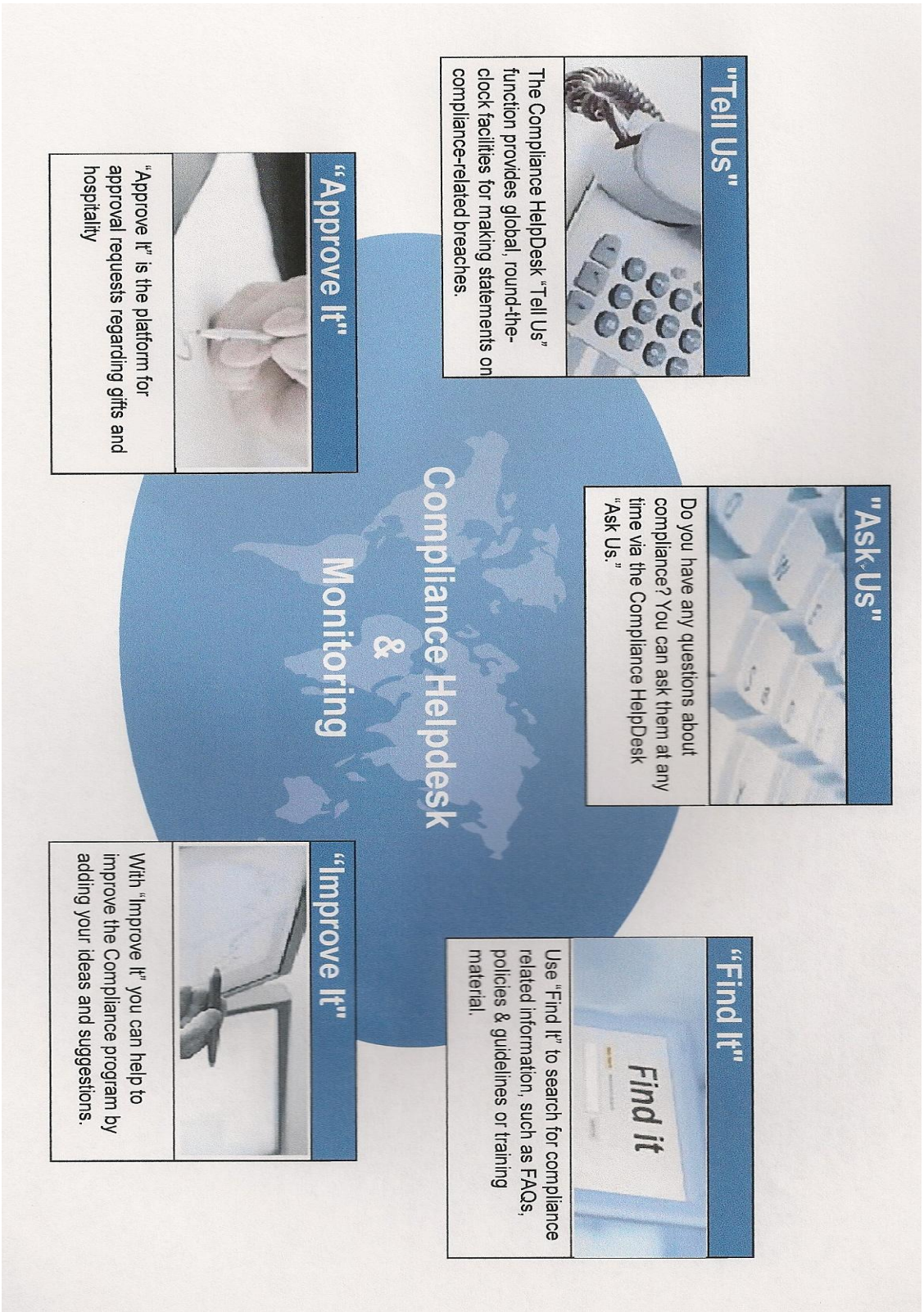
❖ Αντιμετώπιση:

Το τρίτο επίπεδο δράσης συνιστά η ανταπόκριση ή διαφορετικά αντιμετώπιση και ουσιαστικά περιλαμβάνει όλες εκείνες τις συνέπειες στη παράβαση των κανόνων συμμόρφωσης. Σημαντικό ρόλο στο στάδιο αυτό παίζει ο χρόνος αντίδρασης σε πιθανές παραβιάσεις.

Η εταιρία χρησιμοποιεί όλα τα είδη των πειθαρχικών κυρώσεων ανάλογα με τη περίπτωση και τη σοβαρότητα της παράβασης. Η Εταιρική Πειθαρχική Επιτροπή η οποία αποτελείται από υψηλόβαθμα στελέχη, είναι υπεύθυνη για τη τιμωρία των παραβάσεων της συμμόρφωσης που διαπράχθηκαν είτε από ανώτερα διευθυντικά στελέχη είτε από τους εργαζομένους σε οποιαδήποτε θυγατρική της Siemens AG στο κόσμο. Ο μεγαλύτερος όγκος των πειθαρχικών κυρώσεων για το 2010 αφορούσε

κυρίως προειδοποιήσεις ενώ υπήρξαν και αρκετές απολύσεις ως ποινές σε παραβιάσεις της συμμόρφωσης.[127]

[127] Βλέπε Πίνακα 7

Πηγή: Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office

Σημαντική στο στάδιο αυτό είναι και η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των εργαλείων συμμόρφωσης όπως αυτή των διάφορων λειτουργιών του εργαλείου «Compliance Help Desk», το οποίο αξιολογείτε συνεχώς προκειμένου να είναι εφικτός ο εντοπισμός των εξελίξεων σε πρώιμο στάδιο.

Το «Compliance Help Desk» αποτελείται από πέντε μέρη από το «Πείτε μας», το «Ρωτήστε μας», το «Απέδειξε το», τα οποία αναλύθηκαν και παραπάνω. Επίσης από το «Βελτίωσε το» μέσω του οποίου παρέχετε η δυνατότητα σε τρίτους να βοηθήσουν να βελτιωθεί το σύστημα συμμόρφωσης παραθέτοντας τις δικές τους ιδέες και προτάσεις. Ενώ η πέμπτη λειτουργία του συγκεκριμένου εργαλείου είναι η «Βρες το» η οποία ,μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αναζήτηση σχετικών πληροφοριών συμμόρφωσης όπως είναι οι κατευθυντήριες γραμμές και εκπαιδευτικό υλικό.

Στη Siemens η συμμόρφωση εκπροσωπείτε στο διοικητικό συμβούλιο και αυτό είναι πολύ σημαντικό για την αποδοτικότητα ενός προγράμματος συμμόρφωσης. Ταυτόχρονα όμως η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση κάνει το πρόγραμμα συμμόρφωσης ιδιαίτερα αποδοτικό, ενώ η ενσωμάτωση του σε όλες τις επιχειρηματικές μονάδες σε όλες τις περιοχές ενισχύει επιπλέον την απόδοση του.

Το πρόγραμμα συμμόρφωσης της Siemens έχει δανειστεί στοιχεία από τα νομικά συστήματα των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται και αυτό αποτυπώνεται στις Κατευθυντήριες Γραμμές της εταιρίας. Η συμμόρφωση για τη Siemens δεν είναι απλά ένα πρόγραμμα αλλά ένας τρόπος για να ασκεί τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της προωθώντας την ακεραιότητα. Μια σημαντική πτυχή του προγράμματος συμμόρφωσης είναι ότι μπαίνει στα χωράφια τόσο της νομοθεσίας για τη καταπολέμηση της διαφθοράς όσο και της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και στα τρία επίπεδα δράσης (πρόληψη-εντοπισμός- αντιμετώπιση).

Η συμμόρφωση αποτελεί έναν τρόπο άσκησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της Siemens προωθώντας τη φήμη της εταιρίας για την ακεραιότητα της και αυτός ακριβώς είναι ο απώτερος σκοπός που επιθυμεί να επιδιώξει η εταιρία μέσα από την εφαρμογή του προγράμματος συμμόρφωσης. Τα μέσα και οι στόχοι του απώτερου σκοπού της Siemens είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος συμμόρφωσης η οποία επιτυγχάνεται μέσα από τον αποτελεσματικό έλεγχο και διαχείριση, και η προώθηση της εταιρικής ακεραιότητας στην οποία συμβάλλει η Συλλογική Δράση μέσω της εξασφάλισης της για θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.

Τεχνικά η συμμόρφωση στη Siemens συνιστά μια υποκατηγορία της Διαχείρισης Κινδύνου (Risk Management) και συγκεκριμένα αποτελεί μία από τις τέσσερις λειτουργίες του συστήματος του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control). Ωστόσο σημαντική είναι η προώθηση της υιοθέτησης μιας κουλτούρας συμμόρφωσης από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη προς τους εργαζομένους. Αυτό είναι δυνατό να γίνει μέσα από την επικοινωνία της ανώτερης διοίκησης με μεσαία στελέχη με την οποία θα παρέχονται ισχυρά και σαφή μηνύματα για τα θέματα συμμόρφωσης. Επιπλέον μέσα από τη συμπεριφορά των ανώτερων διοικητικών στελεχών θα πρέπει να προωθούνται και να διαδίδονται οι αξίες της Siemens τόσο στο εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές λειτουργίες της.

Επιπρόσθετα είναι σημαντικό να πραγματοποιείται η προσπάθεια προώθηση της συμμόρφωσης από όλα τα επίπεδα της διοίκησης. Αποτελεί υποχρέωση των ενδιάμεσων στελεχών της διοίκησης να επικοινωνούν συχνά με τους εργαζομένους και να τους εξηγούν αλλά και να τους καταδεικνύουν τα θέματα σχετικά με τη συμμόρφωση, δίνοντας έμφαση στην ανάγκη της προτεραιότητας της συμμόρφωσης

Compliance Update!

Newsletter for the Global Compliance Organization

Compliance CardSet

Compliance Comic Brazil

Anti-Corruption Handbook

Corporate Compliance Intranet

Andy's Welt Industry IA, DT

Compliance Quiz Austria

Business Conduct Guidelines

Siemens Management Info

Πηγή: Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office

ανά πάσα στιγμή, ενώ θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους εργαζομένους προς τη συμμόρφωση και να τους γνωστοποιήσουν με σαφήνεια όλα τα εργαλεία συμμόρφωσης της εταιρίας.

Στο πρώτο στάδιο δράσης της συμμόρφωσης που αποτελεί η πρόληψη συναντήσαμε την εκπαίδευση. Η εκπαίδευση αποτελεί τη σημαντικότερη πτυχή του προγράμματος συμμόρφωσης της Siemens. Μετά από τη τεράστια ζημιά που υπέστη η εταιρία τα τελευταία τρία χρόνια έγινε μια μεγάλη προσπάθεια για εκπαίδευση όλου του προσωπικού σε θέματα συμμόρφωσης. Τόσο στη διδασκαλία στις αίθουσες όσο και στην ηλεκτρονική διδασκαλία δίδεται τεράστια έμφαση σε θέματα ανταγωνισμού και της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας όσο και σε θέματα κατά της διαφθοράς. Σημαντικό ρόλο παίζουν τα εργαλεία συμμόρφωσης αλλά και οι κατευθυντήριες γραμμές της εταιρίας. Μέχρι και το 2010 εκπαιδεύτηκαν αυστηρά 1.400 Ανώτερα Διοικητικά Στελέχη, 91.00 εργαζόμενοι σε «Ευαίσθητες Λειτουργίες»,260 υπάλληλοι της συμμόρφωσης και 188.000 εργαζόμενοι.[128] Επίσης μέρος της εκπαίδευσης αποτελούν κόμικς, κουίζ, κάρτες κ.α. τα οποία εστιάζουν σε θέματα συμμόρφωσης και εκπαιδεύουν τον ενδιαφερόμενο διασκεδάζοντας τον στις ελεύθερες ώρες του.

Αλλά η αποτελεσματικότερη προσπάθεια για τη προώθηση της ακεραιότητας και της συμμόρφωσης έρχεται μόνο μέσα από τη προσωπική δέσμευση του κάθε εργαζόμενου στην εταιρία ξεχωριστά, καθώς και μέσα από το προσωπικό διάλογο μεταξύ των ανώτερων διοικητικών στελεχών και των εργαζομένων. Ωστόσο το πρόγραμμα συμμόρφωσης στη Siemens υπόκειται σε μια διαδικασία συνεχούς αλλαγής και βελτίωσης. Στα πλαίσια αυτά η πρόοδος του προγράμματος συμμόρφωσης βρίσκεται υπό συνεχή έλεγχο από το «Doj/Sec Monitor».Υπό των συνθηκών αυτών η συμμόρφωση θα είναι πάντα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος για την εταιρία καθώς η μάχη ενάντια στη διαφθορά δεν τελειώνει ποτέ.

Η Siemens λοιπόν κατάφερε να εγκαθιδρύσει ένα ανεξάρτητο σύστημα συμμόρφωσης με ισχυρή διακυβέρνηση, στα πλαίσια του οποίου εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα με υψηλές δικλείδες ασφαλείας σε ότι αφορά στη πρόληψη αλλά και στις πειθαρχικές κυρώσεις. Επέτρεψε στους ανθρώπους όλης της υφηλίου ανεξαρτήτως να κατανοήσουν ότι μόνο οι «καθαρές» δουλειές είναι βιώσιμες, μετατρέποντας τη συμμόρφωση σε ένα σημαντικό κίνητρο για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ενώ διαμέσου της συλλογικής δράσης κατάφερε να συνάψει με τους ανταγωνιστές της μια δυνατή συμμαχία στο διαρκή πόλεμο κατά της διαφθοράς, ενισχύοντας την ακεραιότητα και προωθώντας τη βιωσιμότητα. Ωστόσο η εταιρία δεν επαναπαύεται ποτέ σε ότι αφορά τη συμμόρφωση αλλά πάντα ψάχνει νέους τρόπους να τελειοποιήσει το πρόγραμμα, το οποίο αποτελεί τη βασική της προτεραιότητα.

Συμπερασματικά το γεγονός ότι η εταιρία πέρασε πρόσφατα μια μεγάλη περιπέτεια και επέστησε μεγάλες ζημιές καθώς κατηγορήθηκε από τη δικαιοσύνη των Ηνωμένων Πολιτειών για αθέμιτες πρακτικές, την υποχρέωσε να καταρτίσει και να οργανώσει ένα πολύ καλό πρόγραμμα συμμόρφωσης προκειμένου να βρει διέξοδο στη κρίση την οποία αντιμετωπίζει. Το αποτέλεσμα ωστόσο είναι εντυπωσιακό, καθώς το σύστημα συμμόρφωσης της Siemens σήμερα συνιστά ένα από τα καλύτερα προγράμματα συμμόρφωσης που έχουν εφαρμοστεί ως τώρα παγκοσμίως και αποτελεί κυριολεκτικά πρότυπο συμμόρφωσης, συμβάλλοντας ουσιαστικά και

[128] Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office.

αποτελεσματικά στη καταπολέμηση της διαφθοράς και στη προαγωγή του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Η Siemens κατάφερε να στρέψει τα γεγονότα της περιπέτειας αυτής υπέρ της, μέσα από την εφαρμογή ενός συστήματος συμμόρφωσης που συνιστά κορυφή στο είδος του. Η μεγάλη ιστορία των 164 χρόνων λειτουργίας της, έχει αποδείξει ότι η Siemens μπορεί να επιβιώνει και να ξεπερνά χωρίς σημαντικές απώλειες μεγάλες δυσκολίες. Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να αντιμετωπίσει τη τρέχουσα συγκυρία και το σύστημα συμμόρφωσης της αποδεικνύει περίτρανα ότι η εταιρία βρίσκεται ήδη σε πολύ καλό δρόμο. Η Siemens θα επιβιώσει διαψεύδοντας πολλούς κακεντρεχείς, ενώ θα έχει αφήσει πίσω της μια σημαντική παρακαταθήκη, ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης πρότυπο για τον επιστημονικό αλλά και τον για επιχειρηματικό κόσμο, ένα πρότυπο που θα ωφελήσει όλους μας, συμπεριλαμβανομένων και των ανταγωνιστών της.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Άρα λοιπόν από τη διεξοδική μελέτη της παρούσης ανάλυσης καταλήγουμε στο ότι, αν και ο τέλειος ανταγωνισμός στη πλήρη μορφή του απουσιάζει από τον πραγματικό κόσμο, ωστόσο η συμβολή του υποδείγματος του τέλειου ανταγωνισμού κρίνεται εξαιρετικά σπουδαία, καθότι εμφανίζεται ως μέτρο σύγκρισης, για την εξέταση της δομής των μη τέλειων ανταγωνιστικών αγορών.

Διαπιστώνεται επίσης στο πλαίσιο ανάλυσης των μονοπωλίων, η σημασία του διαχωρισμού των βασικών εννοιών της Μονοπωλιακής Δύναμης και της Δύναμης στην Αγορά, όπου συχνά αντιμετωπίζονται ως ταυτόσημες έννοιες. Επιπλέον αξιολογούνται σφαιρικά, οι επιδράσεις που ασκούν τα μονοπώλια στη συνολική κοινωνική ευημερία, συνυπολογίζοντας και πιθανά οφέλη που μπορούν να προσφέρουν στην αγορά, προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διττή επίδραση (είτε θετική είτε αρνητική) που μπορεί να έχουν τα μονοπώλια στην υιοθέτηση αποδοτικότερων τεχνολογιών.

Δεδομένου του εκτεταμένου ρόλου, όπου ανέπτυξε η Πολιτική του Ανταγωνισμού, στη προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, στη παρούσα μελέτη προτείνεται ένας πιθανός ορισμός της Πολιτικής του Ανταγωνισμού ως: "το σύνολο των κανόνων που εφαρμόζονται από τις αρχές του ανταγωνισμού, για τη προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού από τις πρακτικές των επιχειρήσεων που οδηγούν σε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας, νοθεύοντας τον ανταγωνισμό και περιορίζοντας τη κοινωνική ευημερία."

Αποδεικνύεται πως η διατύπωση του άρθρου 102 της Συνθήκης της Λισσαβόνας, δεν απαγορεύει τη (Συλλογική) Δεσπόζουσα Θέση, αλλά η απαγόρευση συνίσταται στην καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής. Διαφαίνεται ότι η προσέγγιση της ερμηνείας του άρθρου 102, χαρακτηρίζεται ως προβληματική, εξαιτίας του θολού διαχωρισμού μεταξύ της (Συλλογικής) Δεσπόζουσας Θέσης και της καταχρηστικής εκμετάλλευσης αυτής. Για το λόγο αυτό η μονοπωλιακή πολιτική κρίνεται ως ο πιο αδύναμος κρίκος της πολιτικής του ανταγωνισμού.

Εν τούτοις η Επιτροπή ακολουθεί τρία στάδια κατά την ερεύνηση πιθανών επικίνδυνων μονοπωλιακών πρακτικών. Το πρώτο στάδιο αφορά στο καθορισμό της σχετικής αγοράς, το δεύτερο αφορά στον εντοπισμό της ύπαρξης Μονοπωλιακής Δύναμης (δηλαδή Δεσπόζουσας Θέσης), κυρίως μέσα από την εξέταση των μεριδίων αγοράς και των πιθανών εμποδίων εισόδου. Ενώ στο τρίτο στάδιο η Επιτροπή αναζητά τη πιθανή εμφάνιση υιοθέτησης των τύπων της καταχρηστικής συμπεριφοράς, όπως είναι η επιθετική ή η άνιση τιμολόγηση κ.α. Η έρευνα της Επιτροπής ξεκινά με μια ανακοίνωση ή καταγγελία και καταλήγει στην έκδοση επίσημης απόφασης.

Γίνεται άμεσα αντιληπτό ότι σε μια ολιγοπωλιακή αγορά οι επιχειρήσεις έχουν κίνητρο να συντονίσουν τη συμπεριφορά τους, καθορίζοντας τη τιμολόγηση, τη παραγωγή, τα μερίδια αγοράς ή άλλου όρους συναλλαγής προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, οργανώνοντας καρτέλ μέσα στην αγορά. Όσον αφορά τη φύση των καρτέλ αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν είτε ρητές συμφωνίες (επίσημες ή μυστικές), είτε εναρμονισμένες πρακτικές. Οι εναρμονισμένες πρακτικές

κρίνονται ως, η υιοθέτηση μιας ομοιόμορφης ενσυνείδητα παράλληλης συμπεριφοράς μεταξύ των επιχειρήσεων. Ωστόσο είναι προφανές ότι τόσο οι συμφωνίες όσο και οι εναρμονισμένες πρακτικές, εκτιμώνται ως μια συντονισμένη συμπεριφορά μεταξύ των επιχειρήσεων η οποία στοχεύει στη νόθευση ή στον περιορισμό του ανταγωνισμού της αγοράς.

Επιβεβαιώνεται ότι τρεις είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες που απορρέουν και οι οποίοι διευκολύνουν τη καθιέρωση των καρτέλ: η δυνατότητα αύξησης της τιμής πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο, η μικρή προσδοκία αναμενόμενης τιμωρίας και οι χαμηλές οργανωτικές δαπάνες. Οι παράγοντες αυτοί προσδιορίζονται από ορισμένα χαρακτηριστικά της αγοράς όπως είναι, η υψηλή βιομηχανική συγκέντρωση, τα εμπόδια εισόδου της αγοράς, η διαφάνεια των τιμών, η ομοιογένεια των προϊόντων και η ύπαρξη εμπορικών ενώσεων. Ιδιαίτερη επίσης σημασία προσδίδεται στους παράγοντες εκείνους οι οποίοι συμβάλλουν στη διατήρηση των καρτέλ, η πλειοψηφία των οποίων είναι κοινοί με εκείνους που διευκολύνουν την εμφάνιση τους, ενώ είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με παράγοντες οι οποίοι επιτρέπουν τη δυνατότητα ανίχνευσης μιας πιθανής εξαπάτησης των μελών του καρτέλ. Καθώς τα περισσότερα καρτέλ διαλύονται από μόνα τους εξαιτίας της εξαπάτησης της συμφωνίας από τα ίδια τα μέλη του. Συνεπάγεται εν τούτοις ότι οι ολιγοπωλιακές επιχειρήσεις έχουν ισχυρά κίνητρα να επιδιώξουν τη δημιουργία καρτέλ αλλά και ισχυρά αντικίνητρα να μη διατηρήσουν την αρχικά συμφωνημένη συντονισμένη συμπεριφορά.

Αναμφισβήτητα, κατά το πρώτο μέρος του 20^{ου} αιώνα τα καρτέλ είχαν γνωρίσει σημαντική άνθηση ως νόμιμες πρακτικές, και άκμαζαν ανενόχλητα στους κόλπους του ευρωπαϊκού, επιχειρηματικού κόσμου. Η αρχική θετική στάση απέναντι στα καρτέλ ανατράπηκε οριστικά, με τη σύσταση της Ε.Ο.Κ, καθώς τότε αναγνωρίστηκαν ως υφιστάμενες απειλές για τη πολυπόθητη ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Η απαγόρευση των καρτέλ ως παράνομων περιοριστικών πρακτικών, περιλαμβάνεται στο άρθρο 101 της Συνθήκης της Λισσαβόνας.

Από την εξέταση κάποιων σημαντικών πραγματικών υποθέσεων με τις οποίες η Επιτροπή ήρθε αντιμέτωπη στο παρελθόν, διαπιστώνεται ότι η προσέγγιση της Επιτροπής είναι ιδιαίτερα σκληρή, όσον αφορά τις οριζόντιες συμφωνίες οι οποίες συνιστούν το καθορισμό των τιμών, ή των μεριδίων αγοράς ή των ποσοστώσεων παραγωγής. Αντιθέτως εφαρμόζει περισσότερο ελαστικούς χειρισμούς στις κάθετες συμφωνίες, η πλειοψηφία των οποίων ενέχει σημαντικά οφέλη στους καταναλωτές.
Ωστόσο ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, καθίστανται πλήρως απαλλάξιμες από την Επιτροπή όταν αυτές προωθούν την Ε&Α, προάγουν τη τεχνολογική πρόοδο και καθ' επέκταση συμβάλλουν στην ενίσχυση της συνολικής κοινωνικής ευημερίας.

Επιπλέον το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο διευκρίνισε τις προϋποθέσεις που πρέπει να υφίστανται, προκειμένου να απορρέει εναρμονισμένη πρακτική από τη παράλληλη συμπεριφορά και συγκεκριμένα αποφάνθηκε ότι η παράλληλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων μπορεί να αποτελεί ένδειξη περί ύπαρξης εναρμονισμένης πρακτικής, όταν η εναρμονισμένη πρακτική αποτελεί τη μόνη βάσιμη εξήγηση για την ύπαρξη της. Επιπροσθέτως όρισε την εναρμονισμένη πρακτική, ως μια μορφή συντονισμένης συμπεριφοράς όπου υποκαθιστά ηθελημένα μια πρακτική συνεργασία, η οποία νοθεύει τον ανταγωνισμό.

Η πλήρης ασυλία η οποία προβλέπεται για τις επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες συνεργάζονται με την Επιτροπή, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας της, παρέχοντας της όλα τα απαραίτητα στοιχεία, έχει συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του ρυθμού ανίχνευσης πιθανών περιπτώσεων καρτέλ. Αν και οι εξελίξεις του έργου της Πολιτικής του Ανταγωνισμού είναι θετικές, καθίσταται αδύνατο να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του έργου της Επιτροπής στη περίπτωση των χαρακτηριζόμενων ως «σκληροπυρηνικών» περιπτώσεων καρτέλ. Εξαιτίας αυτού του ζητήματος που προκύπτει από τη σπουδαιότητα της αντιμετώπισης των σκληροπυρηνικών καρτέλ, κρίνεται απαραίτητο τόσο η νομική όσο και η οικονομική επιστήμη να επικεντρωθεί στη προληπτική αντιμετώπιση των παραγόντων εκείνων που διευκολύνουν την οργάνωση των καρτέλ μέσα σε μια αγορά

Διαπιστώνεται ότι η πιθανότητα εμφάνισης καρτέλ μέσα σε μια αγορά μειώνεται σημαντικά με την εφαρμογή προγραμμάτων συμμόρφωσης από τις επιχειρήσεις. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι, ο οποιοσδήποτε μέσα σε μια εταιρία, ο οποίος κατέχει μια τέτοια θέση η οποία του παρέχει τη δυνατότητα να συνάψει συμφωνία με έναν ανταγωνιστή, σχετικά με το καθορισμό των τιμών ή των ποσοτήτων, θα το ξανασκεφτόταν, εάν γνώριζε ότι θα επακολουθούσε τιμωρία στη περίπτωση που η εταιρία αυτή εφάρμοζε κάποιο πρόγραμμα συμμόρφωσης. Τα προγράμματα συμμόρφωσης έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν αυτές τις περιπτώσεις ενώ ταυτόχρονα το ίδιο το πρόγραμμα ελέγχεται επίσης, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν αυτό εφαρμόζεται σωστά. Επομένως τα προγράμματα συμμόρφωσης συμβάλλουν στη προληπτική αντιμετώπιση των αντί-ανταγωνιστικών καταστάσεων.

Αποδεικνύεται ότι ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης και ηθικής σχεδιάζεται προκειμένου να προλαμβάνει και να εντοπίζει μια παραβατική συμπεριφορά, τόσο στο εσωτερικό της επιχείρησης, όσο και στις εξωτερικές της δραστηριότητες. Επίσης εντάσσεται λογικά στο σύστημα κανόνων του ανταγωνισμού αλλά δεν απαλλάσσει εντελώς μια επιχείρηση. Ωστόσο συμβάλλει μοναδικά στην ηθική υγεία, στην ακεραιότητα, στους στόχους και στις αξίες μιας επιχείρησης προωθώντας την ευημερία αυτής.

Επισημαίνεται η σπουδαία ιστορία της Siemens η οποία καλύπτει μια επιτυχημένη διαδρομή περίπου 164 χρόνων. Η περιπέτεια την οποία πέρασε πρόσφατα η εταιρία, καθότι κατηγορήθηκε για παράνομες πρακτικές, την ώθησαν στο να καταρτίσει ένα από τα αποτελεσματικότερα προγράμματα συμμόρφωσης παγκοσμίως, προκειμένου να περιφρουρήσει τις αξίες που έχει δημιουργήσει μέσα από τη μακρόχρονη επιτυχημένη πορεία της. Οι αξίες αυτές αφορούν την υπευθυνότητα, τη καινοτομία και την αριστεία, κα αποτελούν τα μέσα αλλά και τις επιδιώξεις του προγράμματος συμμόρφωσης που εφαρμόζεται από την εταιρία, το οποίο έχει θετικές επιδράσεις, τόσο στην ίδια την εταιρία, όσο και στις κοινωνίες, αλλά και στις αγορές μέσα στις οποίες δραστηριοποιείται.

Δεδομένου ότι οι αγορές που εμφανίζουν υψηλούς μελλοντικούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ συνδέονται με υψηλότερο κίνδυνο διαφθοράς συγκριτικά με άλλες καθίσταται ακόμα πιο αναγκαία η εφαρμογή ενός επιτυχημένου προγράμματος συμμόρφωσης κατά την επέκταση του μεριδίου της Siemens σε αυτές τις αγορές, προκειμένου να επωφεληθεί από τους υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης του ΑΕΠ και να προλάβει τις αρνητικές συνέπειες της διαφθοράς.

Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η βασική συνιστώσα της επιτυχίας του προγράμματος συμμόρφωσης της Siemens AG αποτελεί η καθιέρωση της επονομαζόμενης «Συλλογικής Δράσης» (Collective action), η οποία ουσιαστικά αφορά μια τακτική της εταιρίας, μέσω της οποίας έρχονται σε συνεννόηση οι προμηθευτές, οι ανταγωνιστές και οι πελάτες της, προκειμένου να προωθηθεί ο θεμιτός ανταγωνισμός και να τηρηθεί η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία. Η «Συλλογική Δράση» χαρακτηρίζεται ως μια συμμαχία κατά της διαφθοράς και βοηθάει στην επίλυση του επίπονου προβλήματος των αντί- ανταγωνιστικών πρακτικών των επιχειρήσεων.

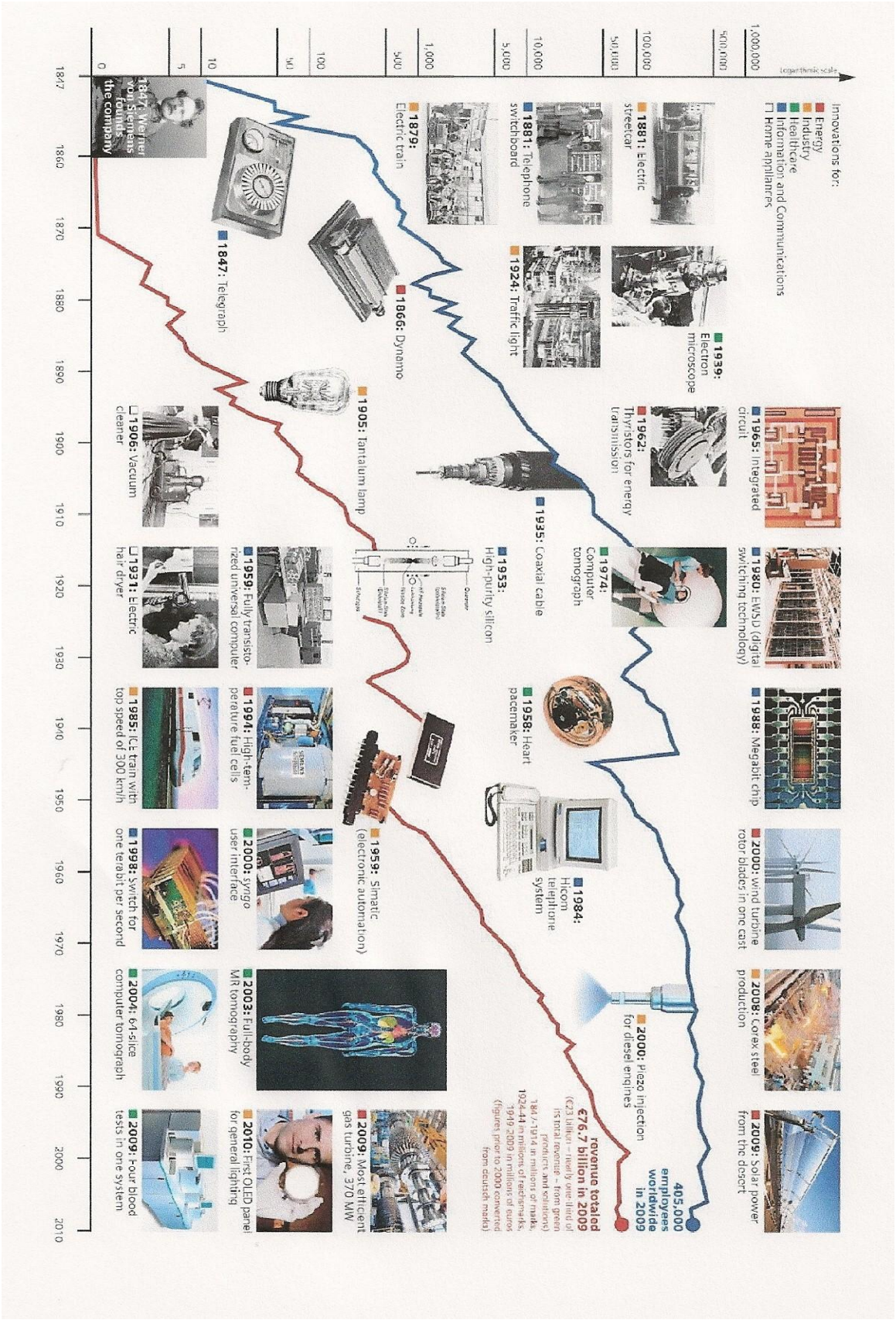
Διαφαίνεται ότι το πρόγραμμα συμμόρφωσης το οποίο εφαρμόζει η Siemens AG, είναι χωρισμένο σε τρία επίπεδα, τη πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η εκπαίδευση κυρίως στο πρώτο στάδιο αλλά και η ανάπτυξη εργαλείων συμμόρφωσης τα οποία αφορούν σε όλα τα στάδια. Η επιτυχία και η αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα του προγράμματος συμμόρφωσης της Siemens AG, έγκειται από τη μία στον άριστο έλεγχο που πραγματοποιείται στην εφαρμογή του προγράμματος, αλλά και στις προσπάθειες για τη συνεχή βελτίωση του.

Η περίπτωση της Siemens AG αποδεικνύει περίτρανα, ότι όντως ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει αποτελεσματικά, και να ανταποκριθεί με επιτυχία σε όλες εκείνες τις προκλήσεις για τις οποίες έχει σχεδιαστεί να αντιμετωπίζει, συμβάλλοντας μοναδικά στη προληπτική αντιμετώπιση των παράνομων περιοριστικών πρακτικών των επιχειρήσεων.

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα ότι, καθώς είναι αδύνατο να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των Αρχών της Πολιτικής του Ανταγωνισμού στη κατασταλτική αντιμετώπιση των «σκληροπυρηνικών» περιπτώσεων καρτέλ, κρίνεται σκόπιμη η επικέντρωση της επιστήμης στην προληπτική αντιμετώπιση των παραγόντων εκείνων που διευκολύνουν τη δημιουργία των καρτέλ μέσα στην αγορά. Η χαμηλή αναμενόμενη προσδοκία τιμωρίας, αποτελεί έναν από τους τρεις βασικότερους παράγοντες παρότρυνσης της δημιουργίας καρτέλ από τις επιχειρήσεις. Η εφαρμογή ενός προγράμματος συμμόρφωσης αποσκοπεί, στην πλήρη εξουδετέρωση του παράγοντα της χαμηλής αναμενόμενης τιμωρίας, επομένως αποδεικνύεται ότι τα προγράμματα συμμόρφωσης συμβάλλουν στη προληπτική αντιμετώπιση των καρτέλ. Ωστόσο λόγω της φύσης της σχεδίασης τους συμβάλλουν και στην αντιμετώπιση των επικίνδυνων μονοπωλιακών πρακτικών. Το ιδιαίτερα επιτυχημένο και ελπιδοφόρο παράδειγμα της εφαρμογής του προγράμματος συμμόρφωσης της Siemens AG, αποδεικνύει ότι η υψηλή αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος συμμόρφωσης είναι όντως εφικτή, ενώ επιβεβαιώνει το ότι ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης και ηθικής συμβάλλει καθοριστικά στη μείωση της εμφάνισης των περιοριστικών πρακτικών των επιχειρήσεων μέσα στην αγορά. Τα προγράμματα συμμόρφωσης λοιπόν εμφανίζονται ως μια ξεχωριστή δυνατότητα προληπτικής αντιμετώπισης των καρτέλ και των μονοπωλιακών πρακτικών, η οποία συμπληρώνει αρμονικά το έργο των αρχών της πολιτικής του ανταγωνισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Πίνακας 1: ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

Πηγή: Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office.

Πίνακας 2 : Η ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ CORRUPTION PERCEPTION INDEX (CPI) ΓΙΑ ΤΟ 2010

Under strict embargo until 26.10.2010 – not for circulation

TRANSPARENCY INTERNATIONAL

This Excel-sheet presents the Corruption Perceptions Index 2010 and additional background data. For information on data and methodology please consult the press release and the methodology documentation at www.transparency.org/cpi

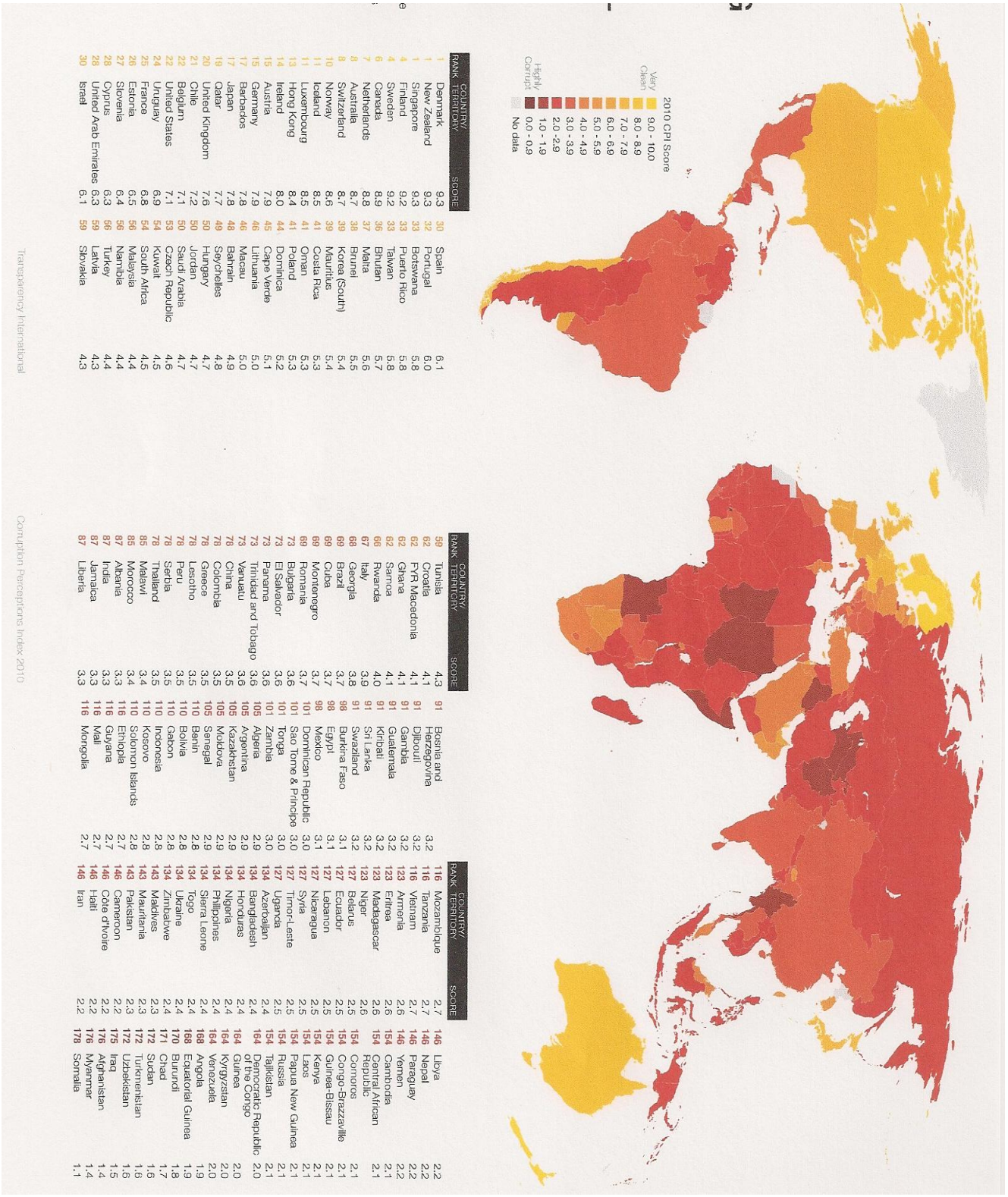
ADB: Country Performance Assessment Ratings by the Asian Development Bank
AFDB: Country Policy and Institutional Assessment by the African Development Bank
BF: Bertelsmann Transformation Index by the Bertelsmann Foundation
EIU: Country Risk Service and Country Forecast by the Economist Intelligence Unit
FH: Nations in Transit by Freedom House
GI: Global Risk Service by IHS Global Insight
IMD: World Competitiveness Report by the Institute for Management Development
PERC: Asian Intelligence by Political and Economic Risk Consultancy
WB: Country Policy and Institutional Assessment by the World Bank
WEF: Global Competitiveness Report by the World Economic Forum

Country Rank	Country / Territory	CPI 2010 Score	Surveys Used	Standard Deviation	Minimun Maximum Range		90 % Confidence Interval		ADB 2009	AfDB 2009	BF 2009	EIU 2010	FH 2010	GI 2010	IMD 2009	IMD 2010	PERC2009	PERC2010	WB 2009	WEF 2009	WEF 2010
					Min	Max	Lower bound	Higher bound													
1	Denmark	9.3	6	0.2	8.9	9.5	9.1	9.4				8.9		9.2	9.5	9.5				9.5	9.2
1	New Zealand	9.3	6	0.2	8.9	9.5	9.2	9.5				8.9		9.2	9.5	9.5				9.5	9.5
1	Singapore	9.3	9	0.2	8.9	9.5	9.2	9.4			9.3	8.9		9.2	9.3	9.2	9.3	9.4		9.3	9.5
4	Finland	9.2	6	0.2	8.9	9.5	9.1	9.3				8.9		9.2	9.5	9.4				9.2	9.1
4	Sweden	9.2	6	0.2	8.9	9.5	9.1	9.4				8.9		9.2	9.2	9.3				9.5	9.4
6	Canada	8.9	6	0.3	8.4	9.2	8.7	9.0				8.9		9.2	8.9	8.8				8.4	8.9
7	Netherlands	8.8	6	0.3	8.5	9.2	8.7	9.0				8.9		9.2	9	8.9				8.6	8.5
8	Australia	8.7	8	0.6	7.5	9.2	8.3	9.0				8.9		9.2	9.2	9.1	8.4	8.9		7.5	8.3
8	Switzerland	8.7	6	0.7	7.4	9.1	8.3	9.1				8.9		9.4	9.1	9.1				8.9	9
10	Norway	8.6	6	0.7	7.4	9.3	8.1	9.0				8.9		9.4	8.1	8.4				9.1	9.3
11	Iceland	8.5	5	1.1	6.8	9.2	7.7	9.2				6.8		9.2		7.9				9.2	9.1
11	Luxembourg	8.5	5	0.6	7.4	9.0	8.0	8.9						9.4	8.6	9				9	8.4
13	Hong Kong	8.4	8	0.5	7.4	8.9	8.1	8.7				8.9		9.4	8.4	8.2	8.9	8.4		7.9	8.9
14	Ireland	8.0	6	0.5	7.4	8.9	7.7	8.3				8.9		9.4	7.9	8				7.9	8
15	Austria	7.9	6	0.7	6.8	8.9	7.4	8.4				6.8		9.4	8.1	8.9				8.4	7.9
15	Germany	7.9	6	0.6	7.2	8.9	7.5	8.3				8.9		9.4	7.5	8.1				8.1	7.2
17	Barbados	7.8	4	0.9	6.8	8.9	7.1	8.5				8.9		9.4						6.8	8.1
17	Japan	7.8	8	0.6	6.8	8.8	7.5	8.2				6.8		9.4	7.5	8.5	7.5	7.7		8.1	8.8
19	Qatar	7.7	7	1.6	4.5	9.2	6.6	8.6			4.5	6.8		9.2	8.4	8.3				9.1	7.6
20	United Kingdom	7.6	6	0.5	6.8	8.2	7.3	7.9				6.8		9.4	7.9	7.7				7.5	8.2
21	Chile	7.2	7	0.3	6.8	7.7	7.0	7.4			7	6.8		9.4	6.9	7.3				7.1	7.7
22	Belgium	7.1	6	0.2	6.8	7.4	6.9	7.2				6.8		9.4	7.1	6.9				7.1	6.9
22	United States	7.1	8	1.1	5.7	8.9	6.5	7.7				8.9		9.4	6.8	6.7	7.5	7.9		5.7	5.7
24	Uruguay	6.9	5	0.4	6.2	7.4	6.5	7.1			7	6.8		9.4						6.2	6.7
25	France	6.8	6	0.6	5.8	7.5	6.4	7.2				6.8		9.4	7.5	7.2				6.7	6.9
26	Estonia	6.5	8	0.7	5.1	7.1	6.1	6.8			7	5.1	6.8	9.4	7.1	6.8				7.1	6.3
27	Slovenia	6.4	8	0.9	5.0	7.4	5.9	6.8			6.7	6.8	6.8	9.4	6.2	5				6.9	5.2
28	Cyprus	6.3	4	0.4	5.8	6.8	6.0	6.6				6.8		9.4						6.1	6.3
28	United Arab Emirates	6.3	5	1.3	4.9	7.5	5.4	7.3			4.9	5.1		9.4						7.5	6.8
30	Israel	6.1	6	0.7	5.1	7.2	5.7	6.6				5.1		9.4	6.7	6				7.2	6
30	Spain	6.1	6	0.6	5.3	6.8	5.7	6.5				6.8		9.4	6.6	6.3				5.6	5.3
32	Portugal	6.0	6	0.9	5.0	7.4	5.4	6.7				6.8		9.4	5.3	5				6	5.6
33	Botswana	5.8	6	0.6	5.2	6.8	5.4	6.2		5.6	6	6.8		9.4						5.2	5.3
33	Puerto Rico	5.8	4	0.7	5.2	6.8	5.3	6.4				6.8		9.4						5.5	5.2
33	Taiwan	5.8	9	0.7	5.1	7.1	5.5	6.2			6.7	5.1		9.4	5.8	7.1	5.2	5.4		5.7	5.8
36	Bhutan	5.7	4	0.7	5.1	6.6	5.1	6.2	5.1		5.2			9.4					6.6		
37	Malta	5.6	3	0.3	5.3	5.8	5.3	5.8						9.4						5.3	5.5
38	Brunei	5.5	3	0.7	4.7	5.1	4.7	6.1						9.4						6.1	5.7
39	Korea (South)	5.4	9	0.5	4.6	6.0	5.1	5.7			6	5.1		9.4	5.7	5.8	5.8	5.6		5.2	4.6
39	Mauritius	5.4	6	0.8	4.7	6.8	4.9	5.9		4.8	5.6	6.8		9.4						5.2	5.2
41	Costa Rica	5.3	5	1.0	4.7	6.8	4.7	6.0			5.6	6.8		9.4						4.7	4.7
41	Oman	5.3	5	1.6	3.1	7.1	4.1	6.4			3.1	5.1		9.4						6.5	7.1
41	Poland	5.3	8	0.4	4.7	5.8	5.0	5.5			5.6	5.1	5.1	5.8	4.9	4.7				5.8	5.1
44	Dominica	5.2	3	0.6	4.7	5.8	4.7	5.8				5.1		9.4					4.7		
45	Cape Verde	5.1	4	1.3	3.4	6.6	4.1	6.1		5.6				3.4					6.6		5
46	Lithuania	5.0	8	1.0	3.4	6.8	4.4	5.5			5.6	6.8	4.8	3.4	4.9	5.1				4.7	4.5
46	Macau	5.0	3	1.4	3.4	5.8	3.4	5.8						3.4			5.7	5.8			
48	Bahrain	4.9	5	1.2	3.1	5.9	4.1	5.7			3.1	5.1		4.7						5.9	5.9
49	Seychelles	4.8	3	1.9	3.0	6.8	3.0	6.8		3		6.8		4.7							
50	Hungary	4.7	8	1.4	2.3	6.8	3.9	5.5			5.6	6.8	4.8	5.8	4.7	2.3				3.8	3.7
50	Jordan	4.7	7	1.3	3.1	6.1	4.0	5.5			3.1	3.3		4.7	6.1	5.6				6.1	4.3
50	Saudi Arabia	4.7	5	2.0	2.3	7.3	3.3	6.0			2.3	3.3		4.7						5.9	7.3
53	Czech Republic	4.6	8	0.9	3.3	5.8	4.1	5.1			5.2	5.1	5.1	5.8	4.7	4				3.8	3.3
54	Kuwait	4.5	5	1.8	2.7	7.4	3.3	5.9			2.7	3.3		7.4						4.4	4.5
54	South Africa	4.5	8	0.6	3.4	5.1	4.1	4.8		4.8	3.9	5.1		3.4	4.7	4.5				5.1	4.4
56	Malaysia	4.4	9	0.9	3.3	6.3	3.9	4.9			4.5	3.3		3.4	5.2	6.3	3.6	4.6		4.5	4.6
56	Namibia	4.4	6	0.8	3.3	5.1	3.9	4.9		3.7	4.9	3.3		4.7						5.1	5.1
56	Turkey	4.4	7	0.7	3.3	5.2	4.0	4.8			4.5	3.3		4.7	5.2	5.2				4.4	3.9
59	Latvia	4.3	6	0.8	3.4	5.1	3.7	4.8			4.9	5.1	5.1	3.4						3.6	3.6
59	Slovakia	4.3	8	1.0	3.1	5.8	3.8	4.9			5.2	5.1	4.5	5.8	3.8	3.6				3.4	3.1
59	Tunisia	4.3	6	2.0	2.3	6.6	3.0	5.6		2.5	2.3	3.3		4.7						6.6	6.6
62	Croatia	4.1	8	0.8	3.4	5.2	3.7	4.5			5.2	5.1	3.8	4.7	3.6	3.7				3.4	3.4
62	FYR Macedonia	4.1	5	0.5	3.3	4.7	3.7	4.5			4.5	3.3	4							4.7	4.3
62	Ghana	4.1	7	1.0	2.7	5.1	3.4	4.7		4.8	3.9	5.1		4.7					4.7	2.7	2.7
62	Samoa	4.1	3	0.7	3.4	4.7	3.4	4.7	4					3.4					4.7		
66	Rwanda	4.0	5	1.6	3.0	6.7	3.2	5.1		3	3.5			3.4					3.3		6.7
67	Italy	3.9	6	0.7	3.3	5.1	3.5	4.4				3.3		3.4	5.1	4.6				3.6	3.8
68	Georgia	3.8	7	1.4	2.1	5.7	3.0	4.7	2.9		4.9		3.3	2.1					2.7	5.2	5.7
69	Brazil	3.7	7	0.9	2.7	5.6	3.2	4.3			5.6	3.3		3.4	3.6	2.7				3.3	3.9
69	Cuba	3.7	3	1.3	2.6	5.1	2.6	5.1			3.5	5.1		2.6							
69	Montenegro	3.7	5	0.8	2.6	4.5	3.1	4.3			3.5		3.3	2.6						4.5	4.5
69	Romania	3.7	8	0.8	2.4	4.9	3.3	4.2			4.9	3.3	4	3.4	2.4	3.3				4.7	3.8
73	Bulgaria	3.6	8	0.7	2.9	5.2	3.2	4.0			5.2	3.3	4	3.4	3.4	3.3				3.2	2.9
73	El Salvador	3.6	5	0.3	3.3	3.9	3.4	3.8			3.9	3.3		3.4						3.9	3.5
73	Panama	3.6	5	0.7	3.1	4.7	3.2	4.1			3.1	3.3		4.7						3.9	3.2
73	Trinidad and Tobago	3.6	4	0.8	2.8	4.7	3.0	4.3				3.3		4.7						3.6	2.8
73	Vanuatu	3.6	3	1.9	2.3	5.8	2.3	5.8	2.3					5.8					2.7		
78	China	3.5	9	0.9	2.3	5.5	3.0	4.0			2.3	3.3		2.6	2.8	3.7	5.5	3.5		3.6	4.1
78	Colombia	3.5	7	0.8	3.1	5.2	3.2	4.0			3.1	3.3		3.4	5.2	3.3				3.1	3.3
78	Greece	3.5	6	0.6	2.9	4.5	3.1	3.9				3.3		3.4	3.8	4.5				2.9	2.9
78	Lesotho	3.5	6	1.2	2.4	5.8	2.8	4.4		3	3.5			5.8					3.3	2.7	2.4
78	Peru	3.5	7	0.2	3.3	3.7	3.4	3.6			3.5	3.3		3.4	3.5	3.7				3.5	3.7
78	Serbia	3.5	6	0.6	2.7	4.5	3.1	3.9			4.5	3.3	3.8	3.4						3.3	2.7
78	Thailand	3.5	9	0.7	2.2	4.4	3.2	3.9			3.9	3.3		3.4	4.4	4.4	2.2	3.3		3.5	3.3
85	Malawi	3.4	7	0.9	2.1	4.9	2.8	3.9		3	3.9	3.3		2.1					2.7	4.9	3.7

85	Morocco	3.4	6	0.8	2.3	4.7	2.9	3.9		3	2.3	3.3		4.7						3.4	3.7
87	Albania	3.3	6	0.5	2.6	4.1	3.0	3.6			3.1	3.3	3.3	2.6						3.6	4.1
87	India	3.3	10	0.4	2.6	3.9	3.0	3.5			3.9	3.3		2.6	3.5	3.7	2.6	3.4	3.3	3.3	3
87	Jamaica	3.3	5	0.3	2.7	3.5	3.0	3.4			2.7	3.3		3.4						3.4	3.5
87	Liberia	3.3	4	0.8	2.6	4.3	2.7	3.9		4.3	3.5			2.6					2.7		
91	Bosnia and Herzegovina	3.2	7	0.6	2.3	3.9	2.8	3.5			3.9	3.3	3.8	3.4					2.7	2.3	2.9
91	Djibouti	3.2	3	1.3	2.1	4.7	2.1	4.7		3				4.7					2.1		
91	Gambia	3.2	5	1.7	1.7	5.0	1.9	4.4		1.7				2.6					1.7	4.9	5
91	Guatemala	3.2	5	0.3	2.6	3.5	3.0	3.4			3.5	3.3		2.6						3.4	3.4
91	Kiribati	3.2	3	1.3	2.3	4.7	2.3	4.7	2.3					4.7					2.7		
91	Sri Lanka	3.2	7	0.6	2.3	4.1	2.9	3.6	2.3		3.1	3.3		3.4					2.7	3.8	4.1
91	Swaziland	3.2	4	0.2	3.0	3.4	3.1	3.4		3		3.3		3.4							3.4
98	Burkina Faso	3.1	6	1.0	1.9	4.8	2.4	3.8		4.8	1.9			3.4					3.3	2.6	2.4
98	Egypt	3.1	6	0.4	2.5	3.5	2.9	3.4		2.5	2.7	3.3		3.4						3.5	3.5
98	Mexico	3.1	7	0.3	2.7	3.6	2.9	3.3			3.1	3.3		3.4	3.6	2.8				3.2	2.7
101	Dominican Republic	3.0	5	0.4	2.5	3.4	2.7	3.2			2.7	3.3		3.4						3	2.5
101	Sao Tome and Principe	3.0	3	0.3	2.6	3.3	2.6	3.3		3				2.6					3.3		
101	Tonga	3.0	3	0.3	2.6	3.3	2.6	3.3	2.9					2.6					3.3		
101	Zambia	3.0	7	0.5	2.1	3.7	2.7	3.3		3.7	3.1	3.3		2.1					2.7	3.5	2.8
105	Algeria	2.9	6	0.4	2.3	3.4	2.6	3.2		3	2.3	3.3		3.4						2.5	3.2
105	Argentina	2.9	7	0.5	2.4	3.6	2.6	3.2			3.5	3.3		2.6	2.5	3.6				2.5	2.4
105	Kazakhstan	2.9	8	1.3	1.4	5.1	2.2	3.7			2.7	1.9	2	1.4	4.7	5.1				2.9	2.6
105	Moldova	2.9	6	0.4	2.4	3.4	2.7	3.2			3.1	3.3	2.4	3.4					2.7		2.6
105	Senegal	2.9	7	0.4	2.1	3.4	2.6	3.1		3	2.7	3.3		2.1					2.7	3.1	3.4
110	Benin	2.8	6	0.8	1.7	3.7	2.3	3.3		3.7	3.5			2.6					3.3	2.2	1.7
110	Bolivia	2.8	6	0.5	2.1	3.3	2.5	3.1			3.1	3.3		2.6					3.3	2.1	2.4
110	Gabon	2.8	3	0.6	2.1	3.3	2.1	3.3		3		3.3		2.1							
110	Indonesia	2.8	9	0.8	1.6	4.0	2.3	3.2			3.5	1.9		2.6	3.4	4	1.6	1.9		3	3
110	Kosovo	2.8	3	0.2	2.7	3.1	2.7	3.1			3.1		2.7						2.7		
110	Solomon Islands	2.8	3	0.5	2.3	3.4	2.3	3.4	2.3					3.4					2.7		
116	Ethiopia	2.7	7	0.4	2.1	3.3	2.4	2.9		2.5	2.3	3.3		2.6					2.1	2.5	3.2
116	Guyana	2.7	4	0.2	2.6	2.9	2.6	2.8						2.6					2.7	2.6	2.9
116	Mali	2.7	6	0.8	1.5	3.4	2.2	3.2		3	3.1			3.4					3.3	2.1	1.5
116	Mongolia	2.7	6	0.5	2.0	3.4	2.4	3.0	2.9		2.7			3.4					2.7	2	2.4
116	Mozambique	2.7	7	0.5	2.0	3.3	2.4	3.0		2	2.3	3.3		2.6					2.7	2.8	3.3
116	Tanzania	2.7	7	0.5	2.1	3.3	2.4	2.9		3	3.1	3.3		2.1					2.7	2.5	2.1
116	Vietnam	2.7	9	0.7	1.9	4.0	2.4	3.1	4		2.3	1.9		2.1			3.4	2.7	2.7	2.7	2.6
123	Armenia	2.6	7	0.2	2.3	2.9	2.5	2.8	2.3		2.3		2.9	2.6					2.7	2.9	2.7
123	Eritrea	2.6	4	1.4	1.7	4.7	1.7	3.7		1.7	2.3			4.7					1.7		
123	Madagascar	2.6	6	0.5	2.0	3.5	2.2	2.9		2	3.5			2.6					2.1	2.6	2.5
123	Niger	2.6	4	0.4	2.1	3.1	2.3	2.9		2.5	3.1			2.6					2.1		
127	Belarus	2.5	3	0.5	2.1	3.1	2.1	3.1			3.1		2.4	2.1							
127	Ecuador	2.5	5	0.4	1.9	2.8	2.2	2.7			2.7	1.9		2.6						2.4	2.8
127	Lebanon	2.5	4	0.6	1.9	3.3	2.0	2.9			1.9	3.3		2.6							2.1
127	Nicaragua	2.5	6	0.4	1.9	2.8	2.2	2.7			2.7	1.9		2.1					2.7	2.8	2.5
127	Syria	2.5	5	0.6	1.8	3.3	2.1	2.8			1.8	3.3		2.6						2.4	2.2
127	Timor-Leste	2.5	5	0.6	1.7	3.1	2.1	2.8	1.7					2.1					2.7	2.7	3.1
127	Uganda	2.5	7	0.6	1.9	3.5	2.1	2.9		2.5	3.5	3.3		2.1					2.1	1.9	2.2
134	Azerbaijan	2.4	7	0.5	2.0	3.3	2.1	2.7			2.3	3.3	2	2.1					2.1	2.9	2.3
134	Bangladesh	2.4	7	0.9	1.5	4.0	1.9	3.0	4		3.1	1.9		2.1					2.7	1.5	1.8
134	Honduras	2.4	6	0.4	1.9	3.0	2.2	2.7			2.3	1.9		2.1					2.7	3	2.6
134	Nigeria	2.4	7	0.4	2.0	3.3	2.2	2.7		2.5	2.3	3.3		2.1					2.7	2	2.1
134	Philippines	2.4	9	0.5	1.8	3.4	2.1	2.7			2.7	1.9		2.6	2.1	1.8	3.4	2.7		2	2.4
134	Sierra Leone	2.4	5	0.4	1.9	2.7	2.1	2.6		2.5	2.7	1.9		2.1					2.7		
134	Togo	2.4	4	0.7	1.7	3.4	1.8	3.0		2.5	1.9			3.4					1.7		
134	Ukraine	2.4	8	0.5	1.8	3.1	2.1	2.6			3.1	1.9	2.7	2.6	1.8	2.6				1.8	2.3
134	Zimbabwe	2.4	7	1.0	1.3	3.5	1.8	3.0		1.4	1.5	3.3		2.1					1.3	3.3	3.5
143	Maldives	2.3	3	0.5	1.7	2.7	1.7	2.7	1.7					2.6					2.7		
143	Mauritania	2.3	6	0.6	1.7	3.4	1.9	2.7		2	1.9			3.4					2.1	2.5	1.7
143	Pakistan	2.3	7	0.5	1.8	3.3	2.1	2.6	2.3		1.8	3.3		2.1					2.1	2.5	2.4
146	Cameroon	2.2	7	0.4	1.9	3.0	2.0	2.4		3	2.3	1.9		2.1					2.1	1.9	2.1
146	Côte d'Ivoire	2.2	7	0.5	1.8	3.3	1.9	2.5		2.5	1.8	3.3		2.1					2.1	1.8	1.8
146	Haiti	2.2	3	0.1	2.1	2.3	2.1	2.3			2.3			2.1					2.1		
146	Iran	2.2	4	1.0	1.4	3.7	1.6	3.1			1.8	1.9		1.4							3.7
146	Libya	2.2	6	0.3	1.9	2.6	2.0	2.4		2	2.3	1.9		2.6						2.5	1.9
146	Nepal	2.2	6	0.5	1.8	2.9	1.9	2.5	2.9		1.9			2.1					2.7	1.8	2
146	Paraguay	2.2	5	0.5	1.7	2.7	1.9	2.5			2.7	1.9		2.6						1.7	2.1
146	Yemen	2.2	4	0.3	1.9	2.7	2.0	2.5			2.3	1.9		2.1					2.7		
154	Cambodia	2.1	9	0.3	1.5	2.5	1.9	2.2	2.3		1.5	1.9		2.1			2.5	2.3	1.7	2.2	1.9
154	Central African Republic	2.1	4	0.2	1.9	2.5	2.0	2.3		2.5	1.9			2.1					2.1		
154	Comoros	2.1	3	0.5	1.7	2.6	1.7	2.6		1.7				2.6					2.1		
154	Congo-Brazzaville	2.1	5	0.3	1.8	2.5	1.9	2.3		2.5	1.8	1.9		2.1					2.1		
154	Guinea-Bissau	2.1	3	0.0	2.0	2.1	2.0	2.1		2				2.1					2.1		
154	Kenya	2.1	7	0.3	1.8	2.7	2.0	2.3		2.5	1.9	1.9		2.1					2.7	1.8	2.1
154	Laos	2.1	4	0.6	1.5	2.9	1.6	2.6	2.9		1.5			2.1					1.7		
154	Papua New Guinea	2.1	5	0.5	1.4	2.7	1.8	2.5	2.3		2.3	1.9		1.4					2.7		
154	Russia	2.1	8	0.4	1.4	2.6	1.9	2.3			2.3	1.9	2	1.4	2	2.1				2.4	2.6
154	Tajikistan	2.1	7	0.7	1.4	3.3	1.7	2.5	1.7		1.5		2.2	1.4					1.7	3.3	2.7
164	Democratic Republic of Congo	2.0	4	0.3	1.7	2.5	1.7	2.3		2.5	1.8			2.1					1.7		
164	Guinea	2.0	5	0.3	1.7	2.5	1.8	2.2		2.5	1.8	1.9		2.1					1.7		
164	Kyrgyzstan	2.0	7	0.3	1.6	2.6	1.8	2.3	2.3		1.8		2	2.6					2.1	1.6	1.9
164	Venezuela	2.0	7	0.2	1.5	2.3	1.8	2.1			1.5	1.9		2.1	2.2	2				1.9	2.3
168	Angola	1.9	6	0.2	1.7	2.2	1.8	2.0		1.7	1.9	1.9		1.7					2.1		2.2
168	Equatorial Guinea	1.9	3	0.2	1.7	2.1	1.7	2.1		1.7		1.9		2.1							
170	Burundi	1.8	6	0.3	1.4	2.3	1.6	2.0		1.7	2.3			1.4					1.7	1.7	2
171	Chad	1.7	6	0.2	1.5	2.1	1.6	1.9		1.7	1.5			2.1					1.7	1.7	1.7
172	Sudan	1.6	5	0.4	1.2	2.1	1.4	1.9		1.7	1.2	1.9		2.1					1.3		
172	Turkmenistan	1.6	3	0.2	1.4	1.8	1.4	1.8			1.8		1.6	1.4							
172	Uzbekistan	1.6	6	0.2	1.3	1.9	1.5	1.7	1.7		1.5	1.9	1.6	1.4					1.3		
175	Iraq	1.5	3	0.4	1.2	1.9	1.2	1.9			1.2	1.9		1.4							
176	Afghanistan	1.4	4	0.3	1.1	1.7	1.2	1.6	1.1		1.2			1.4					1.7		
176	Myanmar	1.4	3	0.5	0.9	1.9	0.9	1.9			0.9	1.9		1.4							
178	Somalia	1.1	3	0.3	0.9	1.4	0.9	1.4		0.9	0.9			1.4							

Πηγή: Transparency International

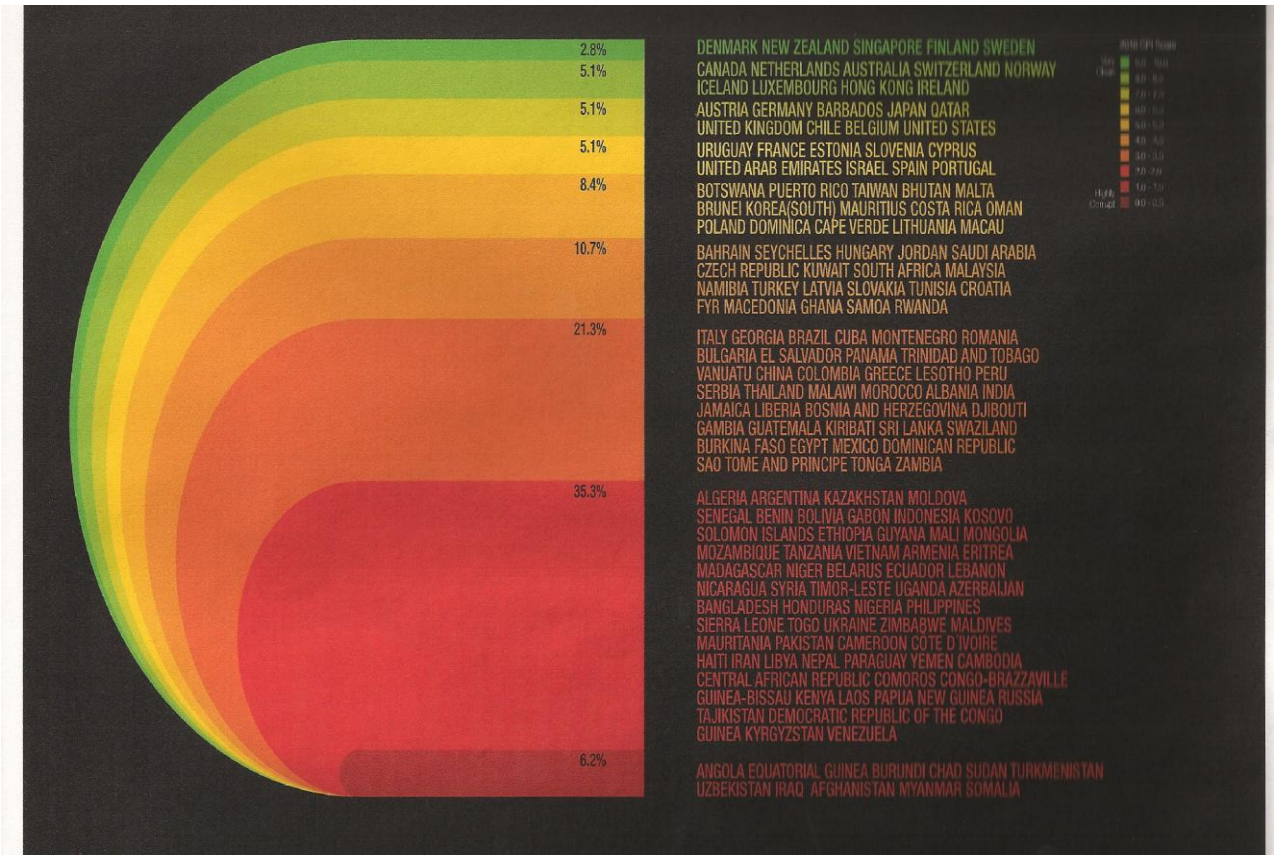
Πίνακας 3: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΣΚΟΡ ΤΟΥ CORRUPTION PERCEPTION INDEX (CPI) ΓΙΑ ΤΟ 2010

RANK	COUNTRY/ TERRITORY	SCORE
1	Denmark	9.3
1	New Zealand	9.3
1	Singapore	9.3
4	Finland	9.2
4	Sweden	9.2
6	Canada	8.9
7	Netherlands	8.8
8	Australia	8.7
8	Switzerland	8.7
10	Norway	8.6
11	Iceland	8.5
11	Luxembourg	8.5
13	Hong Kong	8.4
14	Ireland	8.0
15	Austria	7.9
15	Germany	7.9
17	Barbados	7.8
17	Japan	7.8
19	Qatar	7.7
20	United Kingdom	7.6
21	Chile	7.2
22	Belgium	7.1
22	United States	7.1
24	Uruguay	6.9
25	France	6.8
26	Estonia	6.5
27	Slovenia	6.4
28	Cyprus	6.3
28	United Arab Emirates	6.3
30	Israel	6.1
30	Spain	6.1
32	Portugal	6.0
33	Botswana	5.8
33	Puerto Rico	5.8
33	Taiwan	5.8
36	Bhutan	5.7
37	Malta	5.6
38	Brunei	5.5
39	Korea (South)	5.4
39	Mauritius	5.4
41	Costa Rica	5.3
41	Oman	5.3
41	Poland	5.3
44	Dominica	5.2
45	Cape Verde	5.1
46	Lithuania	5.0
46	Macau	5.0
48	Bahrain	4.9
49	Seychelles	4.8
50	Hungary	4.7
50	Jordan	4.7
50	Saudi Arabia	4.7
53	Czech Republic	4.6
54	Kuwait	4.5
54	South Africa	4.5
56	Malaysia	4.4
56	Namibia	4.4
56	Turkey	4.4
59	Latvia	4.3
59	Slovakia	4.3
59	Tunisia	4.3
62	Croatia	4.1
62	FYR Macedonia	4.1
62	Ghana	4.1
62	Samoa	4.1
66	Rwanda	4.0
67	Italy	3.9
68	Georgia	3.8
69	Brazil	3.7
69	Cuba	3.7
69	Montenegro	3.7
69	Romania	3.7
73	Bulgaria	3.6
73	El Salvador	3.6
73	Panama	3.6
73	Trinidad and Tobago	3.6
73	Vanuatu	3.6
78	China	3.5
78	Colombia	3.5
78	Greece	3.5
78	Lesotho	3.5
78	Peru	3.5
78	Serbia	3.5
78	Thailand	3.5
85	Malawi	3.4
85	Morocco	3.4
85	Albania	3.3
87	India	3.3
87	Jamaica	3.3
87	Liberia	3.3
91	Bosnia and Herzegovina	3.2
91	Djibouti	3.2
91	Gambia	3.2
91	Guatemala	3.2
91	Kiribati	3.2
91	Sri Lanka	3.2
91	Swaziland	3.2
98	Burkina Faso	3.1
98	Egypt	3.1
98	Mexico	3.1
101	Dominican Republic	3.0
101	Sao Tome & Principe	3.0
101	Tonga	3.0
101	Zambia	3.0
105	Algeria	2.9
105	Argentina	2.9
105	Kazakhstan	2.9
105	Moldova	2.9
105	Senegal	2.9
110	Benin	2.8
110	Bolivia	2.8
110	Gabon	2.8
110	Indonesia	2.8
110	Kosovo	2.8
110	Solomon Islands	2.8
116	Ethiopia	2.7
116	Guyana	2.7
116	Mali	2.7
116	Mongolia	2.7
116	Mozambique	2.7
116	Tanzania	2.7
116	Vietnam	2.7
123	Armenia	2.6
123	Eritrea	2.6
123	Madagascar	2.6
123	Niger	2.6
127	Belarus	2.5
127	Ecuador	2.5
127	Lebanon	2.5
127	Nicaragua	2.5
127	Syria	2.5
127	Timor-Leste	2.5
127	Uganda	2.5
134	Azerbaijan	2.4
134	Bangladesh	2.4
134	Honduras	2.4
134	Nigeria	2.4
134	Philippines	2.4
134	Sierra Leone	2.4
134	Togo	2.4
134	Ukraine	2.4
134	Zimbabwe	2.4
143	Mauritania	2.3
143	Maldives	2.3
143	Pakistan	2.3
146	Cameroon	2.2
146	Cote d'Ivoire	2.2
146	Haiti	2.2
146	Iran	2.2
146	Libya	2.2
146	Nepal	2.2
146	Paraguay	2.2
146	Yemen	2.1
154	Cambodia	2.1
154	Central African Republic	2.1
154	Comoros	2.1
154	Congo-Brazzaville	2.1
154	Guinea-Bissau	2.1
154	Kenya	2.1
154	Laos	2.1
154	Papua New Guinea	2.1
154	Russia	2.1
154	Tajikistan	2.1
164	Democratic Republic of the Congo	2.0
164	Guinea	2.0
164	Kyrgyzstan	2.0
164	Venezuela	2.0
168	Angola	1.9
168	Equatorial Guinea	1.9
170	Burundi	1.8
171	Chad	1.7
172	Sudan	1.6
172	Turkmenistan	1.6
172	Uzbekistan	1.6
175	Iraq	1.5
176	Afghanistan	1.4
176	Myanmar	1.4
178	Somalia	1.1

Πηγή: Transparency International

Πίνακας 4 : ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ CORRUPTION PERCEPTION INDEX (CPI) ΓΙΑ ΤΟ 2010

Πηγή : Transparency International

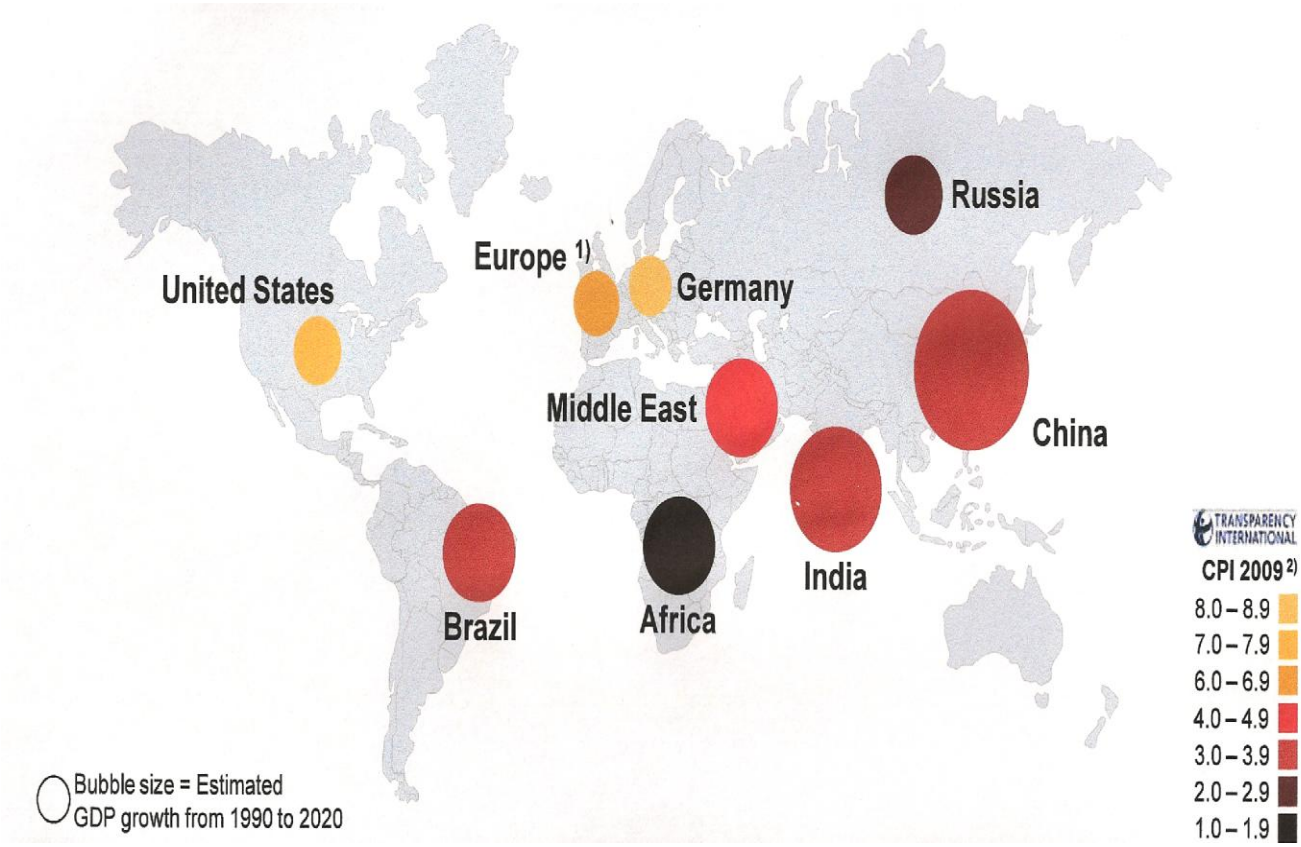
Πίνακας 5: Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΩΡΟΔΟΚΙΑΣ (BRIBE PAYERS INDEX) ΓΙΑ ΤΟ 2008

Bribe Payers Index 2008

Rank	Country/Territory	BPI 2008 Score	Respondents	Standard Deviation	Confidence Interval 95%	
					Lower Bound	Upper Bound
1	Belgium	8.8	252	2.00	8.5	9.0
1	Canada	8.8	264	1.80	8.5	9.0
3	Netherlands	8.7	255	1.98	8.4	8.9
3	Switzerland	8.7	256	1.98	8.4	8.9
5	Germany	8.6	513	2.14	8.4	8.8
5	United Kingdom	8.6	506	2.10	8.4	8.7
5	Japan	8.6	316	2.11	8.3	8.8
8	Australia	8.5	240	2.23	8.2	8.7
9	France	8.1	462	2.48	7.9	8.3
9	Singapore	8.1	243	2.60	7.8	8.4
9	United States	8.1	718	2.43	7.9	8.3
12	Spain	7.9	355	2.49	7.6	8.1
13	Hong Kong	7.6	288	2.67	7.3	7.9
14	South Africa	7.5	177	2.78	7.1	8.0
14	South Korea	7.5	231	2.79	7.1	7.8
14	Taiwan	7.5	287	2.76	7.1	7.8
17	Italy	7.4	421	2.89	7.1	7.7
17	Brazil	7.4	225	2.78	7.0	7.7
19	India	6.8	257	3.31	6.4	7.3
20	Mexico	6.6	123	2.97	6.1	7.2
21	China	6.5	634	3.35	6.2	6.8
22	Russia	5.9	114	3.66	5.2	6.6

Πηγή : Transparency International

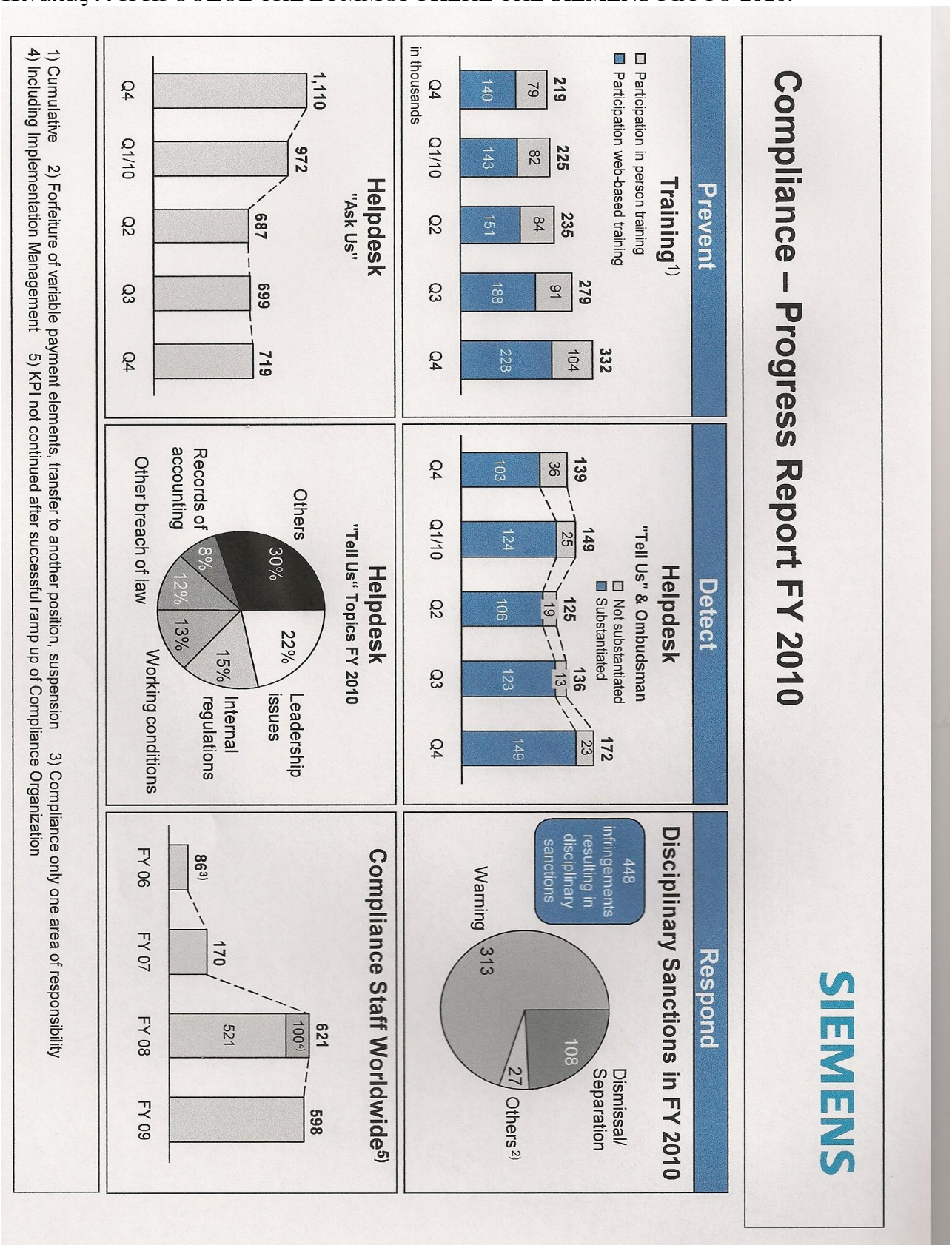
Πίνακας 6 : Ο ΔΕΙΚΤΗΣ CORRUPTION PERCEPTION INDEX (CPA) ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2009 ΚΑΙ Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ

Παρατήρηση : Οι αγορές εκείνες οι οποίες μελλοντικά θα παρουσιάσουν υψηλή αύξηση στο ΑΕΠ τους, όπως είναι η αγορά της Κίνας και της Ινδίας , αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο διαφθοράς συγκριτικά με άλλες. Αυτό καθιστά αναγκαίο την εφαρμογή ενός επιτυχημένου προγράμματος συμμόρφωσης κατά την επέκταση του μεριδίου της Siemens σε αγορές με μελλοντικά υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ, προκειμένου να επωφεληθεί μακροπρόθεσμα η εταιρία από αυτούς τους υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης της οικονομίας και να προλάβει τις αρνητικές συνέπειες της διαφθοράς.

Πηγή : Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office

Πίνακας 7: Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ SIEMENS ΓΙΑ ΤΟ 2010.

1) Cumulative 2) Forfeiture of variable payment elements, transfer to another position, suspension 3) Compliance only one area of responsibility
4) Including Implementation Management 5) KPI not continued after successful ramp up of Compliance Organization

Πηγή: Siemens AG © 2010, Corporate Compliance Office.

Βιβλιογραφία

1. Ξενόγλωσση

Athey S. and Bagwell K. (2001). "Optimal Collusion with Private Information." Rand Journal of Economics. 32:428-65.

Berle A. Adolf – Gardiner C. Means, The Modern Corporation and Private Property, Transaction Publishers, London 1968.

Bertrand Joseph (1883), Theorie des richesses, Journal des savants, Σεπτέμβριος.

Connor John M. (2003), "Private International Cartels: Effectiveness, Welfare, and Anticartel Enforcement." Purdue University working paper.

Cournot Antoine Augustin, (1838), Recherhers sur les princies mathematiques de la theorie des richesses, Paris:Hachette. Αγγλική μετάφραση του Nathaniel. T. Bacon ως: Researchers into the Mathematical Principles of the Theory of Wealth, 1897.

Dennis W. Carlton - Jeffry M. Perloff, Modern Industrial Organization, Fourth Edition, Εκδόσεις Pearson International Edition- Addison Wesley, United States of America 2005.

Dennis Swann (1983), "Competition & Industrial Policy in the European Community", Εκδόσεις Methuen & Co. Ltd, London

European Union, Consolidated treaties chapter of fundamental rights, Luxembourg : Publications Office of the European Union, Printed in Belgium, March 2010.

Fitzpatrick E. "Articles 85 & 86: Control of Restrictive Practices and Abuses of Dominants Position", Butterworth-Heinemann, Oxford 1995.

Fraas Athur G.-Douglas F. Greer. (1977), "Market Structure and Price Collusion: An Empirical Analysis." Journal of Industrial Economics. 26:21-44.

Green E.J and Porter R.H (1984). "Noncoperative Collusion Under Imperfect Competition." Econometrica 52:87-100.

Harberger A.C 1954, Monopoly and Resource Allocation, American Economic Review, 44: 77-87.

Harrington J. (2005) "Detecting Cartels".

Harrington (2008) "Optimal Corporate Leniency Programs", The Journal of Industrial Economics.

Hay George A.-Daniel Kelley. (1974). "An Empirical Survey of Price-Fixing Conspiracies." Journal of Law and Economics 17:13-38.

Jacobs D. & J. Stewart-Clark, "Competition Law in the European Community", London: Kogan Page, London 1990

Jean Tirole, "The Theory of Industrial Organization", The MIT Press, Cambridge 1988

Kandori M. (1992). "The Use of Information in Repeated Games with Imperfect Monitoring." Review of Economics Studies. 59:581-93.

Kuhn K. (2001). "Fighting Collusion by Regulating Communication between Firms." Economic Policy. 16:167-204

Luis M. Cabral, Introduction to Industrial Organization, The MIT Press, Massachusetts Institute of Technology Cambridge 2000.

Massimo Motta, Competition Policy, Theory and Practice, Cambridge University Press, United States of America 2004.

Michelle Cini & Lee McGowan, " Competition Policy in the European Union", The European Union Series, General Editors: Neill Nugent, William E. Paterson, Vincent Wright, ST. MARTIN'S PRESS, United States of America 1998.

Padilla Atilano Jorge, "The role of supply-side substitution in the definition of the relevant market in merger control", A Report for DG4 Enterprise A/4, European Commission, Madrid, June 2001.

Porter R.H. (1983a). "Optimal Cartel Trigger Strategies." Journal of Economic Theory. 29:313-38.

Posner Rivhard A. "Antitrust Law", University of Chicago Press, Chicago 2001.

Posner Richard A. (1970). "A statistical study of Antitrust Enforcement." Journal of Law and Economics. 13:365-419.

Roger Clarke & Eleanor J. Morgan, "New Developments in UK and EU Competition Policy", Εκδόσεις MPG Books LTD, Great Britain 2006.

Ross T.W. (1992). "Cartel Stability and Product Differentiation." International Journal of Industrial Organization. 10:1-13.

Rotemberg Julio J. and Garth Saloner. (1986). "A Supergame-Theoretic Model of Price Wars During Booms." American Economics Review 76:390-407.

Scott John T.(1991a). "Multimarket Contact among Diversified Oligopolists." International Organization 9:225-38.

Simon Bishop & Mike Walker, " The Economics of EC Competition Law: Concepts, Application and Measurement", Εκδόσεις Sweet & Maxwell Ltd, London 2002.

Staiger Robert W. and Frank A. Wolak. (1991a). "Strategic Use of Antidumping Law to Enforce Tacit International Collusion." National Bureau of Economic Research, Working Paper no. 3016.

Stigler George, (1964a). "A theory of Oligopoly". Journal of Political Economy 72.

Stephen Martin, Industrial Organization, A European Perspective, Εκδόσεις Oxford University Press, New York 2001.

Whish Richard, "Competition Law", Fourth edition, LexisNexis Butterworths, London 2001.

2. Ελληνόγλωσση

Ευρυδίκη Μπέσιλα – Βήκα, Ο ελεύθερος ανταγωνισμός και οι περιορισμοί του, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1998.

Ευρωπαϊκή Ένωση, Συλλογή Συνθηκών, Τόμος Ι, Μέρος Ι, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 2000.

Ευρωπαϊκή Ένωση, Συλλογή Συνθηκών, Τόμος Ι, Μέρος ΙΙ, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες 1995.

Hal Varian, Μικροοικονομική Μια Σύγχρονη Προσέγγιση, Τόμος Ά , Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1992.

Hal Varian (2006) "Μικροοικονομική Μια Σύγχρονη Προσέγγιση", Τόμος ΄Β, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

ΙΜΕΔΙΠΑ (Μάιος 2009), Εταιρικά προγράμματα συμμόρφωσης, 3rd International conference on competition law and policy.

Ιωάννης Σ. Βαβούρας, Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης, Μέρος Ά, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999.

Ιωάννης Σ. Βαβούρας, Οικονομική Πολιτική Θεωρητική Εισαγωγή, Μέρος ΄Β, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 19991, (Σελ. 397)

Κατευθυντήριες Γραμμές U.S Sentencing Commission, (Νοέμβριος 2010),Guidelines Manual, Chapter 8.

Miltiades Chacholiades, Μικροοικονομική Ι, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990.

Miltiades Chacholiades, Μικροοικονομική ΙΙ, Εκδόσεις Κριτική-Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990.

Νίκος Βέττας- Γιάννης Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική, Εκδόσεις Τυπωθητώ-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2004.

Νίκος Σ. Μούσης (2000) "Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Παναγιώτης Α. Ρέππας, Οικονομική Ανάπτυξη-Θεωρίες και Στρατηγικές, Τόμος Α', Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002.

3. Διάφορες υποθέσεις

Υπόθεση 6&7/73 Instituto Chemioterapico Italiano Spa & Commercial Solvents Corp. v Commission [1974] ECR 223.

Υπόθεση 27/76 United Brands Company and United Brands Continental BV v. EC Commission [1978] CMLR 426.

Υπόθεση 40/70 Sirena Sri v Eda v. EC Commission [1971] ECR 49.

Υπόθεση 62/86, AKZO Chemie BV v. Commission [1991], ECRI-3359.

Υπόθεση 85/76, Hoffman – La Roche & Co. AG v. EC Commission [1979], ECR 461.

Υπόθεση 241/91 P. Margill-Radio Telefio Eirann (RTE) v Commission [1995] ECR 743.

Υπόθεση 339/94, Tetra Pak International SA v. Commission [1990-4] CMLR 4.

Υπόθεση 393/ 92, Almelo 77 v. EC Commission [1994], ECR I-1477.

Υπόθεση IV/34.174 B & I Line plc v Sealink Harbours Ltd & Sealink Stena Ltd [1992] 5 C.M.L.R 255

Case of plasterboard cartel, COMP/ 37.152, COMMISSION DECISSION of 27 November 2002, OJ L162, 10 January 2003

Case of vitamins cartel, COMP/ 37.152, COMMISION DECISSION of 21 November 2002, OJ L6, 10 November 2003.

Case Exxon/Shell, OJ L174, 1994.

Case Phillips/Osram OJ L378, 1994.

Case Pasteur Merieux/ Merck OJ L259, 1994.

Case No. IV/M.293 - Philips/Thomson/SAGEM

Eastman Kodak Co. v. Image Technical Serv. Inc. (1992) 504 US 451.

Franco-Japanese ball bearings agreement, Case IV/27.095, COMMISSION DECISION of 29 November 1974, OJ L 343, 21 September 1974.

Suiker Unie and others v. Commission, Joined Cases 40-48/73, 50/73, 54-56/73, 111/73, 113-114/73 Judgment of 16 December 1975 [1975] ECR 1663;[1976] 1 CMLR 295.

Polypropylene case, 38 CMLR 739-765.

Raf Casert, EU Commission Allows Murdoch's News Corp. To Forge 'Quasi-Monopoly' in Italian Pay TV , Associated Press, April 2, 2003.

Wood Pulp Case IV/29.725, COMMISSION DECISSION of December 1984, OJ L85, 26 March 1985.